

Bosna i Hercegovina Ekonomski trendovi

Godišnji izvještaj 2018. godina

Sadržaj:

I.	REALNI SEKTOR	7
	Ekonomski rast	7
	Industrijska proizvodnja	8
	Prerađivačka industrija	11
	Energetski sektor	11
	Maloprodaja	12
	Građevinarstvo	12
	Transport	13
	Tržište rada u BiH	14
	Zaposleni	14
	Nezaposleni	15
	Plate	16
	Penzije	18
II.	JAVNE FINANSIJE	19
	Indirektni porezi	19
	Direktni porezi i doprinosi	22
	Javni dug	23
	Centralna vlada	24
III.	CIJENE, MONETARNI I FINANSIJSKI SEKTOR	29
	Cijene	29
	Monetarni sektor u BiH	31
	Bankarski sektor u BiH	33
	Tržište kapitala	37
IV.	VANJSKI SEKTOR	41
	Platni bilans	41
	Pregled vanjske trgovine	43
	Izvoz roba	44
	Uvoz roba	45
	Vanjskotrgovinski deficit	46
V.	DIREKTNA STRANA ULAGANJA	49
	DODATAK	62

PRILOZI

Tabela 1: Industrijska proizvodnja u BiH
Tabela 2: Industrijska proizvodnja u FBiH
Tabela 3: Industrijska proizvodnja u RS
Tabela 4: Realni sektor- industrija i usluge
Tabela 5: Realni sektor po entitetima
Tabela 6: Tržište rada
Tabela 7: Rast i struktura monetarnih agregata (kraj perioda)
Tabela 8: Indeks potrošačkih cijena (CPI)
Tabela 9: Rast i sektorska struktura kredita
Tabela 10: Rast i sektorska struktura depozita
Tabela 11: Kamatne stope na kredite stanovništvu u KM
Tabela 12: Kamatne stope na kredite nefinancijskim poduzećima u KM
Tabela 13: Kamatne stope na depozite
Tabela 14: Uvoz i izvoz roba u BiH prema HS klasifikaciji
Tabela 15: Glavni trgovinski partneri
Tabela 16: Platni bilans

SPISAK GRAFIKONA:

Grafikon 1: Stope rasta BDP-a po zemljama za 2018. godinu (g/g)	7
Grafikon 2: Pregled strukture ekonomskog rasta u 2018. godini	8
Grafikon 3: Pregled kretanja industrijske proizvodnje u BiH u 2018. godini	9
Grafikon 4: Pregled kretanja proizvodnje u prerađivačkoj industriji u 2018. godine	10
Grafikon 5: Pregled kretanja proizvodnje u okviru prerađivačke industrije u 2018. godini	10
Grafikon 6: Pregled kretanja u sektoru za proizvodnju električne energije u 2018	11
Grafikon 7: Ukupna trgovina na malo u periodu 2014 - 2018	12
Grafikon 8: Građevinski radovi u periodu 2014 - 2018.....	13
Grafikon 9: Prevoz robe i putnika u BiH – u periodu K1-K3 po godinama (rast g/g u %)	13
Grafikon 10: Stope rasta broja zaposlenih lica 2018/2017 i doprinosi rastu po KD u 2018. godini	14
Grafikon 11: Anketna stopa nezaposlenosti - poređenje	16
Grafikon 12: Prosječna neto plata u BiH.....	17
Grafikon 13: Prosječna penzija u BiH	18
Grafikon 14: Doprinos rastu neto prihoda od indirektnih poreza u p.p. i rast neto prihoda od indirektnih poreza	19
Grafikon 15: Raspoređena sredstva krajnjim korisnicima sa JR UIO BiH u milionima KM	22
Grafikon 16: Udio javne zaduženosti u BDP-u Evropskih zemalja u razvoju u 2018. godini.....	24
Grafikon 17: Struktura vanjskog duga prema valutama i nosiocima duga	25
Grafikon 18: Stanje javnog vanjskog duga, udio u BDP-u i servisiranje vanjskog duga.....	25
Grafikon 19: Servis vanjskog duga prema nosiocima duga.....	26
Grafikon 20: Unutrašnji dug prema nosiocima duga u milionima KM.....	26
Grafikon 21: Potraživanja opšte vlade 27	
Grafikon 22: Stanje duga entitetskih vlada po vrijednosnim papirima u milionima KM	28
Grafikon 23: Kretanje cijena sirove nafte i indeksa hrane u svijetu	29
Grafikon 24: Indeks potrošačkih cijena u BiH (I-XII 2018/I-XII 2017).....	30
Grafikon 25: Kretanje godišnje inflacije, poređenje g/g (u %).....	30
Grafikon 26: Monetarni agregati, stope rasta XII 2018/XII 2017.....	31
Grafikon 27: Prosječan saldo računa obaveznih rezervi kod CBBiH	32
Grafikon 28: Stope rasta bruto deviznih rezervi na kraju 2018. godine	32
Grafikon 29: Struktura bruto deviznih rezervi na kraju 2018. godine	33
Grafikon 30: Neto štednja po sektorima (u mil. KM, stanje na kraju razdoblja)	35
Grafikon 31: Sektorska struktura kredita.....	35
Grafikon 32: Sektorska struktura depozita	36
Grafikon 33: Kretanje prosječne EKS na kredite u BiH.....	37
Grafikon 34: Kretanje prosječne EKS na depozite u BiH	37
Grafikon 35: Kretanje vrijednosti indeksa u svijetu	38
Grafikon 36: Promet na SASE u 2018. godini u mil. KM.....	40
Grafikon 37: Promet na BLSE u 2017. i 2018. god. u mil.KM	40
Grafikon 38: Kapitalizacija u mlrd. KM i stopa rasta (u %) na SASE i BLSE.....	41
Grafikon 39: Kapitalizacija u regionu u mil. EUR.....	41
Grafikon 40: Deficit tekućeg računa BiH u % BDP-a	42
Grafikon 41: Uporedni prikaz kretanja vanjskotrgovinskog i deficita tekućeg računa po godinama ...	43

Grafikon 42: Tekući prilivi/odlivi novca iz i u inostranstvo po godinama	43
Grafikon 43. Pregled kretanja bh. vanjskotrgovinske robne razmjene za 2018. godinu	45
Grafikon 44. Struktura bh. robnog izvoza u 2018. godini po zemljama.....	46
Grafikon 45. Struktura bh. robnog uvoza u 2018. godini po zemljama	47
Grafikon 46. Struktura bh. vanjskotrgovinskog robnog deficita u 2018. godini po zemljama	48
Grafikon 47: Ukupno SDU u svijetu u milijardama USD.....	50
Grafikon 48: Ulaganja u BiH	51
Grafikon 49: Indeks povjerenja potrošača.....	59
Grafikon 50: Indeks poslovnog povjerenja u sektoru Industrije.....	60
Grafikon 51: Indeks poslovnog povjerenja u sektoru Građevinarstva.....	60
Grafikon 52: Indeks poslovnog povjerenja u sektoru Usluga	61
Grafikon 53: Indeks poslovnog povjerenja u sektoru Trgovine	62

SPISAK TABELA:

Tabela 1: Poređenje prosječne neto plate u 2018. godini	17
Tabela 2: Naplata i raspodjela prihoda od indirektnih poreza	20
Tabela 3: Prihodi od direktnih poreza, doprinosa, taksi, naknada i sl.	23
Tabela 4: Finansijski rezultat bankarskog sektora u BiH na kraju perioda.....	34
Tabela 5: Klasifikacija kredita prema kvaliteti	36
Tabela 6: Promjena vrijednosti vodećih berzanskih indeksa u svijetu	38
Tabela 7: Promjena vrijednosti (u % g/g) indeksa na SASE i BLSE	39
Tabela 8: Pregled bh. vanjskotrgovinske robne razmjene za 2018. godinu po HS klasifikaciji.....	49
Tabela 9: Kreditni rejting BiH i zemalja u okruženju na kraju 2018. godine	51
Tabela 10: Rangiranje BiH u svijetu prema međunarodnim organizacijama.....	53

LISTA SKRAĆENICA:

ARS	– Anketa o radnoj snazi	OR	– Obavezne rezerve
BATX	– Bosnian Traded Index	PB	– Platni bilans
BD	– Brčko Distrikt	PDV	– Porez na dodanu vrijednost
BDP	– Bruto domaći proizvod	PIF	– Privatizacijski investicijski fond
BDV	– Bruto dodana vrijednost	PJI	– Program javnih investicija
BHAS	– Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine	SASE	– Sarajevska berza
BIFX	– Indeks bosanskih investicijskih fondova	SASX-10	– Indeks rezultata 10 najboljih kompanija listiranih na Sarajevskoj berzi
BiH	– Bosna i Hercegovina	SB	– Svjetska banka
BLSE	– Banjalučka berza	SEE	– Jugoistočna Evropa
CBBiH	– Centralna banka Bosne i Hercegovine	SIPA	– Državna agencija za istrage i zaštitu
CEFTA	– Srednjoevropski sporazum o slobodnoj trgovini	SMTK	– Standardna međunarodna trgovinska klasifikacija
CPI	– Indeks potrošačkih cijena	SOR	– Srednjoročni okvir rashoda
DOB	– Dokument okvirnog budžeta	SRS	– Srednjoročna razvojna strategija
DSU	– Direktna strana ulaganja	SSP	– Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju
EBRD	– Evropska banka za obnovu i razvoj	SST	– Sporazum o slobodnoj trgovini
EC	– Evropska komisija	SVF	– Statistika vladinih finansija
EKS	– Efektivna kamatna stopa	UIO	– Uprava za indirektno oporezivanje BiH
ERS-10	– Indeks dizajniran za prikaz rezultata 10 kompanija iz sistema Elektroprivrede RS	USAID	– Agencija Sjedinjenih Američkih Država za međunarodni razvoj
EU	– Evropska unija	P1	– Prva polovina godine
FBiH	– Federacija Bosne i Hercegovine	P2	– Druga polovina godine
FIRS	– Indeks investicijskih fondova RS	K1	– Prvi kvartal godine
FISIM	– Usluge finansijskog posredovanja indirektno mjerene	K2	– Drugi kvartal godine
JR UIO	– Jedinstveni račun Uprave za indirektno oporezivanje	K3	– Treći kvartal godine
KM	– Konvertibilna marka (međunarodni standard ISO 4217)	K4	– Četvrti kvartal godine
MMF	– Međunarodni monetarni fond	M0	– Rezervni novac
MVTEO	– Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa	M1	– Transakcijski novac
OMA	– Odjel za makroekonomsku analizu Upravnog odbora Uprave za indirektno oporezivanje	M2	– Novac u širem smislu
		QM	– Kvazinovac
		mKM	– Milioni KM
		g/g	– Stopa rasta koja podrazumijeva promjenu u odnosu na isti period prethodne godine
		m/m	– stopa rasta koja podrazumijeva promjenu u odnosu na prethodni mjesec tekuće godine

GLAVNI EKONOMSKI POKAZATELJI U BiH - godišnji pokazatelji

	2014	2015	2016	2017	2018*
Nominalni BDP BiH (u milionima KM)	28.335	29.696	31.034	32.510	34.034*
Nominalna stopa rasta (u %)	0,3%	4,8%	4,5%	4,8%	4,7%*
Realna stopa rasta (u %)	0,6%	4,1%	3,4%	3,4%	3,3%*
Stanovništvo (hiljade)	3.526	3.518	3.518	3.518	3.518
BDP per capita (u KM)	8.009	8.441	8.821	9.241	9.674*
Broj nezaposlenih u BiH (u hiljadama)	549,5	541,8	521,4	489,4	451,7
Prosječne neto plate u BiH (u KM)	830	830	838	851	879
CPI (indeks potrošačkih cijena)	-0,9%	-1,0%	-1,1%	1,3%	1,4%
Konsolidirani budžet BiH ** (u % BDP-a)					
Tekući prihodi	42,2%	41,5%	41,4%	41,5%	-
Tekući rashodi	40,0%	39,0%	37,8%	36,6%	-
Štednja (Bruto operativni bilans)	2,2%	2,5%	3,5%	4,8%	-
Javne investicije (Transakcije u nefinansijskim sredstvima)	4,1%	1,9%	2,3%	2,3%	-
Suficit/Deficit (Neto pozajmljivanje(+)/zaduživanje(-))	-2,0%	0,6%	1,2%	2,5%	-
Vanjski javni dug	29,0%	28,3%	27,7%	24,2%	24,2%
Novac i krediti** (u % BDP-a)					
Novac u širem smislu (M2)	60,9%	62,8%	65,1%	68,0%	71,1%*
Kreditiranje privatnog sektora ⁽¹⁾	52,7%	51,5%	51,1%	52,5%	53,0%*
Platni bilans**					
Saldo tekućeg računa u milionima KM	-2.005	-1.513	-1.391	-1.476	-1.371
U % BDP-a	-7,1%	-5,1%	-4,5%	-4,5%	-4,0%
Trgovinski bilans**	-6.198	-5.276	-4.980	-5.127	-5.070
Izvoz roba i usluga (u milionima KM)	9.297	9.969	10.660	12.574	13.565
(stopa rasta u %)	2,9%	7,2%	6,9%	18,0%	7,9%
Uvoz roba i usluga (u milionima KM)	15.494	15.246	15.640	17.701	18.635
(stopa rasta u %)	6,8%	-1,6%	2,6%	13,2%	5,3%
Bilans roba i usluga (u % BDP-a)	-21,9%	-17,8%	-16,0%	-15,8%	-14,9%
Bruto devizne rezerve**					
U milionima KM	7.825,6	8.606,3	9.531,1	10.556,6	11.623,2
U mjesecima uvoza roba i usluga	6,1	6,8	7,3	7,2	7,5
Servisiranje vanjskog javnog duga**					
U milionima KM	769,5	592,9	735,4	995,3	976,4
U % izvoza roba i usluga	8,3%	5,9%	6,9%	7,9%	7,2%

* Izvor: Procjena DEP-a

** Izvor: Ministarstvo finansija i trezora BiH za vanjski javni dug i njegovo servisiranje; Centralna banka BiH za prihode, troškove i neto kreditiranje, kao platni bilans;

(p) Projekcije DEP-a

(1) Pod kreditima privatnog sektora obuhvaćeni su krediti svih sektoria osim sektora vlade i javnih kompanija.

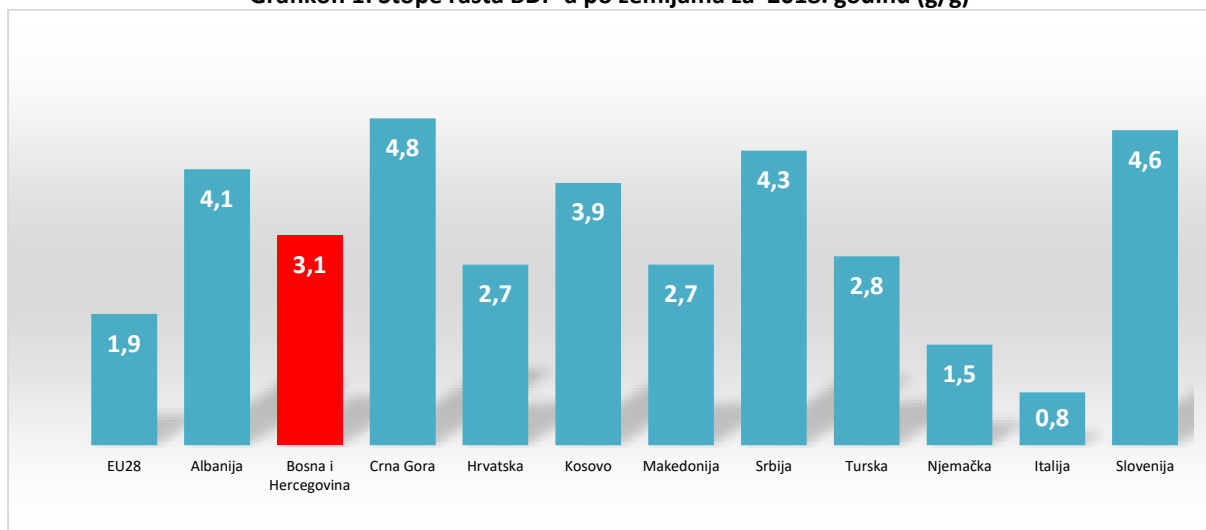
I REALNI SEKTOR

Ekonomski rast

- U BiH nastavljen trend ekonomskog rasta iz prethodne godine
- Ostvaren rast u okviru svih kategorija BDP-a
- Privatna potrošnja i investicije glavni nosioci ekonomskog rasta

Povoljna ekonomska kretanja u međunarodnom ekonomskom okruženju i jačanje domaće tražnje u 2018. godini omogućili su nastavak ekonomskog rasta u Bosni i Hercegovini u odnosu na prethodnu godinu. Na bazi trenutno raspoloživih podataka iz nacionalnih računa (dostupni su bili podaci za 4 kvartala 2018. godine rashodni pristup) i kratkoročnih statističkih pokazatelja procjenjuje se da je Bosna i Hercegovina ostvarila ekonomski rast od preko 3%, što je na nivou prošlogodišnje stope rasta i u rang regionalnog prosjeka¹

Grafikon 1: Stope rasta BDP-a po zemljama za 2018. godinu (g/g)

Izvor: Eurostat i nacionalni zavodi za statistiku

Ako se pažljivije posmatra struktura ekonomskog rasta u BiH u 2018. godini vidljivo je da je rast BDP-a u BiH bio prilično izbalansiran po kvartalima (K1:3,2%, K2:3,4%, K3:2,7% i K4: 3,0%), a ostvaren je zahvaljujući povećanja u okviru svih kategorija BDP-a. Tako je najznačajniji doprinos ekonomskom rastu ostvaren u okviru privatne potrošnje koja je tokom posmatranog perioda uvećana za 1,5%. Porast broja zaposlenih i penzionera kao i skromno ali ipak realno povećanje njihovih primanja, uz povećanje tekućih neto priliva iz inostranstva od 1,3% kao i porast kreditnih plasmana sektoru stanovništva od oko 7,3% predstavljali su neke od glavnih determinanti ovog povećanja privatne potrošnje. Ako se ima vidu da se privatna potrošnja u BiH u velikoj mjeri snadbijeva kroz uvoz roba iz inostranstva, onda se može zaključiti da povećanje ukupnog uvoza roba od 6,3% pri čemu je uvoz roba široke potrošnje povećan za oko 3% na neki način potvrđuje trend rasta privatne potrošnje. Pored ovih pokazatelja, povećanje prometa u okviru trgovine na malo i neto prihoda od PDV-a od preko 8% ukazuju na rast privatne potrošnje u Bosni i Hercegovini u 2018. godini u odnosu na prethodnu godinu. Pored privatne potrošnje, tokom posmatranog perioda došlo je i do povećanja javne potrošnje od

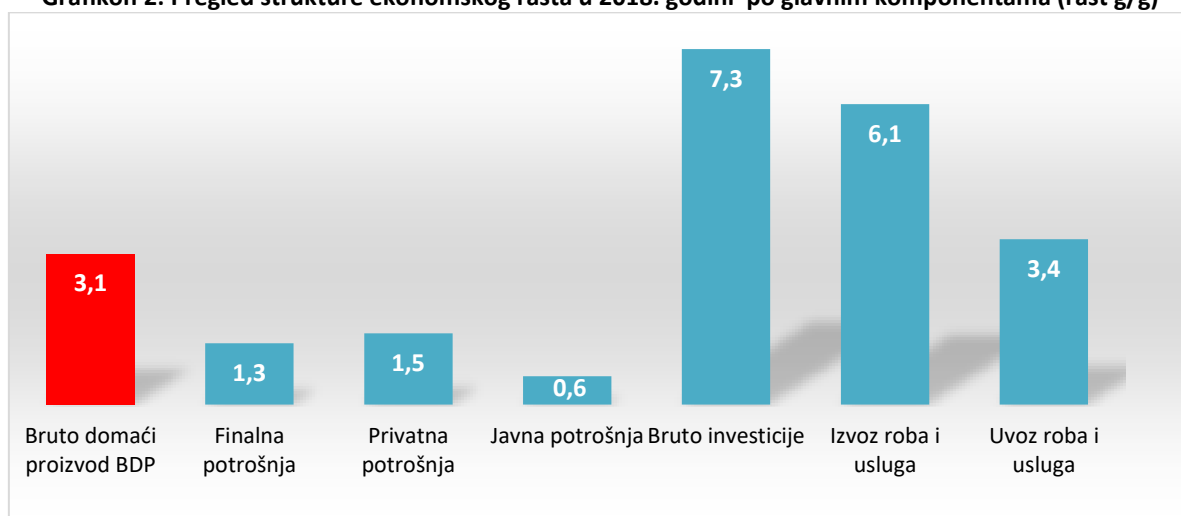
¹ Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Saopštenje, „Bruto domaći proizvod, rashodni pristup“ tromjesečni podaci, 01.04.2019. godine

0,6% što je u konačnici rezultiralo povećanjem ukupne finalne potrošnje od 1,3% u odnosu na prethodnu godinu. Obzirom na visoku zastupljenost ove kategorije u strukturi BDP-a može se konstatovati da je ista bila ključni generator ostvarenog ekonomskog rasta u 2018. godini u odnosu na prethodnu godinu.

Pored finalne potrošnje, pozitivan doprinos ekonomskom rastu ostvaren je i u domenu investicija u okviru kojih je registrirano povećanje od 7,3% u odnosu na isti period prethodne godine. Pošto detaljniji uvid u strukturu investicija (privatnih i javnih) nije bio dostupan u vrijeme pripreme ovog izvještaja, može se reći da i pokazatelji kao što su povećanje uvoza kapitalnih proizvoda od 6,8% i povećanje kreditnih plasmana nefinansijskim preduzećima od oko 3,7% ukazuju na rast investicija u 2018. godini.

S druge strane, relativno povoljne ekonomske prilike u međunarodnom ekonomskom okruženju koje su se manifestovale kroz nastavak trenda ekonomskog rasta u zemljama EU i regiona u kombinaciji sa efektom povećanja svjetskih cijena pojedinih proizvoda imali su pozitivne implikacije na bh. vanjskotrgovinsku razmjenu sa svijetom. Tako je u BiH u 2018. godini nastavljen trend rasta vanjskotrgovinske razmjene sa svijetom koji je istini za volju djelimično usporen krajem 2018. godine. Prema preliminarnim podacima BHAS-a za 2018. godinu bh. izvoz (robe + usluge) uvećan je za 7,3%, dok je istovremeno usljed jačanja domaće tražnje (povećanje potrošnje i investicija) registrirani rast uvoza (robe+usluge) iznosio 6,1% u odnosu na isti period prethodne godine.² Ako se ima u vidu struktura bh. vanjskotrgovinske razmjene u kojoj je uvozna osnovica znatno viša, ovo ujednačavanje stopa izvoza i uvoza bi moglo značiti da je došlo do stagnacije vanjskotrgovinskog deficita odnosno da je doprinos vanjske trgovine u ekonomskom rastu bio znatno skromniji u odnosu na prethodnu godinu.

Grafikon 2: Pregled strukture ekonomskog rasta u 2018. godini po glavnim komponentama (rast g/g)

Izvor: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

Industrijska proizvodnja

- Ostvaren rast fizičkog obima industrijske proizvodnje
- Stagnacija prerađivačke industrije
- Sektor za proizvodnju električne energije (hidroelektrane) ključni oslonac industrijskog rasta

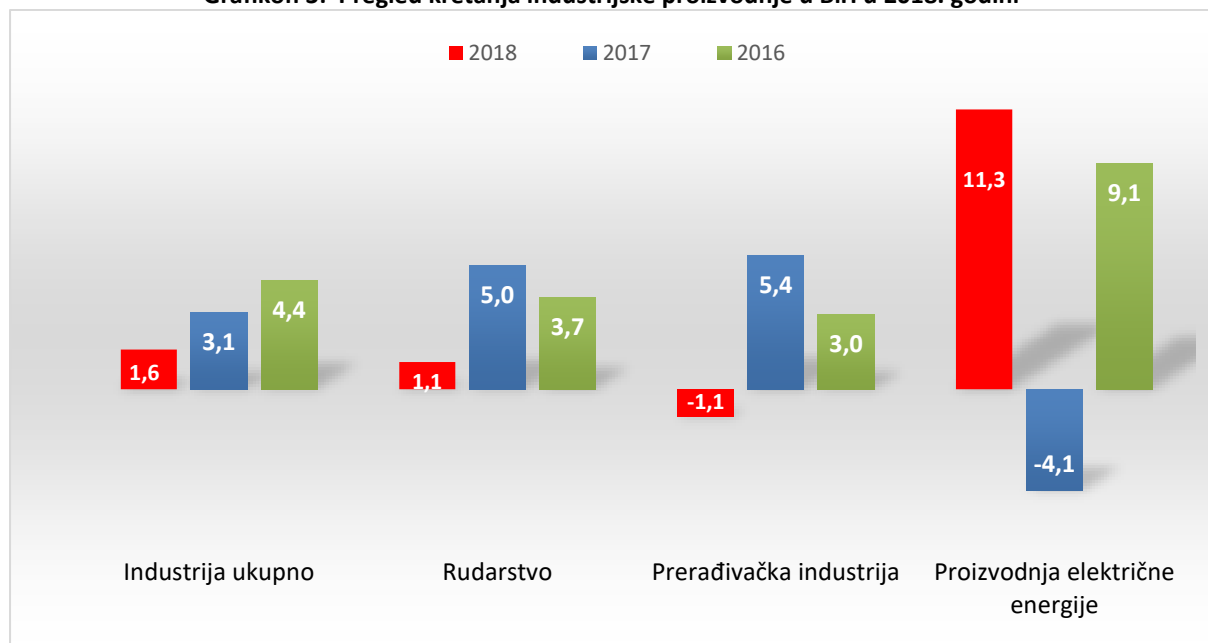
² Stope rasta uvoza i izvoza su preuzete iz saopštenja statistike nacionalnih računa za četvrto tromjesečje 2018. godine i prikazane su realne stope rasta.

Prema raspoloživim podacima Agencije za statistiku Bosne i Hercegovine za 2018. godinu u Bosni i Hercegovini je registriran rast fizičkog obima industrijske proizvodnje od 1,6% u odnosu na isti period prethodne godine.³ Posmatrano po kvartalima registrirane stope rasta fizičkog obima industrijske proizvodnje su iznosile: K1:5,1%, K2:1,5%, K3:0,8% i K4: -0,5%.

Generalno, ako se pažljivije posmatra kretanje fizičkog obima industrijske proizvodnje u 2018. godini može se zaključiti da je trend rasta iz prethodne godine nastavljen, s tim da je registrirana stopa rasta prepolovljena u odnosu na prošlogodišnju kada je rast iznosio 3,1%.

Sektorskim uvidom u strukturu ostvarenog rasta fizičkog obima industrijske proizvodnje može se zaključiti da je najznačajniji doprinos rastu ostvaren u okviru sektora za proizvodnju električne energije gdje je ostvarena dvocifrena stopa rasta proizvodnje. S druge strane, pad proizvodnje u okviru bh. prerađivačke industrije bio je ključni razlog usporavanja trenda rasta industrijske proizvodnje u Bosni i Hercegovini u 2018. godini.

Grafikon 3: Pregled kretanja industrijske proizvodnje u BiH u 2018. godini

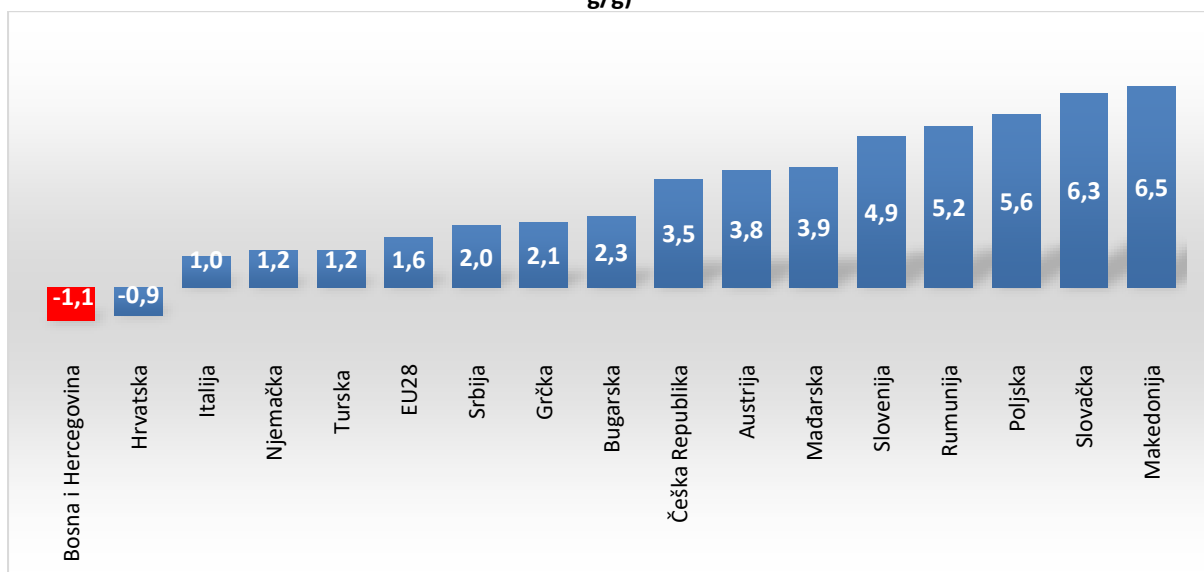
Izvor: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

Prerađivačka industrija

Tokom 2018. godine usljed slabljenja ekonomske aktivnosti na izvoznim tržištima i smanjenja proizvodnje u okviru pojedinih grana došlo je pada proizvodnje u okviru bh. prerađivačke industrije 1,1% u odnosu na prethodnu godinu. Ovo smanjenje proizvodnje u okviru prerađivačke industrije u velikoj mjeri je onemogućilo višu stopu rasta ukupne industrijske proizvodnje u BiH. Posmatrano po kvartalima, registrirane stope u okviru bh. prerađivačke industrije u 2018. godini su iznosile: K1:2,9%, K2: -2,6%, K3: -1,7% i K4: -2,5%. Međunarodno poređenje kretanja proizvodnje u okviru bh. prerađivačke industrije u 2018. godini po zemljama prikazano je na grafikonu ispod:

³Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Saopštenje, „Indeks obima industrijske proizvodnje u Bosni i Hercegovini za decembar 2018. godine-prethodni podaci“, 25.01.2019. godine.

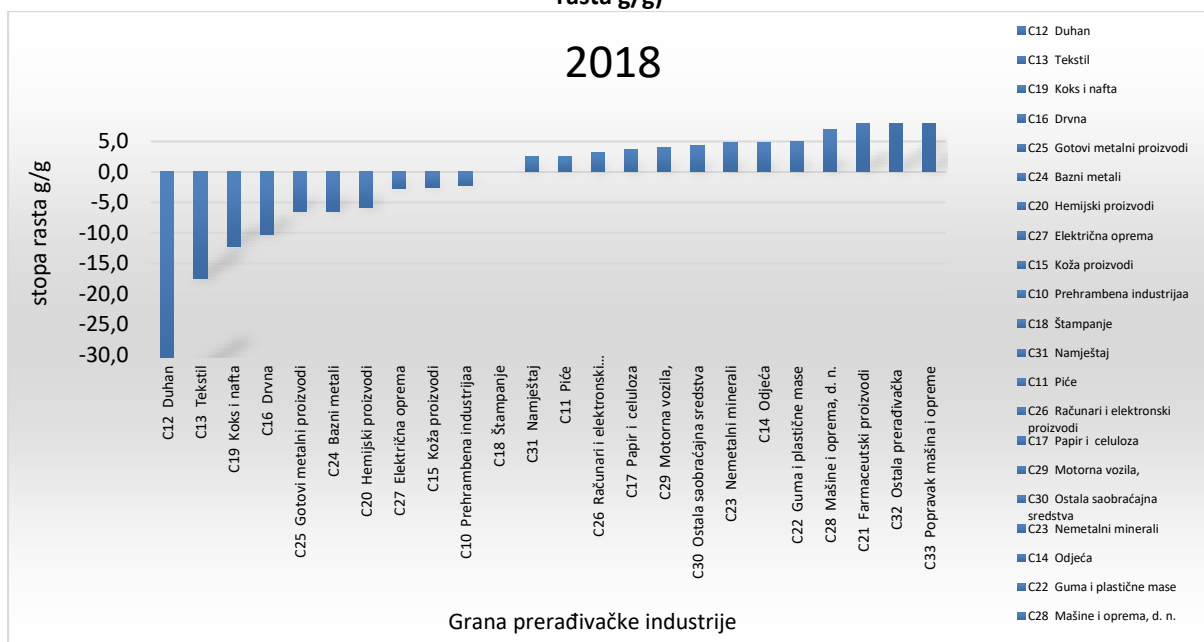
Grafikon 4: Pregled kretanja proizvodnje u prerađivačkoj industriji u 2018. godine po zemljama (stopa rasta g/g)

Izvor: Eurostat

S druge strane, ako se bh. prerađivačka industrija po granama koje su dovele do pada proizvodnje u bh. prerađivačkoj industriji registrirane su sljedeće stope: duhanska proizvodnja -36%, tekstil -17,5%, koks i naftni derivati -12,2%, drvoprerađa (osim namještaja) -10,3%, gotovi metalni proizvodi -6,4%, hemijska industrija -6%, te proizvodnja kože i prehrambena industrija oko -2,5%. U istom vremenskom periodu u okviru većine ostalih grana prerađivačke industrije zabilježena su povećanja proizvodnje, međutim ova povećanja nisu bila dovoljna kako bi se iskompenzirale negativne stope rasta u okviru navedenih industrijskih grana koje predstavljaju okosnicu industrijske proizvodnje i izvoza u BiH. Grafički prikaz kretanja fizičkog obima proizvodnje po granama u okviru bh. prerađivačke industrije u 2018. godini prikazan je na grafikonu ispod:

Grafikon 5: Pregled kretanja proizvodnje u okviru prerađivačke industrije u 2018. godini po granama (stopa rasta g/g)

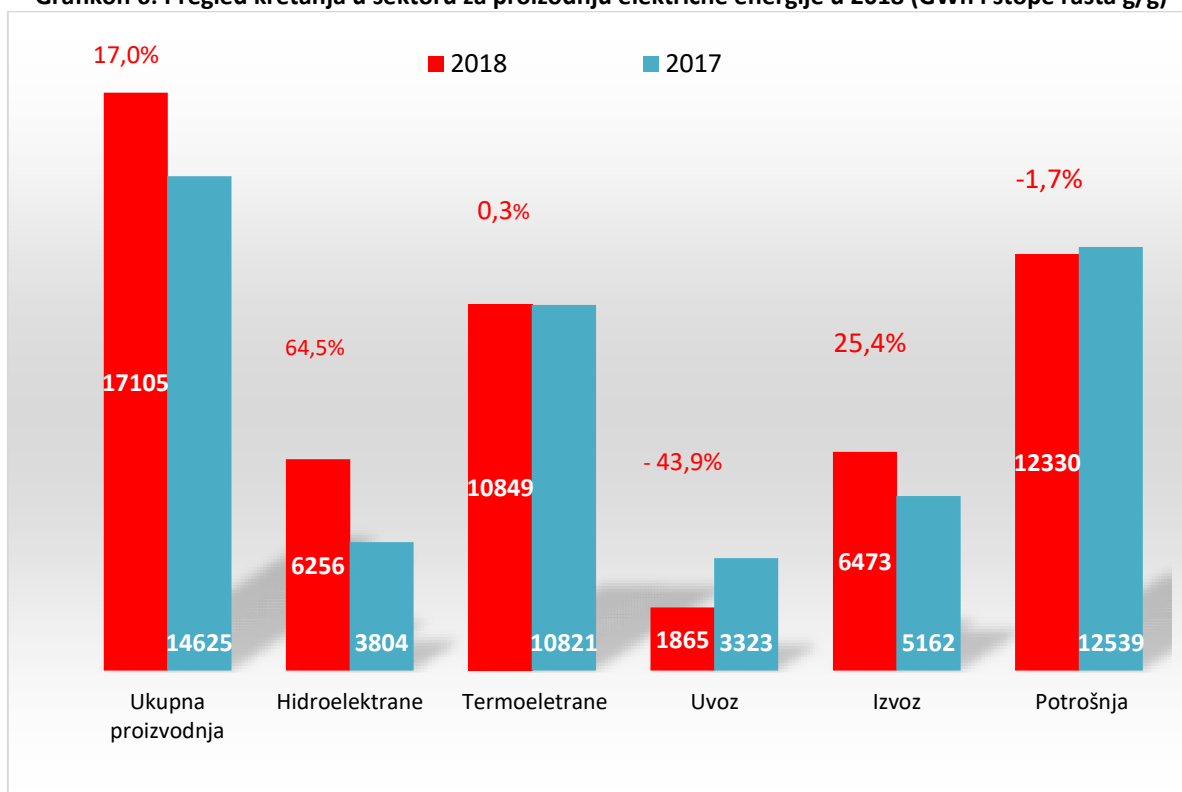

Izvor: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

Energetski sektor

Energetski sektor tokom prethodnih godina imao je veoma važnu ulogu u strukturi bh. industrije i predstavljao jedan od glavnih oslonaca stabilnosti ukupne industrijske proizvodnje u Bosni i Hercegovini. To se najbolje vidjelo u 2018. godini kada je došlo do pada proizvodnje u okviru bh. prerađivačke industrije i isključivo zahvaljujući povećanju proizvodnje u okviru sektora za proizvodnju električne energije spriječen je pad fizičkog obima industrijske proizvodnje u BiH. Tako je prema preliminarnim podacima NOSBiH za 2018. godinu ukupna proizvodnja električne energije u BiH iznosila 17105 GWh što predstavlja povećanje od 17,0% u odnosu na prethodnu godinu.⁴ Ovo povećanje ostvareno je ponajviše zahvaljujući povoljnim hidrološkim prilikama usljed kojih je došlo do povećanja proizvodnje električne energije u okviru hidroelektrana od čak 64,5% u odnosu na prethodnu godinu. S druge strane, proizvodnja u termoelekttranama u istom vremenskom periodu je stagnirala sa registriranim stopom rasta od 0,3%.⁵ Ovo povećanje u proizvodnji i smanjenje ukupne potrošnje od 1,7% u 2018. godini rezultirali su povećanjem izvoza električne energije (posmatrano u fizičkim jedinicama) od 25,4%, dok je uvoz istovremeno samnjen za oko 44% u odnosu na prethodnu godinu. S druge strane, niska pogonska spremnost u termoelekttranama dovela je do stagnacije u okviru sektora rudarstvo gdje je registrirana stopa rasta proizvodnje od svega 1,1% u odnosu na prethodnu godinu. Grafički prikaz kretanja u sektoru za proizvodnju električne energije za 2018. godinu prikazan je na grafikonu ispod:

Grafikon 6: Pregled kretanja u sektoru za proizvodnju električne energije u 2018 (GWh i stope rasta g/g)

Izvor: NOSBiH

⁴ NOSBiH, Izvještaj o tokovima električne energije na prijenosnoj mreži u BiH za decembar 2018. godine, Sarajevo 10.01.2019.

⁵ Prema podacima NOSBiH-a tokom 2018. godine proizvodnja električne energije u hidroelektranama u ukupnoj proizvodnji učestvovala je sa 36,6%, dok je učešće termoelektreana iznosilo 63,4%.

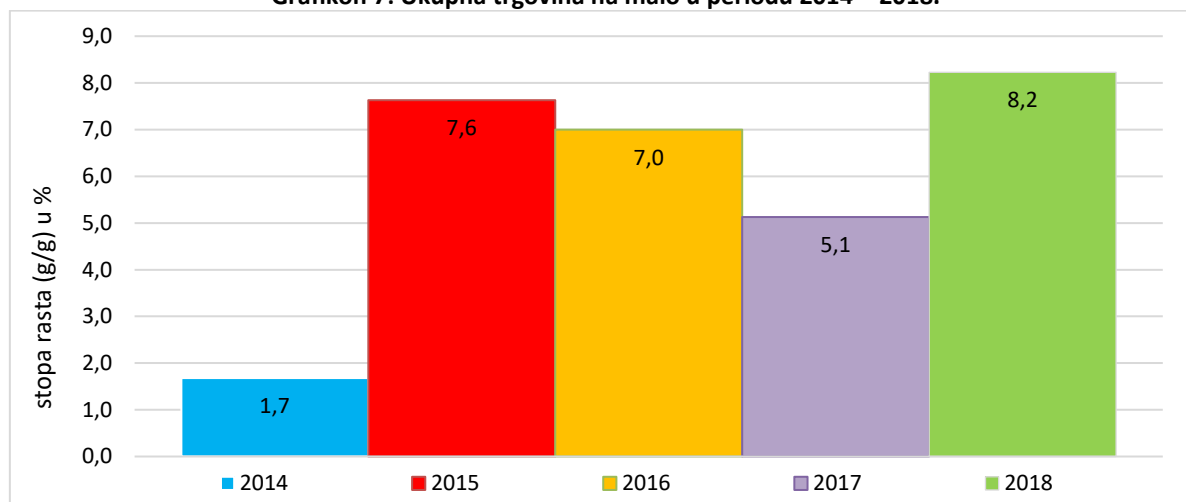
Maloprodaja

- *Ostvarena godišnja stopa realnog rasta prometa trgovine na malo 8,2%*

Prema podacima za 2018. godinu ukupna trgovina na malo je ostvarila realni rast prometa od 8,2%⁶(g/g). U trgovini motornim gorivima u specijaliziranim prodavnicama ostvaren je rast od 7,8%, dok je preostala trgovina na malo u s.p. u toku 2018. godine porasla za 8,4%.

Promet u trgovinama na malo hranom, pićem i duhanskim proizvodima u n.p.⁷ porastao za 11,3% dok je u isto vrijeme promet u trgovini na malo hranom, pićem i duhanskim proizvodima u s.p.⁸ ostvario rast od 6,8%. U većini kategorija trgovine na malo u specijalizovanim prodavnicama je ostvaren rast, pa je tako u trgovini na malo informacijsko komunikacijskom opremom ostvaren porast od 15%, trgovini na malo ostalom opremom za domaćinstvo rast od 4,8%, trgovini na malo proizvodima za kulturu i rekreaciju rast od 34,3%, trgovini na malo ostalom robom rast od 12,2%, te porast u trgovini na malo izvan prodavnica, štandova i tržnica od 11,7%. Izuzetak je trgovina na malo na štandovima i tržnicama gdje je došlo do smanjenja trgovine za 10,5% u posmatranom periodu.

Grafikon 7: Ukupna trgovina na malo u periodu 2014 – 2018.

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Kod trgovine opremom za domaćinstvo u specijalizovanim prodavnicama najveća stopa realnog rasta ostvarena je u prometu na malo sportskom opremom, igrama i igračkama od 53,8%, u apotekama, trgovini na malo medicinskim i kozmetičkim preparatima rast je iznosio 8,8%, dok je trgovini na malo knjigama, novinama, muzičkim i videozapisima ostvareni godišnji rast iznosio 13,4%. Kod prometa tekstilom, odjećom, obućom i proizvodima od kože realni rast u posmatranom periodu je iznosio 19,3%, dok je trgovina na malo namještajem, opremom za rasvjetu i električnim aparatima za domaćinstvo ostvarila rast od 17,4%.

Građevinarstvo

- *Porast ukupnih građevinskih radova usljed većeg obima radova u visokogradnji*

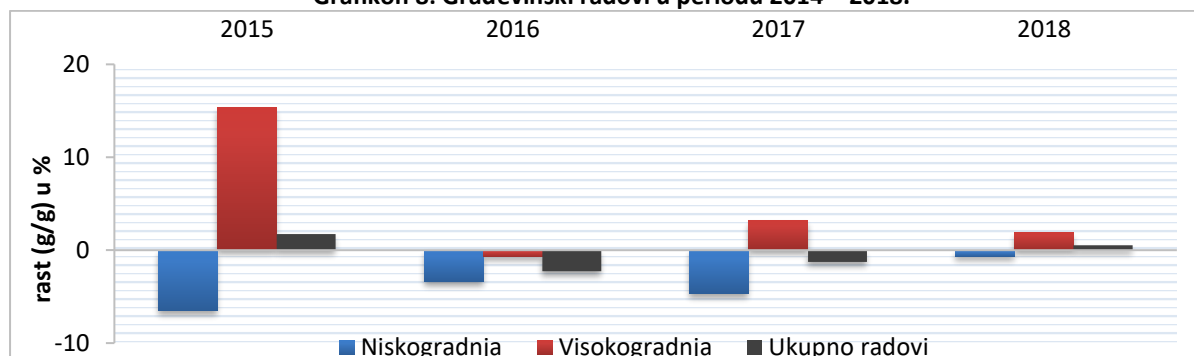
⁶ izvor podataka: BHAS

⁷ nespecijalizirane prodavnice

⁸ specijalizirane prodavnice

Prema zvaničnim podacima BHAS-a za 2018. godinu građevinski radovi su porasli za 0,5% u odnosu na prethodnu godinu. Ovom rastu ukupnih građevinskih radova je ponajviše doprinjela oblast visokogradnje sa zabilježenim rastom od 1,9% dok je nasuprot tome oblast niskogradnje zabilježila pad od 0,7%. Ukoliko se detaljnije posmatra protekla godina tj. ukoliko se obrati pažnja na kvartalni rast može se primjetiti da su sva četiri kvartala u oblasti visokogradnje zabilježila rast (Q1 3,2%, Q2 0,9%, Q3 1,5%, Q4 2,2%). Kod niskogradnje je u prvih pola godine ostvaren rast (Q1 0,3%, Q2 0,9%) dok je u drugom dijelu došlo do obrta i pada stope rasta radova u Q3 za 1,6%, te u Q4 za 2%). Broj nezavršenih stanova u 2018. godini bio je nominalno veći za 35% dok je istovremeno broj završenih stanova veći za 3,1% u odnosu na isti period prošle godine.

Grafikon 8: Građevinski radovi u periodu 2014 – 2018.

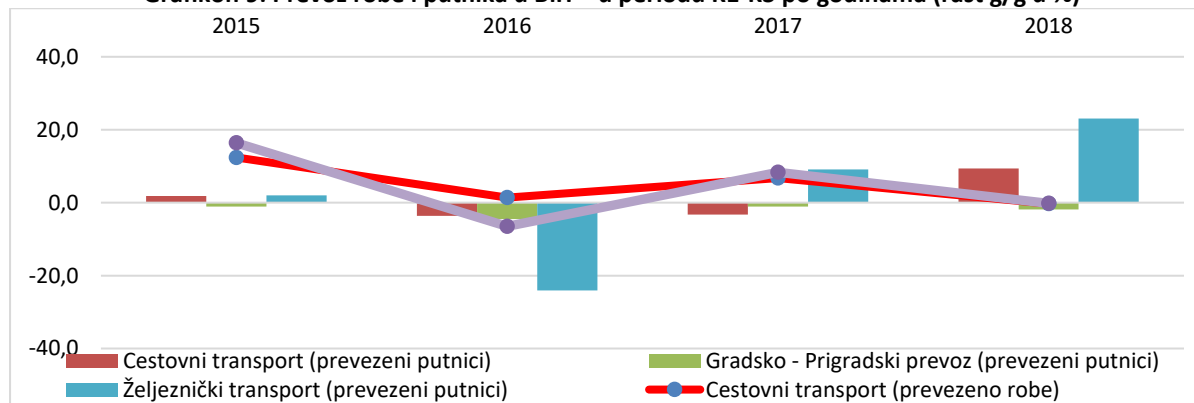
Izvor: Agencija za statistiku BiH

Izdata odobrenja za građenje u 2018. godini za ukupne građevinske radove su viša za 1,6% u odnosu na prethodnu godinu. U oblasti visokogradnje porast izdatih odobrenja je ostao skoro isti kao i prethodne godine (rast od 0,3%), dok porast izdatih odobrenja za građenje u niskogradnji od 7,9% u 2018. (g/g) ukazuje na mogući rast ukupnih građevinskih radova u skorijoj budućnosti.

Transport

U trenutku izrade godišnjih trendova zvanični podaci (za transport roba i putnika) su bili dostupni za tri kvartala 2018. godine. Kod cestovnog transporta roba došlo je do smanjenja od 0,3% u periodu K1-K3 2018. godine u odnosu na isti period prošle godine. U isto vrijeme broj prevezenih putnika u cestovnom prevozu je zabilježio porast od 9,4%, dok je prevoz putnika u gradsko-prigradskom prevozu zabilježen pad za 1,9%. Kada se posmatra promet roba i putnika u željezničkom saobraćaju zabilježen je porast od 0,1% kod opsega prevezene robe uz istovremeno povećanje prevezenih putnika od 23,1%.

Grafikon 9: Prevoz robe i putnika u BiH – u periodu K1-K3 po godinama (rast g/g u %)

Izvor: BHAS

Kod prometa transporta i skladištenja u BiH je u posmatranom periodu zabilježen nominalni rast od 5,8%⁹. Djelatnosti u okviru prometa i skladištenja koje su zabilježile pozitivne stope nominalnog rasta bile su oblasti poštanskih i kurirskih djelatnosti gdje je ostvaren rast od 3,8% te oblast kopnenog prevoza i cjevovodnog transporta sa ostvarenim rastom od 5,9%. U području skladištenja i pomoćnih djelatnosti u prevozu je zabilježena stopa rasta od 7,6%.

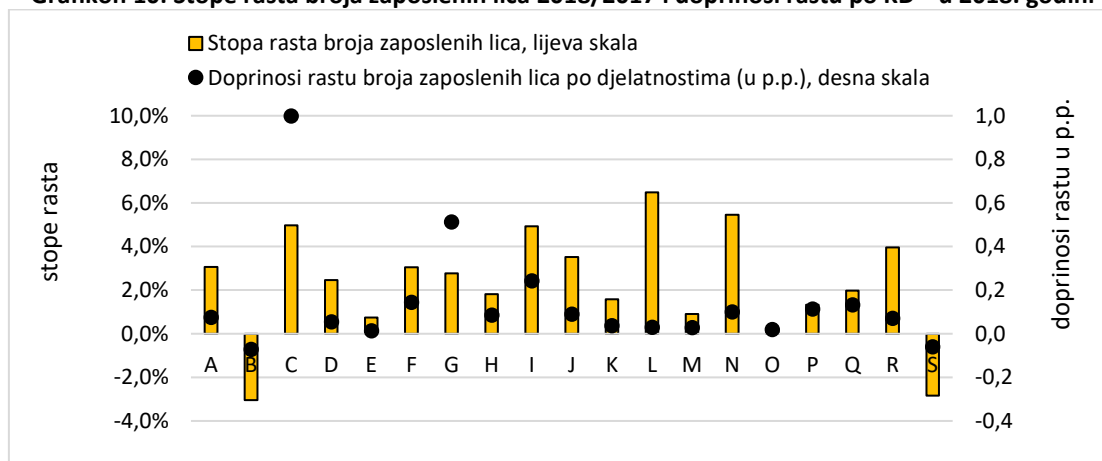
Tržište rada u BiH

- Broj zaposlenih lica u 2018. godini uvećan uz smanjenje broja nezaposlenih lica.
- Rast prosječne neto plate i penzije u BiH uz sporiji realni rast uslijed rasta cijena.

Zaposlenost

U 2018. godini nastavljen je rast broja zaposlenih lica u BiH. Prosječan broj zaposlenih lica u I-XII 2018. godine uvećan je za 2,6% u odnosu na 2017. godinu i iznosi 804,5 hiljada.¹⁰ Rast broja zaposlenih lica registrovan je u oba bh. entiteta. U FBiH prosječan broj zaposlenih lica je uvećan za 2,9% g/g i iznosi 519,8 hiljada. U RS prosječan broj zaposlenih lica je iznosio 266,3 hiljada i veći je za 2,2% g/g.¹¹

Grafikon 10: Stope rasta broja zaposlenih lica 2018/2017 i doprinosi rastu po KD¹² u 2018. godini

Izvor: BHAS, DEP kalkulacije

⁹ Izračunato iz prosjeka kvartalnih stopa

¹⁰ Privremeni podatak. U 2018. godini uvedena je nova metodologija prikupljanja podatak ao broju zaposlenih lica u BiH. Nova metodologija podrazumijeva širi obuhvat od 2018. godine (retroaktivno je preračunata 2017. godina). Time je prekinuta serija podataka o zaposlenima u BiH, kao i uporedivost sa prethodno objavljivanim mjesečnim i godišnjim podacima o broju zaposlenih u BiH. Detaljnije o novoj metodologiji u Dodatku Ekonomskih trendova, Tabela 6: tržište rada.

¹¹ U RS broj zaposlenih lica se objavljuje za mart i septembar, a prosjek godine se odnosi na pomenute mjesec.

¹² Klasifikacija djelatnosti: A - Poljoprivreda, lov i šumarstvo, B - Vađenje ruda i kamena, C - Prerađivačka industrija, D - Proizv. i snabdijev. el. energijom, gasom, parom i klimatizacija, E - Snabdijevanje vodom, uklanjanje otpadnih voda, upravljanje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša, F - Građevinarstvo, G - Trgovina na veliko i malo, popravak motor. vozila i motocikala, H - Prevoz i skladištenje, I - Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (hotelijerstvo i ugostiteljstvo), J - Informacije i komunikacije, K - Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja, L - Poslovanje nekretninama, M - Stručne, naučne i tehničke djelatnosti, N - Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti, O - Javna uprava i odbrana; obavezno socijalno osiguranje, P - Obrazovanje, Q - Djelatnost zdravstvene i socijalne zaštite, R - Umjetnost, zabava i rekreacija, S - Ostale uslužne djelatnosti.

Analizirajući broj zaposlenih lica prema područjima djelatnosti primjećuje se da je najveći doprinos rastu broja zaposlenih lica bio u oblasti trgovine i industrije. U području djelatnosti prerađivačke industrije prosječan broj zaposlenih lica bio je veći za 5% u odnosu na 2017. godinu uz doprinos rastu ukupnog broja zaposlenih lica od 1 p.p. Međutim, stopa rasta broja zaposlenih u ovoj djelatnosti bila brža u P1 u odnosu na P2 2018. godine. Uz rast prometa¹³ trgovine na malo ali i povećanje obima vanjske trgovine broj zaposlenih lica u području djelatnosti trgovine na veliko i malo, popravka motornih vozila i motocikala je uvećan za 2,8% g/g u 2018. godini (doprinos rastu 0,5 p.p.). U oblasti usluga značajan rast broja zaposlenih lica bio je i u djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (4,9% g/g) uz povećanje posjeta i noćenja u BiH.¹⁴

Na grafikonu iznad se može primjetiti da su u pojedinim područjima djelatnosti poput poslovanja nekretninama (L) te administrativnih i pomoćnih uslužnih djelatnosti (N) stope rasta broja zaposlenih lica bile veće u odnosu na industriju, trgovinu, hotele i restorane. Ipak, njihov doprinos rastu ukupnog broja zaposlenih lica bio je manji zbog manjeg broja zaposlenih u ovim djelatnostima.

Nezaposlenost

Povećanje broja zaposlenih lica uticalo je na smanjenje broja nezaposlenih lica. Zbog intenzivnijeg smanjenja broja nezaposlenih lica u odnosu na rast broja zaposlenih lica ukupna radna snaga u BiH je u 2018. godini smanjena (-1,4% g/g)¹⁵. Prosječan broj registrovanih nezaposlenih lica u BiH u u periodu I-XII 2018. godine iznosio je 451,7 hiljada i manji je za 7,7% u odnosu na isti period 2017. godine. Intenzitet smanjenja broja nezaposlenih bio je naročito izražen u drugoj polovini godine (u P1 -7,4% g/g, a u P2 -8% g/g). Prema podacima BHAS, prosječan broj registrovanih nezaposlenih lica prema kvalifikacijama u 2018. godini najviše se smanjio u kategorijama VKV i KV lica a potom SSS i NKV lica u poređenju 2018/2017.

Pored navedenog, više od polovine brisanih sa evidencije nezaposlenih lica je zbog zapošljavanja.¹⁶ Prosječan broj registrovanih nezaposlenih lica u FBiH i RS je smanjen (u FBiH -6,2% g/g, u RS -11,9% g/g) i iznosi 335,6 hiljada i 105,8 hiljada respektivno.

U 2018. godini u BiH je registrovana najniža anketna stopa nezaposlenosti i iznosila je 18,4%. Pored toga, stopa registrovane nezaposlenosti nastavila se smanjivati tokom 2018. godine i u decembru je iznosila 34,7%.¹⁷ U EU 28 kao i zemljama u regionu registrovano je smanjenje stope nezaposlenosti (grafikon ispod). BiH pored Sjeverne Makedonije i dalje ima najveću stopu nezaposlenosti u poređenju sa posmatranim zemljama.

¹³ Ukupan promet trgovine na malo u BiH u periodu I-XII 2018/I-XII 2017 je uvećan. Izvor: BHAS, Poslovne statistike indeksi prometa trgovine na malo u BiH, decembar 2018. godine.

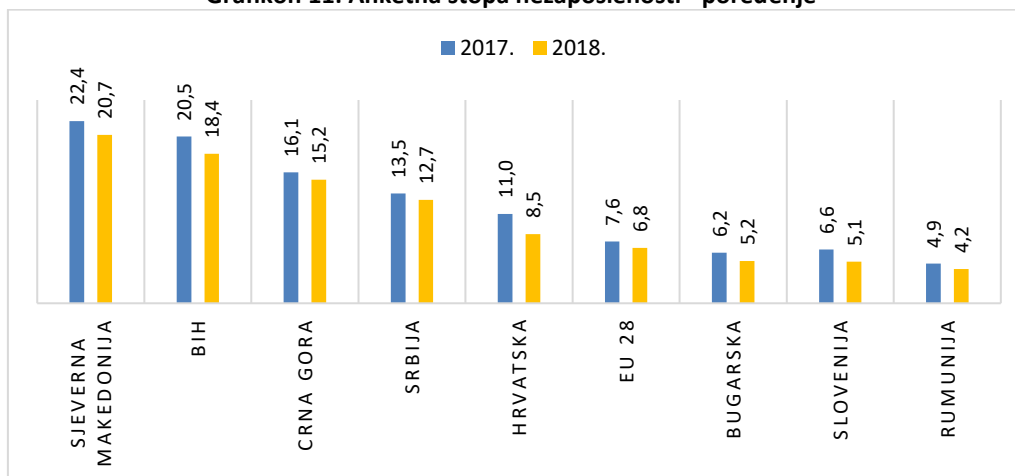
¹⁴ U periodu I-XII 2018. turisti su ostvarili 12,1% više posjeta i 13,5% noćenja u odnosu na isti period 2017. godine. Izvor: BHAS, Statistika turizma.

¹⁵ Ukupnu radnu snagu čine zaposlena lica i nezaposlena lica. Izvor podataka je BHAS i zavodi za zapošljavanje u BiH. Podatak se odnosi na prosjek 2018. godine u odnosu na prosjek 2017. godine.

¹⁶ Izvor: mjesečni bilteni zavoda za zapošljavanje u FBiH i RS.

¹⁷ Izvor: Agencija za rad i zapošljavanje BiH.

Grafikon 11: Anketna stopa nezaposlenosti - poređenje¹⁸

Izvor: Eurostat, Agencije za statistiku posmatranih zemalja

Plate

Prosječna neto plata u BiH u 2018. godini nastavila se uvećavati uz nešto bržu nominalnu stopu rasta od 3,3% u poređenju sa 2017. godinom (grafikon ispod) i iznosila je 879 KM. Zbog inflacije realni rast neto plate u BiH bio je nešto sporiji. Rast prosječne neto plate podstaknut je rastom neto plata u oba bh. entiteta. U FBiH prosječna neto plata nominalno je veća za 3,4% u odnosu na 2017. godinu iznosi 889 KM. U RS prosječna plata nakon oporezivanja (neto plata) iznosi 857 KM uz nominalni rast od 3,1% g/g.¹⁹

U analizi prosječne neto plate prema područjima djelatnosti u periodu I-XII 2018/I-XII 2017 primjetan je nominalni rast u skoro svim područjima djelatnosti. Najveće nominalne stope rasta prosječne neto plate u BiH su u područjima uslužnih djelatnosti odnosno djelatnosti zdravstvene i socijalne zaštite (7,5% g/g) uz brži rast neto plate u FBiH u poređenju sa neto platom u RS u pomenutoj djelatnosti. U periodu I-XII 2018. godine u okviru djelatnosti²⁰ javne uprave, zdravstva i obrazovanja neto plata je u prosjeku nominalno uvećana za 4,4% g/g, što je brža stopa rasta u poređenju sa stopom rasta u 2017.

¹⁸ Periodi provođenja ankete o radnoj snazi se razlikuju među zemljama. Za zemlje EU 28 podaci su prosjek godine. Za Crnu Goru, Srbiju i Makedoniju podaci se odnose na prosjek četiri kvartala. U BiH anketa o radnoj snazi se sprovodi jednom godišnje.

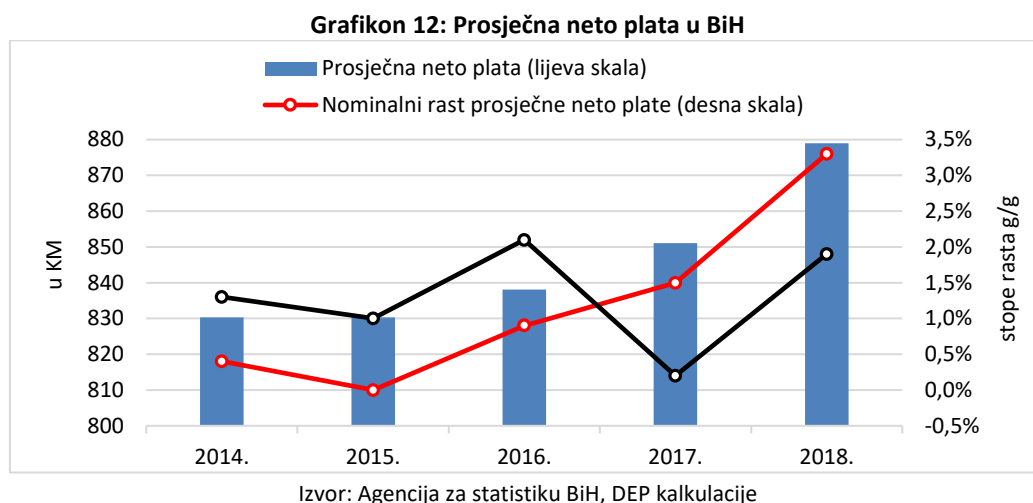
¹⁹ Narodna skupština RS usvojila je set zakona kojima je stvoren zakonodavni okvir za povećanje plata svim radnicima u RS. Povećanje plata u RS je posljedica povećanja osnovnog ličnog odbitka propisanog Zakonom o porezu na dohodak sa 200 KM na 500 KM. Pravo na osnovni lični odbitak od poreske osnovice poreza na dohodak imaju svi radnici u RS i ostvaruju ga umanjenjem poreske osnovice za iznos od 500 KM na mjesečnom nivou počevši od 01. septembra 2018. godine. Da bi se ostvarilo povećanje plata, a istovremeno iznos bruto plata ostao na istom nivou uz povećanje osnovnog ličnog odbitka promijenjen je i pojam plate u Zakonu o radu. Zakon o radu je stupio na snagu 01. avgusta 2018. godine. Pod platom se sada podrazumijeva plata u kojoj je sadržan porez na dohodak. Odlukom o izmjeni Odluke o najnižoj plati (Službeni glasnik Republike Srpske, broj 69/18) utvrđena je nova najniža plata u Republici Srpskoj koja iznosi 440 KM. Detaljnije o novom obračunu plata i usvojenom setu zakona i podzakonskih akata na linku: <http://www.vladars.net>.

²⁰ Odnosi se na područja djelatnosti javne uprava i odbrane, obaveznog socijalnog osiguranja, obrazovanja, djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne pomoći (O, P, Q).

godini.²¹ Pored toga, u području administrativnih²² i pomoćnih uslužnih djelatnosti prosječna neto plata je nominalno uvećana za 5,6% g/g uz ujednačene stope rasta u oba bh. entiteta.

U oblasti trgovine i industrije koje su u 2018. godini imale najznačajniji doprinos rastu broja zaposlenih lica, prosječne neto plate takođe su uvećane. U području djelatnosti prerađivačke industrije prosječna neto plata je nominalno uvećana za 4% g/g, a u djelatnosti trgovine na veliko i malo, popravka motornih vozila i motocikala neto plata je uvećana za 4,1% g/g uz brži rast neto plate u RS u poređenju sa neto platom u FBiH u pomenutim djelatnostima.

Jedina djelatnost sa negativnim nominalnim rastom prosječne neto plate u periodu I-XII 2018/I-XII 2017 je područje djelatnosti poslovanja nekretninama (-8,3% g/g), što je uz skroman rast plata u pojedinim oblastima djelimično usporilo nominalni rast prosječne neto plate u BiH.

U 2018. godini registrovan je nominalni rast prosječne neto plate ne samo u BiH nego i u zemljama u regionu uz sporiji realni rast zbog rasta cijena. Kao i prethodnu godinu, prosječna neto plata je očekivano bila najveća u Sloveniji i Hrvatskoj, dok su najniže neto plate registrovane u Sjevernoj Makedoniji i Srbiji. Prosječne neto plate posmatranih zemalja u 2018. godini su predstavljene u tabeli ispod.

Tabela 1: Poređenje prosječne neto plate u 2018. godini (u €)²³

	Prosječna neto plata (€)	Nominalni rast 2018/2017	Realni rast 2018/2017
Slovenija	1.093	2,9%	1,2%
Hrvatska	840	4,3%	2,8%
Rumunija	568	13,1%	8,6%
Crna Gora	511	0,2%	-2,3%
BiH	449	3,3%	1,9%
Srbija	421	6,5%	4,4%
Sjeverna Makedonija	395	5,9%	4,4%

Izvor: Agencije za statistiku posmatranih zemalja, DEP kalkulacije

²¹ U 2017. godini je iznosila 0,4% g/g.

²² Područje administrativnih i pomoćnih uslužnih djelatnosti obuhvata djelatnosti iznajmljivanja i davanja u zakup (leasing), djelatnosti posredovanja u zapošljavanju, putničke agencije, organizatori putovanja, turoperator i ostale rezervacijske usluge, zaštitne i istražne djelatnosti, usluge u vezi s upravljanjem i održavanjem zgrada te djelatnosti uređenja i održavanja zelenih površina, kancelarijske, administrativne i pomoćne djelatnosti itd.

²³ Prosječne neto plate su konvertovane u € u 09.04.2019. godine <http://www.xe.com>.

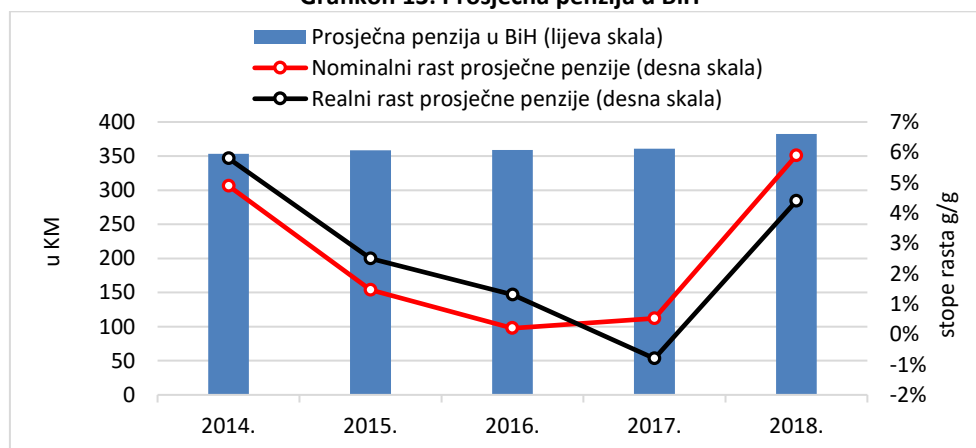
Penzije

U 2018. godini evidentirano je povećanje penzija u BiH. Prosječna penzija u BiH u periodu I-XII 2018. godine iznosi 382 KM i nominalno je veća za 5,9% u odnosu na isti period 2017. godine uz sporiji realni rast od 4,4% zbog povećanja ukupnog nivoa cijena.²⁴ Prosječne penzije su uvećane u FBiH i RS. U FBiH je u 2018. godini stupio na snagu novi Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju, što je uticalo na povećanje penzija.²⁵ Prosječna penzija u FBiH u 2018. godini iznosi 395 KM i nominalno je veća za 6,4% u odnosu na prosječnu penziju u 2017. godini. U RS tokom 2018. godine takođe je došlo do nominalnog povećanja prosječne penzije od 5,1% g/g i iznosi 361 KM.²⁶

Uz povećanje prosječnih penzija došlo je do rasta najnižih²⁷ penzija. Najniža penzija u RS u decembru 2018. godine iznosila je 187,8 KM i veća je za 4,5% u odnosu na najnižu penziju u decembru 2017. godine. U FBiH najniža penzija u istom periodu je iznosila 348,1 KM i veća je za 6,7% g/g. Struktura penzija u oba bh. entiteta nije se značajno mijanjala u 2018. godini.²⁸

Prosječan broj penzionera u BiH u 2018. godini iznosio je 672,8 hiljada i veći je za 1% u odnosu na 2017. godinu. Rast broja penzionera registrovan je u posmatranom periodu u oba bh. entiteta (FBiH 0,7% g/g i RS 1,3% g/g).²⁹ Uz rast broja zaposlenih lica u BiH povećan je i prihod od doprinosa za PIO (pogledati poglavlje Javne finansije).

Grafikon 13: Prosječna penzija u BiH

Izvor: Fond za PIO Republike Srpske, Federalni zavod za MIO/PIO, DEP kalkulacije

²⁴ Prosječna penzija u BiH je izračunata na osnovu prosječnih mjesečnih penzija ponderisanih udjelom ukupnog broja penzionera u svakom od bh. entiteta u ukupnom broju penzionera. Entitetske prosječne penzije se odnose na sve isplaćene penzije bez obzira na mjesto prebivališta penzionera (u BiH ili izvan BiH) a izračunate su na osnovu mjesečnih prosječnih penzija.

²⁵ Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju, Službene novine FBiH 13/18. Penzije u FBiH su uvećane su u K1 i K2 2018. godine. Detaljnije u Ekonomskim trendovima januar-mart 2018. godine i Ekonomskim trendovima januar-jun 2018. godine.

²⁶ Penzije svim korisnicima prava od 01.04.2018. godine vanredno su usklađene i uvećane za 2%. Pored toga, penzije svim korisnicima prava od 01.06.2018. godine vanredno su usklađene i uvećane za 2,5%. Izvor: Vijesti, <http://www.fondpiors.org>.

²⁷ Najniža penzija se odnosi na 15 godina staža osiguranja.

²⁸ U strukturi penzija i dalje najveći dio pripada starosnim penzijama, a potom porodičnim i invalidskim penzijama. U FBiH udio starosnih penzija na kraju 2018. godine iznosi oko 55%, a porodičnih penzija 28%. U RS udio starosnih penzija na kraju 2018. godine iznosi oko 57%, porodičnih penzija 29%. Ostatak se odnosi na invalidske penzije.

²⁹ Broj penzionera u BiH predstavlja zbir penzionera koji primaju penzije iz Zavoda za MIO/PIO FBiH i Fonda za PIO RS bez obzira na mjesto prebivališta (u BiH ili izvan BiH).

II JAVNE FINANSIJE

- *Prihodi od poreza (direktni i indirektni) su tokom 2018. godine ostvarili rast*
- *Javni dug BiH u 2018. godini smanjen*

Osnovne karakteristike BiH fiskalnog sektora u 2018. godini jesu rast ukupnih poreskih prihoda, kao i prihoda od doprinosa, ali i smanjenje javne zaduženosti. U 2018. godini, BiH je ukupno prikupila oko 15,2 milijarde KM javnih prihoda, po osnovu indirektnih i direktnih poreza, doprinosa i drugih prihoda. Navedni prihodi, u poređenju sa prethodnom godinom veći su za 7,3%. Tokom iste godine, ukupna javna zaduženost je smanjena za 2,1% u poređenju sa 2017. godinom.

Indirektni porezi u BiH

U oblasti indirektnih poreza sa početkom 2018. desilo se unaprijeđenje poslovanja UIO BiH kroz uvođenje elektronskog podnošenja PDV i akciznih prijava za poreske obveznike. Takođe, Vijeće ministara BiH, na prijedlog UIO BiH, donijelo je Odluku o uslovima i postupku ostvarivanja prava na oslobađanje plaćanja uvoznih i izvoznih dažbina radi usklađivanja sa odgovarajućim carinskim propisima EU.

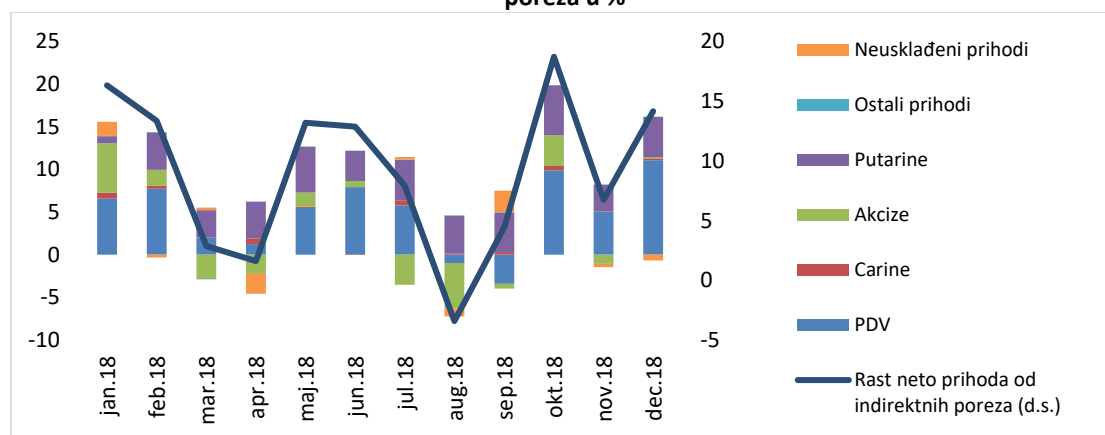
Sa 01.01.2018. godine počela se primjenjivati Odluka o utvrđivanju posebne i minimalne akcize na cigarete i duvan za pušenje za 2018. godinu, kao rezultat nastavka harmonizacije akcizne politike sa EU.

Od 01.02.2018. godine stupio je na snagu od kada se i primjenjuje Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o akcizama u BiH sa drugim pratećim aktima³⁰.

Naplaćeni prihodi. Ukupni prihodi od indirektnih poreza, ili bruto prikupljeni prihodi od indirektnih poreza čine 50% konsolidovanih BiH javnih prihoda. Tokom 2018. godine, posmatrano na nivou kvartala, može se primjetiti da su bruto prihodi od indirektnih poreza imali ujednačen rast.

Na kraju 2018. godine, ukupno naplaćeni bruto prihodi su iznosili oko 7,6 milijardi KM. U poređenju sa prethodnom godinom, isti su veći za 553 miliona KM, ili 7,8%. U 2018. godini, povrati sa JR UIO BiH su rasli skromnom stopom od 4,4% g/g, što se pozitivno odrazilo na stopu rasta neto prihoda od indirektnih poreza. Isti su dostigli nivo od 6,2 milijarde KM, čime su u poređenju sa prethodnom godinom ostvarili rast od 8,6%.

Grafikon 14: Doprinost rastu neto prihoda od indirektnih poreza u p.p. i rast neto prihoda od indirektnih poreza u %

Izvor: Uprava za indirektno oporezivanje BiH

³⁰ O svemu ovome detaljnije je pisano u Ekonomskim trendovima za period januar - mart 2018. godine.

Najveći doprinos rastu neto prihoda od indirektnih poreza dali su neto prihodi od PDV-a (4,6 p.p.) i putarina (4,2 p.p.). Takođe, i prihodi od carina su imali pozitivan doprinos (0,3 p.p.) dok su prihodi od akciza negativno doprinijeli (-0,3 p.p.) i neusklađeni prihodi (-0,1 p.p.).

Tabela 2: Naplata i raspodjela prihoda od indirektnih poreza (rast g/g u % ako nije drugačije naznačeno)

	2018 struktura	2017 jan- dec	2018 jan-dec	2018 K1	2018 K2	2018 K3	2018 K4
Bruto prihodi - prikupljeno	100,0	6,1	7,8	10,3	7,5	5,8	8,3
Povrati	18,1	19,0	4,4	9,2	-0,1	21,9	-9,3
Neto prihodi - prikupljeno	81,9	3,5	8,6	10,5	9,2	2,8	13,1
<i>PDV</i>	50,5	4,1	7,4	8,4	8,0	0,5	13,4
<i>Carine</i>	3,8	8,4	6,5	7,2	5,9	7,9	5,1
<i>Akcize</i>	19,0	1,1	-1,4	5,5	-0,2	-11,8	3,8
<i>Putarine</i>	8,2	6,6	62,3	66,3	-39,7	-37,0	-39,9
<i>Ostali prihodi</i>	0,3	-2,1	4,0	6,9	0,9	8,5	0,9
<i>Neusklađeni prihodi</i>	0,1	-32,6	-30,2	...	-151,6	282,8	-368,8
Raspoloživo za raspodjelu	100,0	6,2	8,0	9,9	7,6	1,2	26,9
Minimalne rezerve	20,4	18,9	16,0	16,7	31,3	23,4	37,6
Budžeti	79,6	3,6	6,1	8,3	1,9	-3,1	24,0
Servisiranje vanjskog duga	12,4	36,8	-4,3	18,1	7,0	-19,4	-14,8
<i>FBiH</i>	9,0	36,4	-4,6	14,8	9,3	-20,9	-15,0
<i>RS</i>	4,3	37,0	-4,6	22,3	2,2	-18,3	-14,7
<i>BD</i>	0,1	78,2	55,5	150,5	77,2	43,7	-2,7
Raspodjeljeno nakon servisiranja vanjskog duga	67,2	-1,4	8,2	6,7	0,7	-0,5	35,0
<i>Institucije BiH</i>	9,9	0,0	0,0	-1,6	0,0	0,0	1,5
<i>FBiH</i>	36,7	-1,1	10,0	10,0	0,5	-0,1	40,7
<i>RS</i>	18,3	-3,5	10,0	5,7	1,4	-1,0	47,4
<i>BD</i>	2,3	2,9	5,4	7,5	2,2	-4,0	20,9

Izvor: UIO BiH

Porez na dodatu vrijednost. Bruto prihodi od PDV-a u strukturi ukupnih prihoda od indirektnih poreza su učestvovali sa preko 68%. Preko 62% bruto prihoda od PDV se odnosi na PDV prihode obračunate na uvoz. Zajedno sa prihodima od uvoznih akciza, uvozni PDV generira oko 58% ukupnih prihoda od indirektnih poreza. Rast uvoza, na kraju 2018. godine, doveo je do rasta prihoda od uvoznog PDV-a, što se automatski odrazilo na ukupne prihode od indirektnih poreza. Jer, kao što je ranije spomenuto, najznačajniji doprinos rastu ukupnih prihoda, potiče upravo od prihoda po osnovu PDV-a (posebno od PDV-a na uvoz).

Tokom 2018. godine, po osnovu PDV-a prikupljeno je oko 5,2 milijarde KM bruto prihoda. U poređenju sa prethodnom godinom, isti su ostvarili rast od 6,6%. Najveći dio povrata sa JR se odnosi na povrate po osnovu PDV-a, što je uticalo na kretanje neto prihoda od PDV-a. Na kraju 2018. godine, neto prihodi od PDV-a su iznosili oko 3,8 milijardi KM, što je za 7,4% više nego u prethodnoj godini.

Akcize. Ranije je spomenuto da je s početkom 2018. godine, nastavljeno sa harmonizacijom akciznih stopa duvanskih prerađevina sa EU standardima.³¹ A takođe, je u primjeni i Zakon o izmjenama i

³¹ "Službeni glasnik BiH", broj 84/17. Odlukom je definisano da se od 01.01.2018. godine, na cigarete i duvan za pušenje plaća sljedeća akciza i to:

dopunama Zakona o akcizama u BiH.³² Primjenom Zakona uvodi se novi akcizni proizvod - biogoriva i biotečnosti, kao i novi naftni derivat kao akcizni proizvod - tečni naftni plin (za pogon motornih vozila).³³ Neto prihodi od akciza, na kraju 2018. godine, su iznosili oko 1,4 milijardu KM, što predstavlja smanjenje od 1,4% u poređenju sa prethodnom godinom. Preko 80% prihoda od akciza čine prihodi od uvoznih akciza, koje su tokom posmatrane godine više za 9,9% g/g. Sve pojedinačne kategorije uvoznih akciza su ostavile rast: duvan i duvanske prerađevine 11,2% g/g, nafta i naftni derivati 9,4% g/g i ostale uvozne akcize 3,7% g/g. U istom periodu, prihodi od akciza iz domaćeg prometa su manji za 31,4% g/g (duvan i duvanske prerađevine 37,3% g/g, nafta i naftni derivati 29,4% i ostale domaće akcize 10,8% g/g).

Posmatrano po kategorijama akciznih proizvoda, najznačajniju kategoriju prihoda od akciza čine prihodi od akciza na duvan i duvanske prerađevine sa 56% ukupnih prihoda. Zatim slijede prihodi od akciza na naftu i naftne prerađevine sa 34%. Prestalih 10% čine prihodi od ostalih akciza.

Carine. Po osnovu carinskih dažbina naplaćeno je oko 287 miliona KM i u poređenju sa istim prihodima naplaćenim u prethodnoj godini, veći su za 6,5%.

Putarine. Po osnovu putarina, u 2018. godini je naplaćeno oko 621 milion KM, i u poređenju sa prethodnom godinom su u porastu za 62,3% g/g. Naravno, rast prihoda od putarina jeste rezultat primjene Zakona o akcizama sa početka posmatrane godine. Sredstva prikupljena uvećanjem putarina, prema novom zakonu i Pravilnikom o izmjenama i dopunama Zakona o akcizama u BiH, namjenjena su za izgradnju autoputeva i izgradnju i rekonstrukciju drugih puteva u BiH.

Raspoređeni prihodi. Na kraju 2018. godine, ukupni prihodi raspoloživi za raspodjelu su iznosili oko 7,6 milijardi KM. U poređenju sa prethodnom godinom, raspoloživi prihodi su veći za oko 560 miliona KM ili 8,0%. Nakon izdvajanja sredstava na poseban račun za izgradnju autoputeva i izgradnju i rekonstrukciju drugih puteva u Bosni i Hercegovini u iznosu od oko 355 miliona KM (dodatni prihodi od putarina prikupljeni po osnovu izmjena Zakona o akcizama), minimalne rezerve u iznosu od oko 1,4 milijarde KM i sredstava za finansiranje institucija BiH u iznosu od 750 miliona KM, UiO BiH je izvršila raspored preostalih sredstava u iznosu od oko 5,1 milijardi KM korisnicima. FBiH je raspoređen ukupan iznos od oko 3,3 milijarde KM (6,4% g/g više). Od tog iznosa servis vanjskog duga čini oko 606 miliona KM što je za 4,6% manje nego u 2017 godini. Doznačeni iznos od oko 2,7 milijarde KM za finansiranje budžeta je uvećano za 10,0% g/g. U istom periodu, RS je raspoređeno oko 1,6 milijardi KM (što je za

1. akciza na cigarete - minimalna akciza (proporcionalna+posebna) iznosi 2,60 KM za pakovanje cigareta od 20 komada:

- *proporcionalna akciza po stopi od 42% na osnovicu utvrđenu u skladu sa članom 15. stav (1) tačka b) Zakona o akcizama u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", br. 49/09, 49/14 i 60/14) i*
- *posebna akciza u iznosu od 75,00 KM za 1.000 komada, odnosno 1,50 KM za pakovanje od 20 komada.*

2. akciza na duvan za pušenje u iznosu od 104,00 KM po kilogramu.

³² („Službeni glasnik BiH“ br. 91 od 26.12.2017.

³³ Izmjenama i dopunama Zakona o akcizama povećana je akciza na lož ulje (EL i LS) sa ranijih 0,30 KM na 0,45 KM. Akciza na tečni naftni plin za pogon motornih vozila propisana je u iznosu 0,00 KM a akciza na biogoriva i biotečnosti u iznosu 0,30 KM/litri proizvoda.

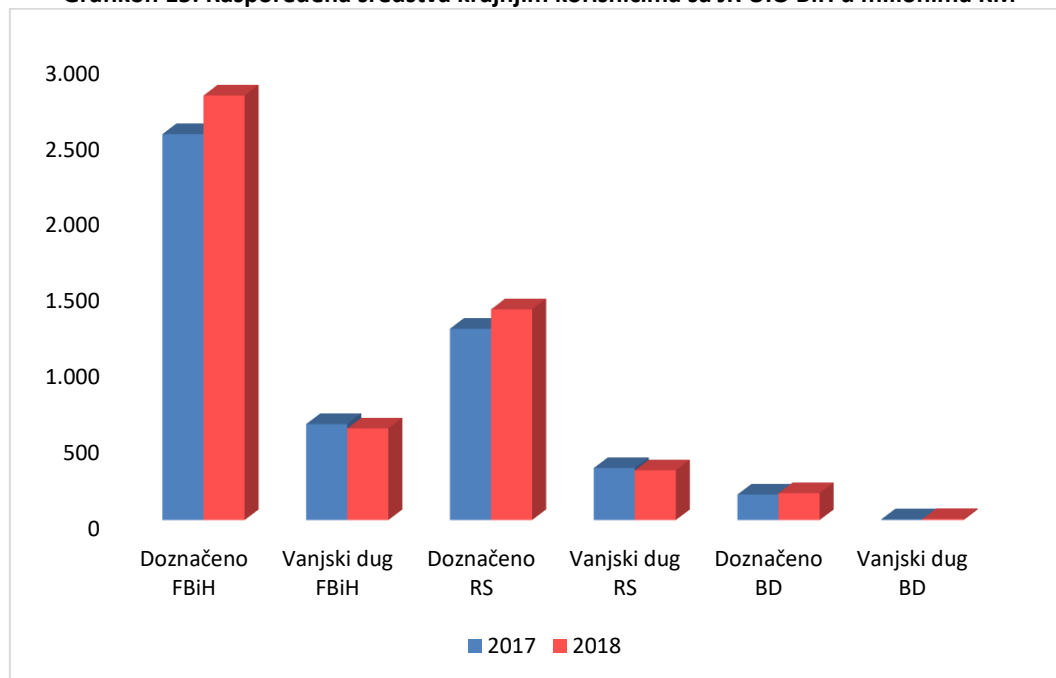
Navedenim izmjenama Zakona putarina kao vrsta indirektnog poreza plaća se na sljedeće akcizne proizvode:

- motorni benzini, uključujući i bezolovni, nezavisno od oktanske vrijednosti i komercijalnog naziva,
- dizel goriva i ostala plinska ulja,
- tečni naftni plin za pogon motornih vozila, i
- biogoriva i biotečnosti.

Putarina na sve navedene proizvode plaća se u iznosu od 0,15 KM po litru proizvoda za puteve i 0,25 KM po litru proizvoda za izgradnju autoputeva i izgradnju i rekonstrukciju drugih puteva (ukupno 0,40 KM za putarine), osim tečnog naftnog plina za pogon motornih vozila na koji se oba pomenuta iznosa putarine plaćaju po kilogramu.

6,1% g/g više). Na servis vanjskog duga se odnosi oko 329 miliona KM, što je za 4,6% manje nego u prethodnoj godini. A preostalih oko 1,3 milijardu KM (povećanje od 10,0% g/g) na finansiranje budžeta. Iznos doznačenih sredstava BD je iznosio oko 182 miliona KM (6,3% g/g više) i raspoređeno je: servis vanjskog duga oko 7,1 milion KM i finansiranje budžeta oko 175 miliona KM.

Grafikon 15: Raspoređena sredstva krajnjim korisnicima sa JR UIO BiH u milionima KM

Izvor: UIO BiH

Direktni porezi i doprinosi

U RS je od 01.01.2018. na snazi novi Zakon o doprinosima koji se odnosi na proširenje poreske osnovice kao i na izmjene pojedinačnih stopa doprinosa gdje je zbirna stopa doprinosa ostala ista. O ovom zakonu više je pisano u Ekonomskim trendovima za period januar - mart 2018. godine. U isto vrijeme sa primjenom je počeo i Zakon o Fondu solidarnosti za dijagnostiku i liječenje oboljenja, stanja i povreda djece u inostranstvu.

Takođe, u drugoj polovini godine u RS je došlo i do usvajanja Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dohodak. Ovom izmjenom povećan je neoporezi dio plate sa 200 KM na iznos od 500 KM mjesečno, odnosno 6.000 KM na godišnjem nivou (osnovni lični odbitak). Osnovna namjera donošenja ovog zakona je da se smanji poresko opterećenje na rad, kao i da se sredstva koja će biti na raspolaganju njegovom primjenom usmjere na povećanje neto plata zaposlenih. U skladu sa usvajanjem navedenog zakona, uslijedilo je i usvajanje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o radu i zakona o platama budžetskih korisnika. Sa primjenom se počelo u avgustu mjesecu 2018. godine. Ukupni prihodi od direktnih poreza, doprinosa i drugi prihodi prikupljeni od strane entitetskih poreskih uprava čine 50% konsolidovanih BiH javnih prihoda.

U BiH je u 2018. godini ukupno je prikupljeno za oko 482 miliona KM više prihoda, u nadležnosti entitetskih poreskih uprava, ili za 6,8% više nego prethodne godine. Time su posmatrani prihodi, na kraju 2018. godine dostigli iznos od oko 7,6 milijardi KM. Rast je zabilježen kod svih glavnih kategorija prihoda u oba entiteta.

Tabela 3: Prihodi od direktnih poreza, doprinosa, taksi, naknada i sl.

Naziv prihoda	FBiH jan-dec			RS jan-dec			BiH jan-dec		
	miliona KM		rast u %	miliona KM		rast u %	miliona KM		rast u %
	2017	2018		2017	2018		2017	2018	
Direktni porezi	891,1	1.026,7	15,2	466,6	492,6	5,6	1.357,7	1.519,3	11,9
<i>Porez na dohodak</i>	406,0	459,1	13,1	234,3	229,2	-2,2	599,8	688,3	14,8
<i>Porez na dobit</i>	357,9	396,6	10,8	192,9	220,8	14,5	550,8	617,4	12,1
<i>Porezi građana</i>	166,1	169,7	2,2	39,4	42,6	8,1	205,5	212,3	3,3
<i>Ostali porezi</i>	1,5	1,2	-20,0	0,0	0,0	-	1,5	1,2	-20,0
Takse, kazne i naknade	690,3	704,2	2,0	395,7	411,8	4,1	1.086,1	1.116,0	2,8
Doprinosi	3.192,9	3.446,4	7,9	1.476,6	1.513,3	2,5	4.669,5	4.959,7	6,2
<i>PIO</i>	1.765,0	1.910,1	8,2	798,8	861,1	7,8	2.563,8	2.771,2	8,1
<i>Zdravstvo</i>	1.282,2	1.377,7	7,5	572,1	539,1	-5,8	1.854,3	1.916,8	3,4
<i>Nezaposleni</i>	145,7	158,6	8,9	40,7	35,3	-13,3	186,4	193,9	4,0
<i>Dječija zaštita</i>	0,0	0,0	-	60,2	72,5	20,4	60,2	72,5	20,4
<i>Zapošljavanje invalida</i>	0,0	0,0	-	4,8	5,3	9,9	4,8	5,3	9,9
UKUPNO	4.774,3	5.177,4	8,4	2.339,0	2.417,7	3,4	7.113,3	7.595,0	6,8

Izvor: Poreska uprava RS i Poreska uprava FBiH

Doprinosi. Prihodi od doprinosa su najveća kategorija iz domena poreskih uprava, koji učestvuju u ukupnim prihodima istih sa 65%. U toku 2018. godine, entitetske uprave su naplatile oko 5 milijardi KM prihoda od doprinosa, čime su oni zabilježili povećanje od 6,2% u poređenju sa prethodnom godinom. Najznačajnija i najveća kategorija prihoda od doprinosa su prihodi od doprinosa za PIO, i isti su ostvarili rast od 8,1% g/g. Efekat primjene izmjene stopa doprinosa u RS se ogleda u smanjenju prihoda od doprinosa na zdravstveno osiguranje i doprinosa za osiguranje od nezaposlenosti. Detalji se mogu vidjeti iz tabele iznad.

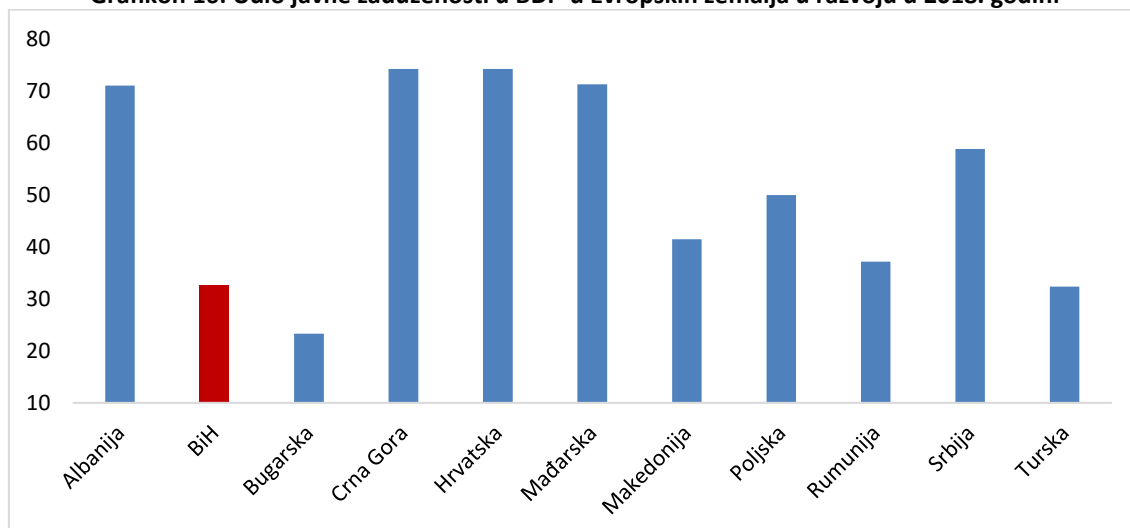
Direktni porezi. Po osnovu direktnih poreza, u toku 2018. godine ukupno je naplaćeno oko 1,5 milijardu KM. Navedni prihodi su viši za 11,9% u poređenju sa prethodom godinom. Najznačajnije kategorije su prihodi od poreza na dohodak i prihodi od poreza na dobit. Prihodi od poreza na dohodak, posmatrani na BiH nivou bilježe povećanje, uprkos smanjenju istih u RS. A smanjenje prihoda po ovom osnovu je rezultat novog zakona o platama i povećanju neoporezivnog dijela dohotka. Njih čine prihodi od poreza na dohodak od nesamostalne i samostalne djelatnosti, kao i prihodi od ulaganja kapitala, poljoprivrede i slično. Po ovom osnovu ukupni prihodi u BiH su iznosili oko 688 miliona KM i veći su za 14,8%.g/g. Po osnovu poreza na dobit, u 2018. godini, ukupno je naplaćeno oko 617 miliona KM, što 12% više nego u 2017. godini. Glavne kategorije ovih prihoda su prihodi od poreza na dobit preduzeća, banaka i drugih finansijskih organizacija.

Ostali prihodi. Kategorija ostalih prihoda koju čine različite takse, kazne i naknade je ostvarila povećanje od 2,8% g/g. Iznos naplaćenih prihoda je, tokom posmatranog perioda, iznosio oko 1,1 milijardu KM.

Javni dug BiH

Na kraju 2018. godine, prema podacima MFT BiH, javna zaduženost BiH je dostigla iznos od oko 11,1 milijardu KM. U poređenju sa prethodnom godinom, javni dug je smanjen za 2,1%. Takođe, javni dug kao udio u BDP-u je na kraju 2018. godine (u 2017. godini iznosio 34,9% BDP-a) smanjen za 2,2 procentna poena.

Grafikon 16: Udio javne zaduženosti u BDP-u Evropskih zemalja u razvoju u 2018. godini

Izvor: MFT BiH, DEP BiH, BHAS, IMF

Na grafikonu iznad prikazane su Evropske zemlje u razvoju. Na kraju 2018. godine, BiH se nalazila ispod prosjeka prikazanih zemalja (koji je iznosio 51,5% BDP-a), sa učešćem od 32,7% BDP-a³⁴. BiH i dalje spada u umjereno zaduženu zemlju.

Vanjski javni dug. Prema podacima MFT BiH, stanje vanjskog javnog duga na kraju 2018. godine je iznosilo oko 8,2 milijarde KM. U poređenju sa prethodnom godinom vanjski dug je ostvario povećanje od 4,5%. Udio vanjskog duga prema BDP-u, u poređenju sa prethodnom godinom je ostao nepromjenjen (24,2%). Vanjski dug čine vanjski državni dug (7,7 milijardi KM), vanjski dug entiteta i BD (453 miliona KM) i vanjski dug jedinica lokalne samouprave (16 miliona KM)³⁵.

Vanjski dug entiteta i BD čine 79 miliona KM za FBiH i 373,9 miliona KM za RS. U ukupnom iznosu entitetskog duga za RS uključeno je i zaduženje po osnovu emitovanja Evroobveznica RS na inostranom tržištu. Ovo je prvi put da BiH, odnosno BiH entitet izlazi na međunarodno finansijsko tržište. Od ukupno planiranog iznosa emisije, RS je na Bečkoj berzi 22.06.2018. uspjela emitovati 168,0 miliona evra (328,6 miliona KM) po kamatnoj stopi od 4,75%³⁶.

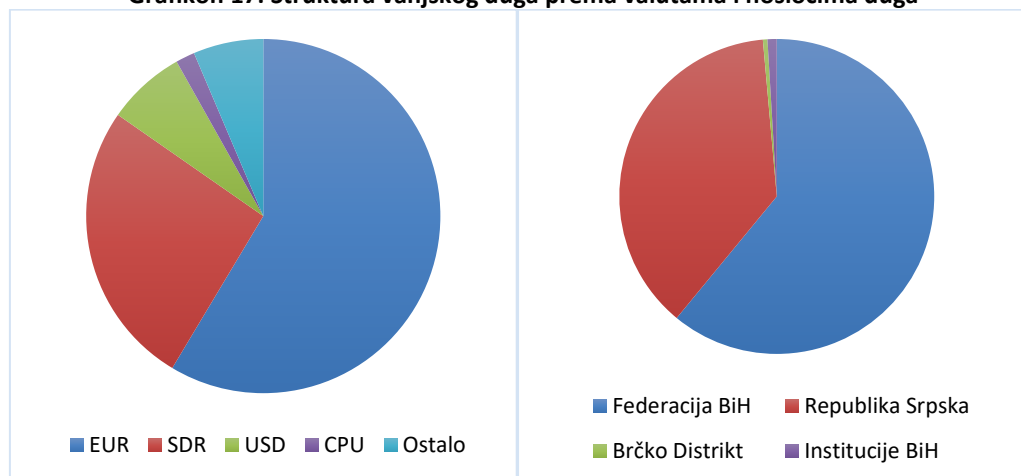
U strukturi vanjskog duga, prema kreditorima, oko 71% ukupnog duga se odnosi na kredite uzete kod Svjetske banke, Evropske investicione banke (EIB), MMF-a, EBRD-a i Evropske komisije. Struktura vanjskog duga prema valutama i nosiocima prikazana je na grafikonu ispod.

³⁴ Projekcija DEP-a po rashodovnom pristupu računanja BDP-a.

³⁵ Vanjski dug entiteta i Distrikta regulisan je članom 49. Zakona o zaduživanju, dugu i garancijama BiH i zakonima o zaduživanju, dugu i garancijama entiteta. Obaveze nastale po ovom dugu izmiruju se direktno od strane entiteta i Distrikta. Iako entiteti nisu proveli sve procedure zaduživanja za vanjski dug entiteta definisane članom 49. Zakona, MFiI prezentuje ove podatke, na osnovu dostavljenih izvještaja entiteta, a u cilju sveobuhvatnog izvještavanja o vanjskoj zaduženosti BiH.

³⁶ <http://www.vladars.net/sr-SP-Cyrl/Vlada/media/vijesti/Pages/Vlada-donijela-Odluku-o-prvoj-emisiji-obveznica-Republike-Srpske-na-medjunarodnom-finansijskom-trzistu.aspx>

Grafikon 17: Struktura vanjskog duga prema valutama i nosiocima duga

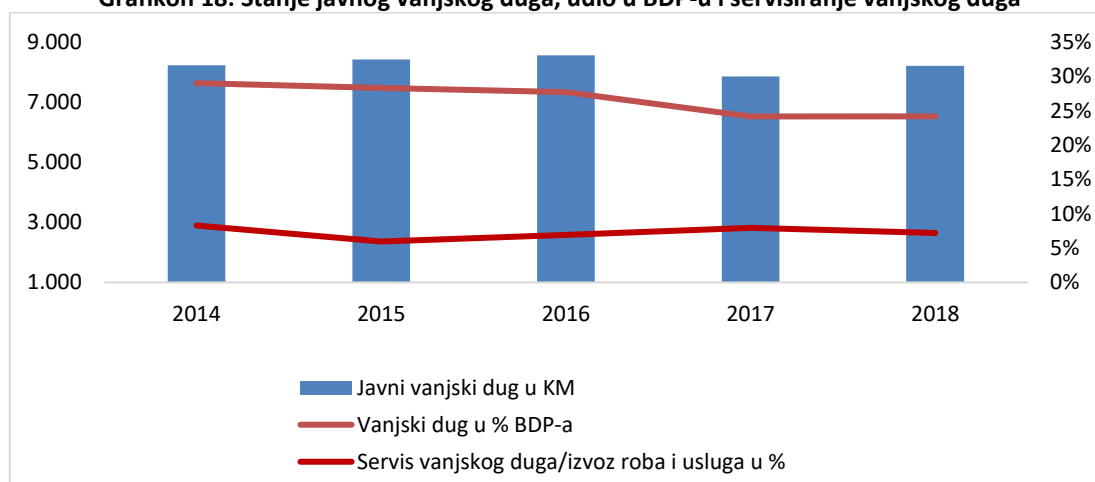
Izvor: Ministarstvo finansija i trezora BiH

U toku 2018. godine, povučeno je oko 745,6 miliona KM novih kreditnih sredstava (bez Evroobveznice RS) što predstavlja povećanje od 45% u poređenju sa prethodnom godinom. A ako se u povlačenja uzme u obzir i Evroobveznica RS, onda je povlačenje novog duga dvostruko veće. Najveći procenat (60%) novih kreditnih sredstava se odnosi na javni sektor (obrazovanje, žrtve rata, deminiranje, kulturno naslijeđe, zdravstveni sektor, razvoj opština, EFF aranžman, pomoć izbjeglim i raseljenim licima, pomoć socijalnom sektoru, krediti za podršku budžetu i dr.). Zatim slijede, infrastrukturni projekti sa 37% i projekti usmjereni na privredne djelatnosti.

Takođe, u drugom mjesecu 2018. godine povučena je druga tranša po osnovu proširenog aranžmana sa MMF-om, u iznosu od 146,3 miliona KM. Daljih povlačenja po osnovu aranžmana sa MMF-om nije bilo.

U toku 2018. godine po osnovu odobrenih, a ne povučenih kreditnih sredstava plaćeno je oko 6,3 miliona KM penala, što je u poređenju sa prethodnom godinom za skoro tri puta više. Nešto preko 55% plaćenih penala se odnosi na neangažovana sredstva od Evropske banke za obnovu i razvoj (EBRD), po projektu koridor Vc. Takođe, značajan iznos „commitment fee“ je plaćen prema Svjetskoj banci (19%) za projekte modernizacije putnog sektora u BiH, projekat podrške zapošljavanju, razvojnu politiku javnih finansija i željeznice RS.

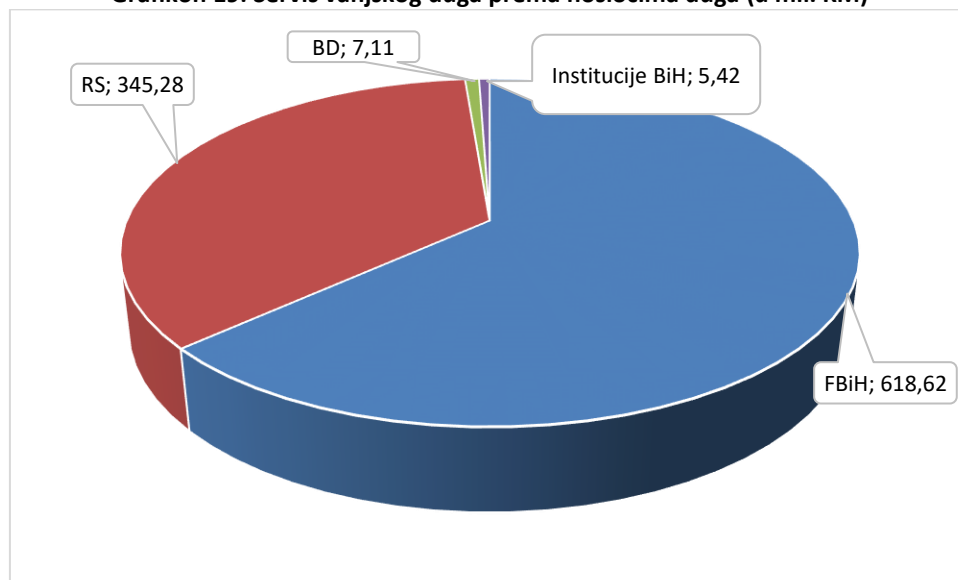
Grafikon 18: Stanje javnog vanjskog duga, udio u BDP-u i servisiranje vanjskog duga

Izvor: MFT BiH, DEP BiH, CB BiH

U 2018. godini, na servisiranje obaveza po osnovu vanjskog duga ukupno je utrošeno oko 976,4 miliona KM, što je za oko 2% manje nego u prethodnoj godini. Od tog iznosa, 955,4 miliona KM se odnosi na vanjski državni dug (oko 830 miliona KM glavnice i 125,4 miliona KM servisiranje kamata, provizija i ostalih bankarskih troškova). Oko 21,1 miliona KM se odnosi na servisirane obaveze po kreditima zaključenim direktno od strane entiteta i jedinica lokalne samouprave, koje sami servisiraju (FBiH 6,3 miliona KM, RS 14,1 milion KM i Grad Banja Luka 0,7 miliona KM).

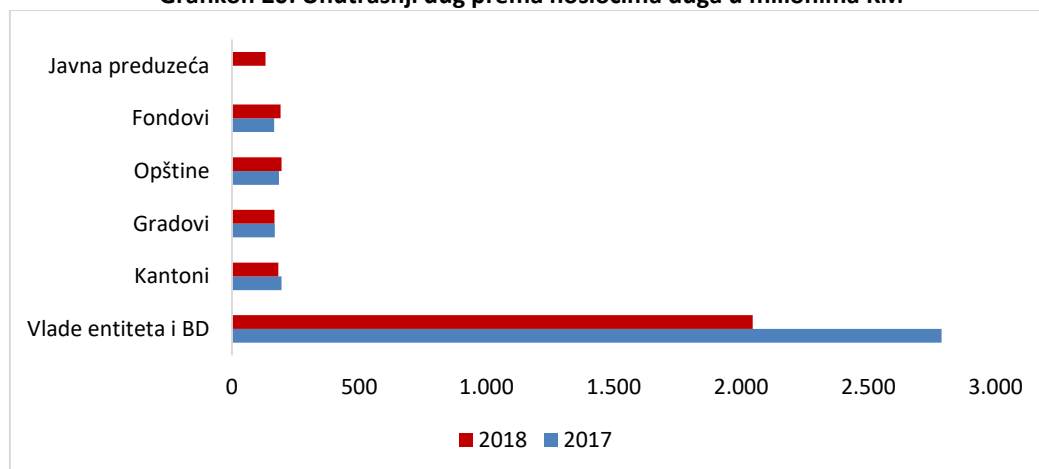
Grafikon 19: Servis vanjskog duga prema nosiocima duga (u mil. KM)

Izvor: MFT BiH

Unutrašnji javni dug. Prema podacima MFT BiH, unutrašnji dug BiH, na kraju 2018. godine je iznosio oko 2,9 milijardi KM, i manji je za 16,8% ili 588 miliona KM u odnosu na prethodnu godinu. Udio unutrašnjeg duga prema BDP-u je smanjen za 2,2 procenta poena (na 8,6%). Na smanjenje unutrašnjeg duga uticali su svi njegovi nosioci. Tako je u FBiH ukupan unutrašnji dug smanjen za 5,7% g/g, u RS za 22,2% g/g, dok je u BD smanjen za 16,3% g/g. Kod svih nivoa vlasti u entitetima prisutno je smanjenje unutrašnjeg duga, ali je najveći doprinos ukupnom smanjenju dalo smanjenje duga vlada entiteta i BD. Na smanjenje duga vlada entiteta najviše se odrazilo smanjenje duga po osnovu stare devizne štednje, opštih obaveza kao i dug po osnovu trezorskih zapisa.

Grafikon 20: Unutrašnji dug prema nosiocima duga u milionima KM

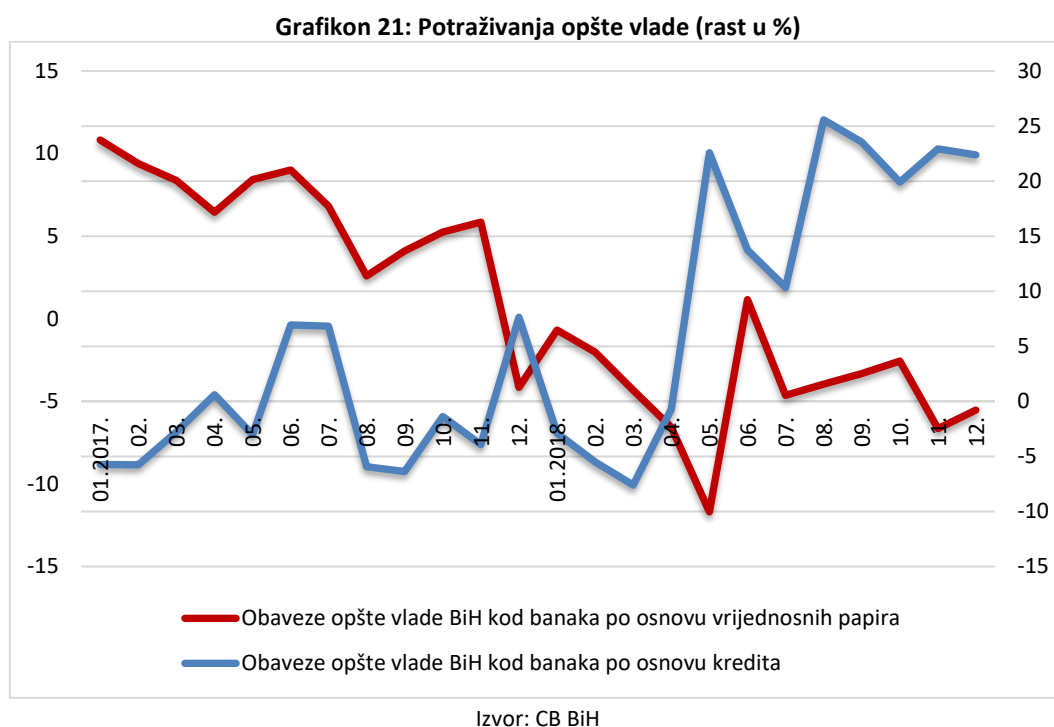

Izvor: MFT BiH

Sa grafikona iznad se može vidjeti da je tokom 2018. godine prisutno unutrašnje zaduženje javnih preduzeća. Navedni dug se odnosi na dug javnih preduzeća u većinskom vlasništvu Vlade FBiH. Čine ga krediti uzeti od banaka i izdate obveznice. Krediti su uzeti za JP Željeznice FBiH i JP Autoceste FBiH, dok su obveznice emitovane od strane JP Autoceste FBiH. Takođe, u ovaj dug ulazi i unutrašnji dug kantonalnih, gradskih i opštinskih javnih preduzeća (koji je nešto iznad 10 miliona KM).

Potraživanja opšte vlade.³⁷ Ukupna potraživanja opšte vlade BiH, prema podacima CBBiH, su dostigla iznos od oko 2,3 milijarde KM, što je u poređenju sa prethodnom godinom više za skoro 5,0%. Tokom posmatrane godine, krediti opštoj vladi su porasli za oko 10% g/g, dok su zaduživanja opšte vlade kroz vrijednosne papire viša za svega 1,0%. Na grafikonu ispod jasno se vidi da je u 2018. godini zaduživanje kroz kredite komercijalnih banaka postalo opet popularnije od zaduživanja putem berzi. U zadnjem mjesecu posmatrane godine, putem berze zadužilo se i JP Autoceste FBiH.

Najveći dug kroz vrijednosne papire, u oba entiteta, jeste dug po osnovu redovne berzanske trgovine obveznicama za finansiranje budžetskog deficita (92%). A ostatak se odnosi na redovnu trgovinu obveznicama po osnovu stare devizne štednje i ratnih potraživanja.

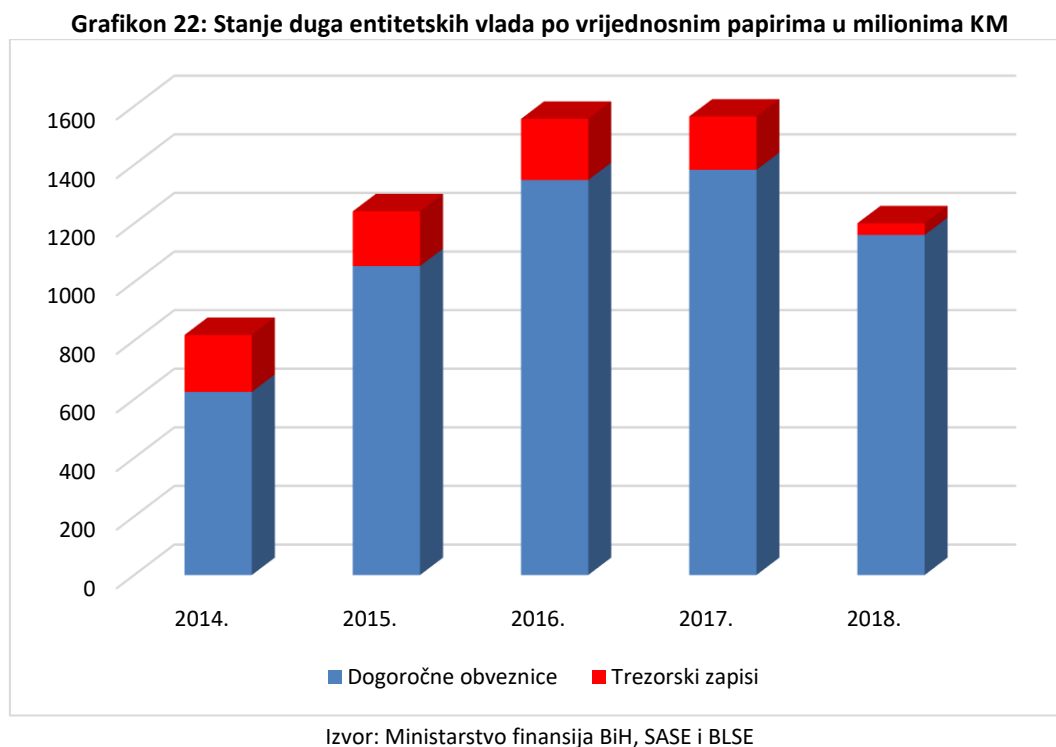

³⁷ Centralna banka Bosne i Hercegovine, Metodološka objašnjenja, statistika vladinih finansijai finansijskih računa – GFS : „U skladu s GFS Priručnikom, sektor opšte vlade definiše se tako da obuhvata sve entitete koji obavljaju funkcije vlade kao njihove osnovne djelatnosti. On ne obuhvata poslovna poduzeća u vlasništvu vlade koja proizvode robe i/ili usluge te ostvaruju profit prodajom istih po ekonomskim cijenama. U opštu vladu uključeni su i fondovi socijalne zaštite, tj. fondovi za penzijsko-invalidsko osiguranje, zapošljavanje, zdravstvo, dječiju zaštitu, za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom i fond solidarnosti u RS te vanbudžetski fondovi za izgradnju puteva odnosno JP direkcije za izgradnju i održavanje cesta svih nivoa vlasti kao i JP autoputevi u oba entiteta i Fond za pomoć nastradalim područjima od prirodne nesreće na teritoriji FBiH.“ Ovde su uključene obaveze (potraživanja) po kreditima svih nivoa vlasti u BiH, fondova socijalne zaštite i javnih preduzeća, kao i obaveze (potraživanja) po emitovanim vrijednosnim papirima.

Putem berzi, u toku 2018. godine, entitetske vlade su se ukupno zadužile za 180 miliona KM. Vlada FBiH je održala jednu emisiju obveznica u nominalnom iznosu 20 miliona KM sa rokom dospeljeća od 5 godina i kamatnom stopom od 0,91%. Emisija obveznica je obavljena radi prikupljanja sredstava za finansiranje izdataka utvrđenih budžetom Federacije BiH. Vlada RS je takođe emitovala jednu emisiju obveznica u nominalnom iznosu od 100 miliona KM sa rokom dospeljeća od 5 godina i kamatnom stopom od 2,9%.

Što se tiče kratkoročnih vrijednosnih papira, Vlada FBiH se zadužila putem 2 emisije trezorskih zapisa za 40 miliona KM sa rokom dospeljeća od 9 mjeseci i kamatnom stopom od oko -0,1%. Vlada je donijela odluku o ovom vidu zaduživanja a u cilju prikupljanja novčanih sredstava za izvršenje dijela obaveza po osnovu unutrašnjeg duga, a koji se posebno odnose na staru deviznu štednju. Tokom iste godine, Vlada RS se putem jedne emisije trezorskih zapisa zadužila za 20 miliona KM, sa rokom dospeljeća od 6 mjeseci i po kamatnoj stopi od 0,3%. Vlada RS je ovu odluku donijela u cilju potreba za prevazilaženjem kratkoročne neusklađenosti između prihoda i rashoda u budžetu.

Stanje duga oba entiteta po osnovu vrijednosnih papira iznosilo je oko 1,2 milijarde KM na kraju 2018. godine. Od toga, samo 40 miliona KM se odnosi na dug prema kratkoročnim vrijednosnim papirima (trezorski zapisi), a ostatak su dugoročne obveznice³⁸.

³⁸ Ovaj iznos se odnosi na dvije emisije trezorskih zapisa koje je emitovala Vlada FBiH pred kraj posmatrane godine, već spomenute ranije. A Vlada RS je početkom drugog polugodišta otplatila sva dugovanja po osnovu kratkoročnog zaduživanja (trezorski zapisi), o čemu je pisano u Ekonomskim trendovima za period januar - septembar 2018. godine.

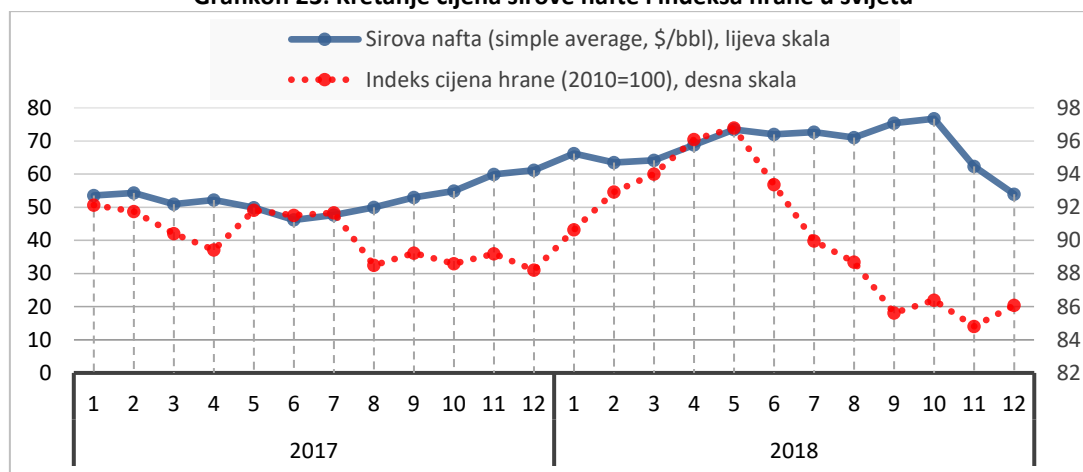
III CIJENE, MONETARNI I FINANSIJSKI SEKTOR

Cijene

- *Prosječna cijena sirove nafte na svjetskom tržištu energenata u 2018. godini uvećana.*
- *Inflacija u BiH u 2018. godini 1,4% g/g. Najveći doprinos rastu cijena u odjeljcima prevoza, alkoholnih pića i duvana, stanovanja, vode, el. energije, plina i dr. energenata.*

Posmatrajući kretanje cijena nafte na svjetskom tržištu energenata tokom cijele 2018. godine primjećuje se da su bile najviše od maja do oktobra da bi nakon toga cijene sirove nafte počele opadati (grafikon ispod). Prosječna cijena sirove nafte u 2018. godini iznosila je 68,4 \$/barelu i veća je za 30% u odnosu na prosječnu cijenu nafte u 2017. godini. Za razliku od nafte, indeks hrane na svjetskom tržištu pokazuje da su cijene hrane u prvoj polovini 2018. godine bile veće, da bi u drugoj polovini 2018. godine počele opadati odnosno imale negativnu stopu rasta u poređenju sa istim periodom 2017. godine. Zbog toga je u 2018. godini prosječna cijena hrane na svjetskom tržištu gotovo stagnirala u odnosu na 2017. godinu (rast od 0,3% g/g).

Grafikon 23: Kretanje cijena sirove nafte i indeksa hrane u svijetu

Izvor: Svjetska banka

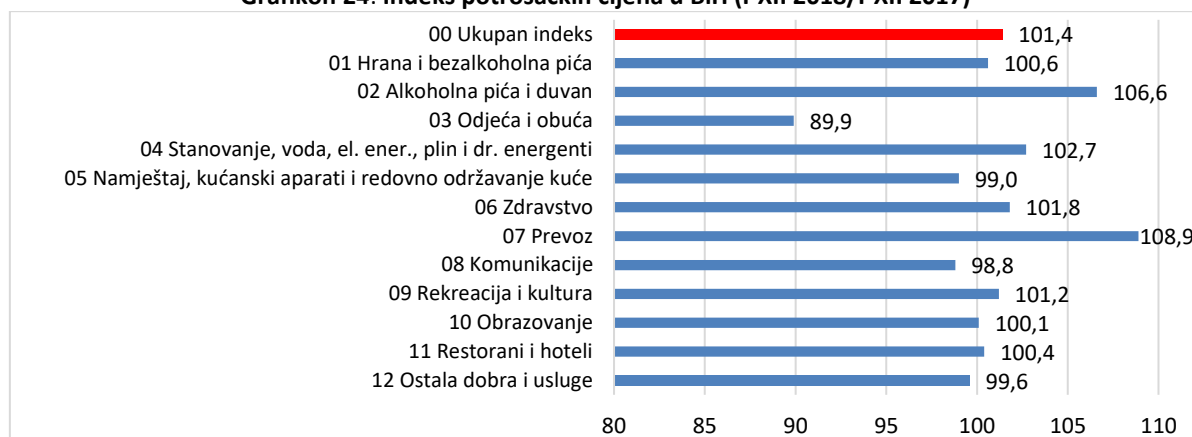
Inflacija mjerena indeksom potrošačkih cijana u BiH u periodu I-XII 2018/I-XII 2017 iznosila je 1,4%. Posmatrano po odjeljcima prema namjeni potrošnje najveće stope rasta cijena bile su u odjeljcima prevoza, alkoholnih pića i duvana, stanovanja, vode, el. energije, plina i dr. energenata.

Rast cijena sirove nafte odnosno goriva u 2018. godini determinisao je kretanje cijena u odjeljku prevoza koje su u periodu I-XII 2018/I-XII 2017 bile veće za 8,9%.³⁹ U odjeljku alkoholnih pića i duvana cijene su u posmatranom periodu bile veće za 6,6% što je najvećim dijelom rezultat uvećanja cijena cigareta i duvana. Na rast cijena cigareta i duvana najviše je uticalo povećanje akciza na duvan i cigarete na početku 2018. godine odnosno poskupljenja cigareta pojedinih proizvođača kao rezultat poslovne politike.⁴⁰

U odjeljku stanovanja, vode, el. energije, plina i dr. energenata cijene u posmatranom periodu su uvećane za 2,7% g/g najviše zahvaljujući rastu cijena tečnih i čvrstih goriva kao i najamnina za stanovanje. Istovremeno, cijene plina, el. energije i vode nisu se značajno mijenjale u poređenju sa prethodnom godinom. Iako znatno skromniji rast cijena u odjeljku hrane i bezalkoholnih pića od 0,6% u periodu I-XII 2018/I-XII 2017 imao je doprinos kretanju ukupne inflacije zbog velikog udjela u CPI indeksu.

Jedini odjeljci CPI indeksa koji su u periodu I-XII 2018/I-XII 2017 zabilježili smanjenje cijena su odjeljci odjeće i obuće, namještaja, kućanskih aparata i redovnog održavanja kuće, komunikacija te ostalih dobara i usluga što je djelimično usporilo ukupni rast cijena u BiH.

Grafikon 24: Indeks potrošačkih cijena u BiH (I-XII 2018/I-XII 2017)

Izvor: Agencija za statistiku BiH

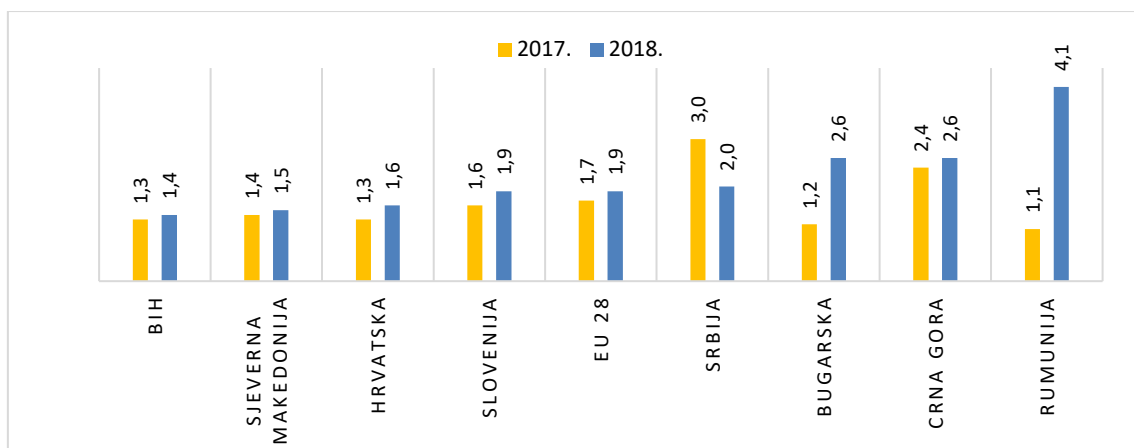
Poređenjem kretanja cijena u BiH sa zemljama u regionu ali i prosjekom EU 28 primjećuje se da je nivo inflacije u BiH najniži (grafikon ispod). Ipak, većina zemalja je registrovala nešto brži rast ukupnog nivoa cijena u poređenju sa 2017. godinom (izuzetak je Srbija) koji je djelimično bio potpomognut rastom cijena nafte ali i nekih drugih proizvoda odnosno usluga specifičnih za pojedine zemlje.

Grafikon 25: Kretanje godišnje inflacije⁴¹, poređenje g/g (u %)

³⁹ Pod uticajem rasta cijena sirove nafte na svjetskom tržištu ali i Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o akcizama u Bosni i Hercegovini u 2018. godini je došlo do rasta cijena u odjeljku prevoza.

⁴⁰ Detaljnije o Odluci o utvrđivanju specifične i minimalne akcize na cigarete i iznos akcize na duvan za pušenje za 2018. godinu u Ekonomskim trendovima januar-mart 2018 godine ili u Službenom glasniku BiH broj 84/17.

⁴¹ Inflacija za EU 28, Bugarsku, Rumuniju, Sloveniju i Hrvatsku je mjerena harmonizovanim indeksom potrošačkih cijena (HICP). HICP je je osnova za komparativna mjerenja inflacije u Evropskoj uniji. Za razliku od Indeksa potrošačkih cijena (CPI) koristi drugačiji metodološki koncept koji se primjenjuje od strane svih članica EU. Izvor: Eurostat. Za BiH, Makedoniju, Crnu Goru i Srbiju inflacija je predstavljena CPI indeksom.

Izvor: Eurostat i agencije za statistiku posmatranih zemalja

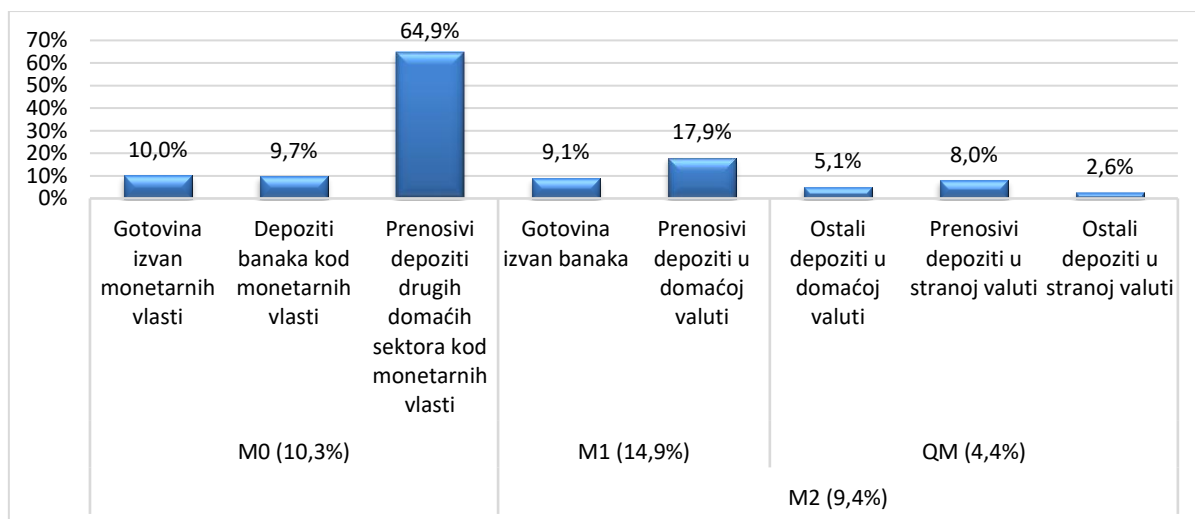
Monetarni sektor

U 2018. godini zabilježen je rast monetarnih agregata. Ukupna novčana masa (M2), koju čine transakcijski novac (M1) i kvazi novac (QM), uvećana je za na kraju 2018. godine za 9,4% u odnosu na kraj 2017. godine i iznosila je 24,2 mlrd. KM. Međutim, veći doprinos rastu M2 dao je transakcijski novac (7,1 p.p.) sa stopom rasta od 14,9% g/g, odnosno prenosivi depoziti u domaćoj valuti i gotovina izvan banaka.

Prenosivi depoziti u domaćoj valuti na kraju 2018. godine uvećani su za 17,9% g/g i imali su doprinos rastu M2 od 5,6 p.p. Gotovina izvan banaka je u istom periodu uvećana za 9,1% uz doprinos rastu M2 od 1,5 p.p. Među komponentama kvazi novca najznačajniji doprinos rastu M2 dali su ostali depoziti u domaćoj valuti (1 p.p.). Stope rasta monetarnih agregata predstavljene su na grafikonu ispod.

Na kraju 2018. godine rezervni novac (M0) je uvećan za 10,3% u odnosu na kraj 2017. godine i iznosio je 10,4 mlrd. KM. Posmatrajući strukturu rezervnog novca odnosno kretanje njegovih komponenti, primjećuje se da su depoziti banaka kod monetarnih vlasti, sa najvećim udjelom u M0, ujedno imali i najveći doprinos rastu M0 od 5,2 p.p. uz stopu rasta od 9,7% g/g. Potom slijedi gotovina izvan monetarnih vlasti sa 4,6 p.p. i stopom rasta od 10% g/g. I pored toga što su najveću stopu rasta u posmatranom poređenju imali prenosivi depoziti drugih domaćih sektora kod monetarnih vlasti (grafikon ispod) njihov doprinos rastu M0 bio je zanemariv (0,5 p.p.) zbog malog udjela u M0 (1,2%). Pokrivenost rezervnog novca deviznim rezervama iznosila je 111,8% čime su ispoštovane odredbe valutnog odbora.

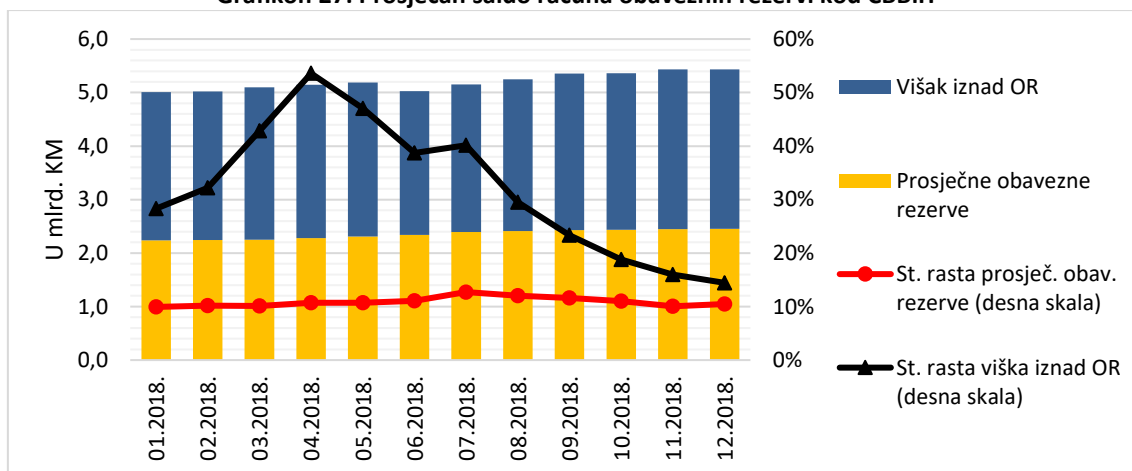
Grafikon 26: Monetarni agregati, stope rasta XII 2018/XII 2017

Izvor: CBBiH

Prosječna stopa obavezne rezerve nije se mijenjala i na kraju 2018. godine iznosila je 10,0%.⁴² Implicitna stopa obavezne rezerve iznosila je 22,1%.⁴³ Prosječan saldo računa obaveznih rezervi kod CBBiH na kraju 2018. godine iznosio je 5,4 mlrd. KM i veći je za 12,6% u odnosu na kraj 2017. godine. Veći dio prosječnog salda računa obaveznih rezervi pripada višku iznad obaveznih rezervi (54,8%), a ostatak se odnosi na prosječne obavezne rezerve (45,2%). Prosječne obavezne rezerve u na kraju 2018. godine uvećane su za 10,5% g/g, a višak iznad obaveznih rezervi je uvećan za 14,4% g/g.

Grafikon 27: Prosječan saldo računa obaveznih rezervi kod CBBiH

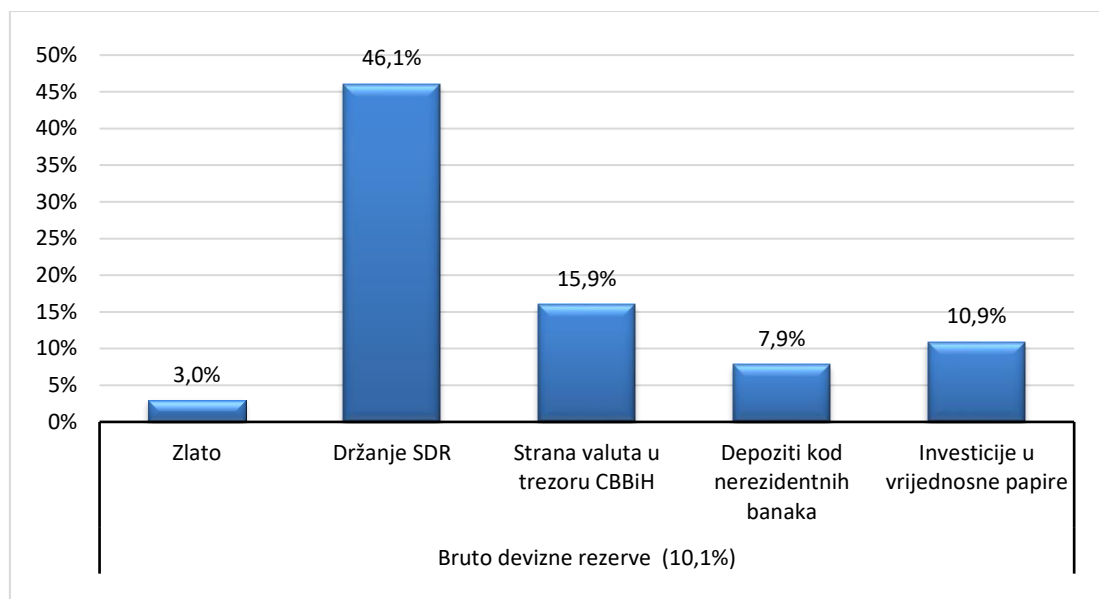
Izvor: CBBiH

Bruto devizne rezerve na kraju 2018. godine iznosile su 11,6 mlrd. KM i veće su za 10,1% u odnosu na kraj 2017. godine. Pozitivan doprinos rastu deviznih rezervi u posmatranom periodu dale su sve komponente što je predstavljeno na grafikonu ispod.

Grafikon 28: Stope rasta bruto deviznih rezervi na kraju 2018. godine, poređenje XII 2018/XII 2017

⁴² Prosječna stopa obavezne rezerve predstavlja odnos prosječne obavezne rezerve i osnovice za obračun obavezne rezerve.

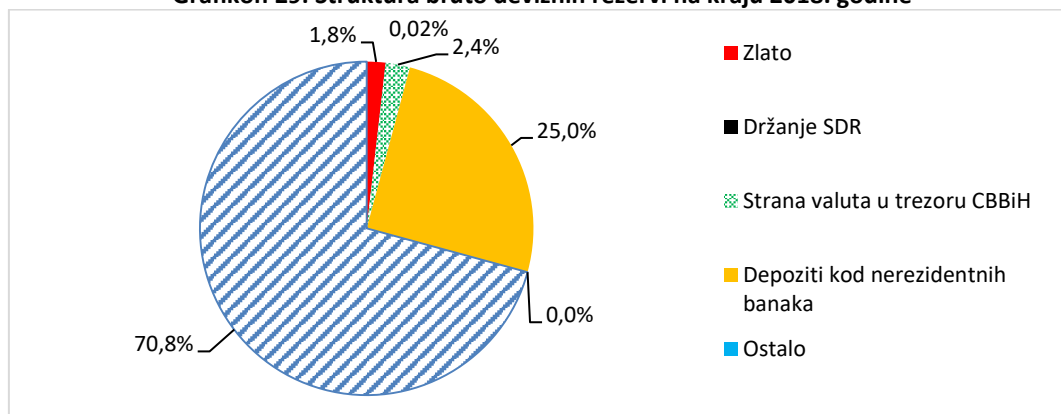
⁴³ Implicitna stopa obavezne rezerve predstavlja odnos prosječnog salda računa obaveznih rezervi kod CBBiH i osnovice za obračun obavezne rezerve.

Izvor: CBBiH

Struktura bruto deviznih rezervi u decembru 2018. godine nije se značajno mijenjala u odnosu na isti mjesec prethodne godine. I dalje najznačajniji udio pripada investicijama u vrijednosne papire (70,8%), a potom slijede depoziti kod nerezidentnih banaka (25%), strana valuta u trezoru CBBiH (2,4%) i zlato (1,8%).

Grafikon 29: Struktura bruto deviznih rezervi na kraju 2018. godine

Izvor: CBBiH

Bankarski sektor u BiH

- Ukupni finansijski rezultat bh. bankarskog sektora na kraju 2018. godine je manji za 1,9% g/g.
- Suma ukupno plasiranih kredita na kraju 2018. godine veća je za 5,8% g/g, a ukupni depoziti bilježe rast od 10,6% g/g.

Na kraju 2018. godine finansijski rezultat bh. bankarskog sektora je iznosio 337,9⁴⁴ mil. KM i u odnosu na isto razdoblje prošle godine manji je za 1,9% g/g. Negativnom rezultatu je najviše doprinijeo rast neto gubitka koji je veći 11,1 puta u odnosu na isti period prošle godine. Posmatrajući strukturu prihoda, prihodi od kamata su činili 63,6% (slično kao i prošle godine kada je bilo 64%), a operativni prihodi su činili 36,4% (prošle godine 36%) ukupnih prihoda. Na strani rashoda, rashodi po kamatama su činili 15,6% (2,5 p.p. manje u odnosu na prošlu godinu) dok se na nekamatne rashode odnosilo 84,4% (2,5 p.p. više nego prošle godine) ukupnih rashoda. U 2018. godini u BiH su radile 23 komercijalne banke⁴⁵.

Tabela 4: Finansijski rezultat bankarskog sektora u BiH na kraju perioda

1	<i>Prihodi od kamata i slični prihodi</i>	1.059.363	1.042.586	-1,6%
2	<i>Operativni prihodi</i>	595.031	597.430	0,4%
3	UKUPNI PRIHODI (1+2)	1.654.394	1.640.016	-0,9%
4	<i>Rashodi po kamatama i slični rashodi</i>	229.470	196.613	-14,3%
5	<i>Nekamatni rashodi</i>	1.039.937	1.063.842	2,3%
6	UKUPNI RASHODI (4+5)	1.269.407	1.260.455	-0,7%
7	<i>Porezi</i>	39.713	41.975	5,7%
8	NETO-DOBIT BANKARSKOG SEKTORA	348.466	383.473	10,0%
9	<i>Neto-gubitak</i>	4.110	45.573	
10	UKUPAN REZULTAT	344.356	337.900	-1,9%

Izvor: entitetske agencije za bankarstvo

Gledajući osnovne pokazatelje profitabilnosti poslovanja bankarskog sektora možemo primjetiti da je povrat na prosječni dionički kapital iznosio 11,1% i manji je za 0,6 p.p. u odnosu na vrijednost u istom periodu prošle godine. Stopa adekvatnosti kapitala koja predstavlja odnos vrijednosti neto kapitala prema vrijednosti ukupnih ponderisanih rizika, dostigla je 15,5% (zakonski propisana minimalna stopa adekvatnosti kapitala je 12%)⁴⁶.

Prema konsolidovanom izvještaju CBBiH za 2018. godinu, ukupan bilans bankarskog sektora je iznosio oko 31 mlrd. KM tj. uvećan je za 9,6% g/g⁴⁷. Na strani aktive na kraju 2018. godine najveća su bila potraživanja od ostalih domaćih sektora sa 9,3 mlrd. KM i učešćem od 30,1%, a zatim potraživanja od nefinansijskih privatnih preduzeća sa učešćem od 28%. Na strani pasive najznačajniji su bili prenosivi depoziti drugih domaćih sektora u domaćoj valuti sa 8 mlrd. KM i učešćem 26%, a zatim ostali depoziti drugih domaćih sektora⁴⁸ u stranoj valuti sa učešćem od 18,7%.

Razlika između ukupnih depozita i ukupno plasiranih kredita (neto štednja) na kraju 2018. godine iznosila je 2,26 mlrd. KM. Interesantno je da je po svojoj vrijednosti neto štednja veća za 81,4% u odnosu na vrijednost koju je imala u istom periodu prošle godine. Vrijednost depozita svih sektora je

⁴⁴ Ukupan finansijski rezultat, ukupni prihodi i rashodi i ostali podaci iz izvještaja o dobitku i gubitku su nekonsolidovani podaci za bankarski sektor u BiH, a dobiveni su zbrajanjem podataka za FBiH i RS koji su dobiveni od entitetskih agencija za bankarstvo.

⁴⁵ Bankarski sektor podrazumijeva komercijalne banke bez Centralne banke, odnosno monetarnih vlasti.

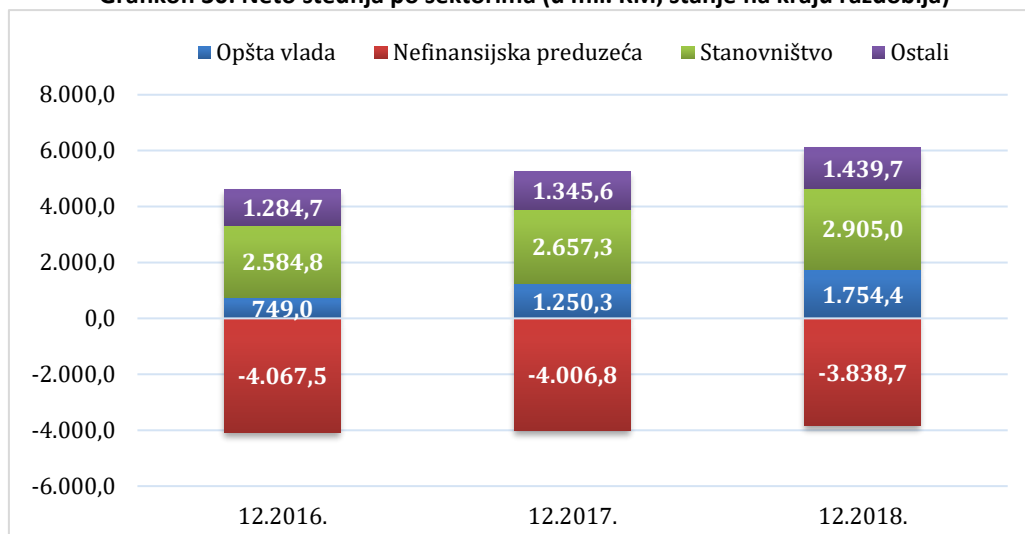
⁴⁶ Prema izvještaju CBBiH, Indikatori finansijskog zdravlja za bankarski sektor.

⁴⁷ Podaci o bilansi stanja, kreditima i depozitima su konsolidovani podaci proizvedeni od strane Centralne banke BiH i predstavljaju stanja na kraju perioda.

⁴⁸ Prenosivi i ostali depoziti drugih domaćih sektora u domaćoj i stranoj valuti predstavljaju obaveze banaka prema necentralnoj vladi (kantona i opština), nefinansijskim javnim preduzećima, nefinansijskim privatnim preduzećima, ostalim finansijskim institucijama i ostalim domaćim sektorima (stanovništvu, neprofitnim institucijama i ostalim neklasifikovanim sektorima).

veća od vrijednosti plasiranih kredita sem u sektoru nefinansijskih preduzeća koji ima negativnu neto štednju od 3,8 mlrd. KM.

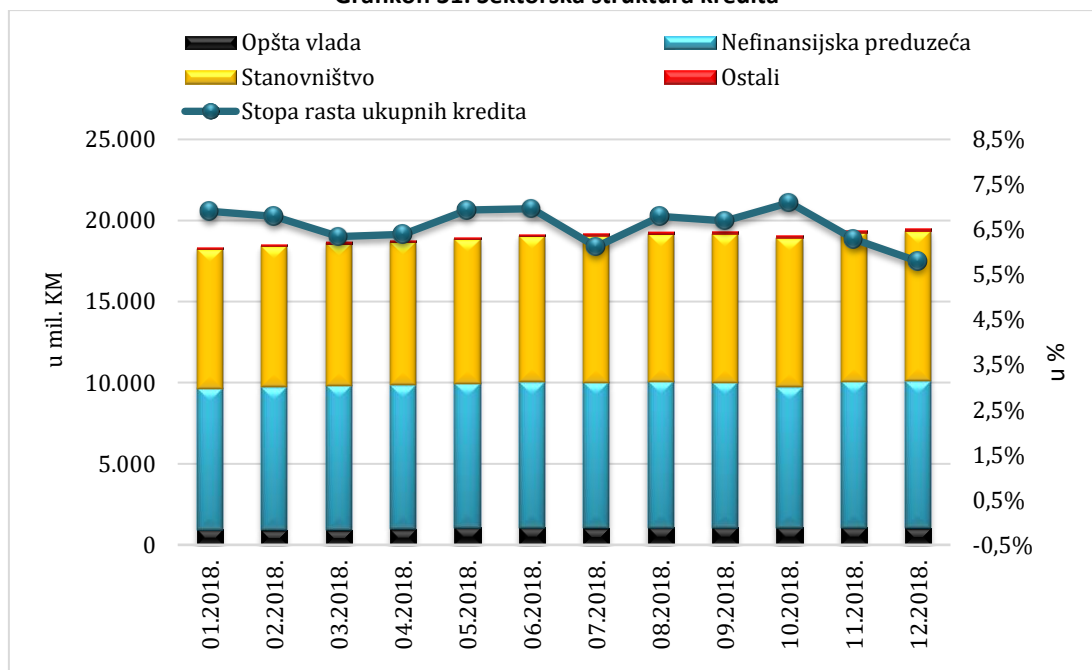
Grafikon 30: Neto štednja po sektorima (u mil. KM, stanje na kraju razdoblja)

Izvor: Centralna banka BiH

Vrijednost ukupno plasiranih kredita na kraju 2018. godine je iznosila 19,5 mlrd. KM i uvećani su za 1,1 mlrd. KM tj. 5,8% g/g. Najveće učešće su imali krediti stanovništvu sa dostignutim iznosom 9,2 mlrd. KM, učešćem od 47,4% uz stopu rasta 7,3% g/g. Drugi po vrijednosti su bili krediti nefinansijskim⁴⁹ preduzećima sa dostignutom vrijednosti od 9,04 mlrd. KM, učešćem 46,4% i stopom rasta 3,7% g/g.

Grafikon 31: Sektorska struktura kredita

Izvor: Centralna banka BiH

⁴⁹ Sektor nefinansijskih preduzeća čine nefinansijska javna i nefinansijska privatna preduzeća. Sektor opšte vlade čine svi nivoi vlade u BiH. Za potrebe izrade ovog izvještaja u ostali sektor su uvršteni sektor ostalih finansijskih (nebankarskih) institucija te ostali sektori (prema sektorskoj strukturi koju je uradila CBBiH).

Učešće nekvalitetnih kredita u ukupnim kreditima je manje u odnosu na prethodnu godinu. Nekvalitetni krediti činili su 8,8%⁵⁰ ukupno plasiranih kredita fizičkim i pravnim osobama, što je manje za 1,2 p.p. u odnosu na isti period prošle godine.

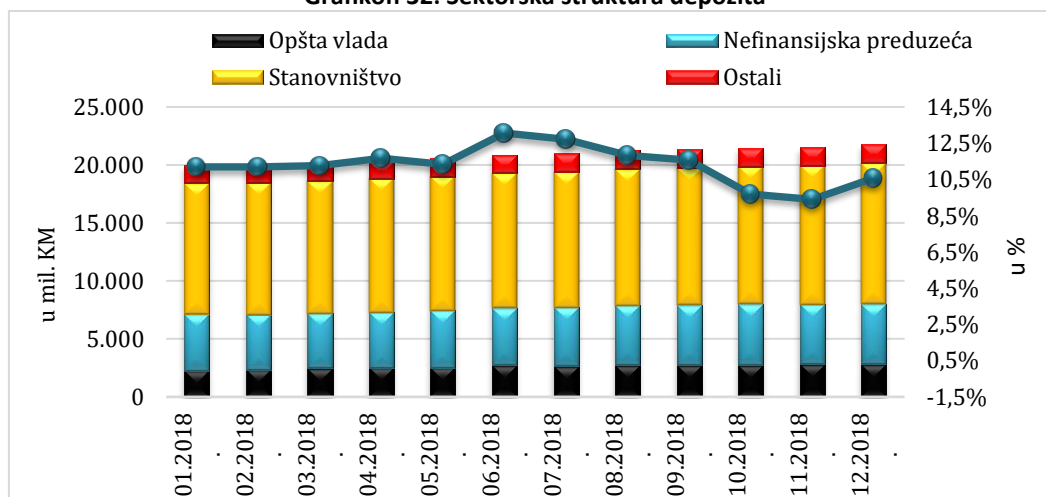
Tabela 5: Klasifikacija kredita prema kvaliteti

Razdoblje	A	B	C	D	E	C-E (NPL)	učešće u ukupnim nekvalitetnim kreditima
Kreditni fizičkim osobama							
31.12.2017.	42,6%	1,2%	0,5%	0,5%	2,6%	3,6%	35,4%
31.12.2018.	33,6%	0,9%	0,3%	0,3%	1,7%	2,4%	29,6%
Kreditni pravnim osobama							
31.12.2017.	40,5%	5,7%	1,2%	1,9%	3,3%	6,5%	64,6%
31.12.2018.	32,9%	24,5%	0,7%	1,6%	3,5%	5,7%	70,4%
Ukupno krediti fizičkim i pravnim osobama							
31.12.2017.	83,1%	6,9%	1,7%	2,4%	5,9%	10,0%	100,0%
31.12.2018.	85,3%	5,9%	1,3%	2,5%	5,0%	8,8%	100,0%

Izvor: entitetske agencije za bankarstvo

Na kraju 2018. godine ukupni depoziti su iznosili 21,7 mlrd. KM uz rast od 10,6% g/g. Najveće učešće su imali depoziti stanovništvu sa dostignutih 12,1 mlrd. KM, učešćem 55,8% i stopom rasta 7,8% g/g. Drugi po redu su depoziti nefinansijskih preduzeća sa dostignutih 5,2 mlrd. KM, učešćem 23,9% u ukupnim depozitima i stopom rasta 10,4% g/g.

Grafikon 32: Sektorska struktura depozita

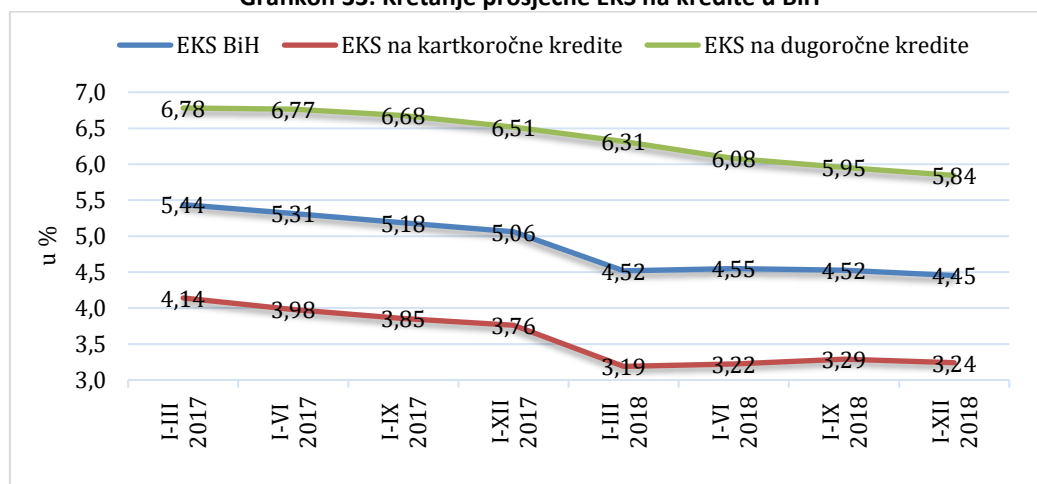
Izvor: CBBiH

U 2018. godini prosječna EKS na kredite je iznosila 4,45% i zabilježila je pad od 0,61 p.p. u odnosu na kraj 2017. godine. Prosječna EKS na kratkoročne kredite je zabilježila pad za 0,52 p.p. u odnosu na isti period prošle godine sa 3,76 % na 3,24%. Prosječna EKS na dugoročne kredite je zabilježila pad sa 0,67 p.p. sa 6,51% g/g na 5,84%.

⁵⁰ Prema izvještaju CBBiH, Indikatori finansijskog zdravlja za bankarski sektor.

Prosječna efektivna kamatna stopa za kredite koji se plasiraju za sektor privrede je iznosila 3,32%, i zabilježila je pad za 0,62 p.b. u odnosu na isto razdoblje prošle godine kada je iznosila 3,94%.⁵¹ U 2018. godini prosječna EKS na kredite stanovništvu je iznosila 7,43% i manja je za 0,12 p.p. u odnosu na isti period prošle godine kada je iznosila 7,55%.

Grafikon 33: Kretanje prosječne EKS na kredite u BiH

Izvor: entitetske agencije za bankarstvo

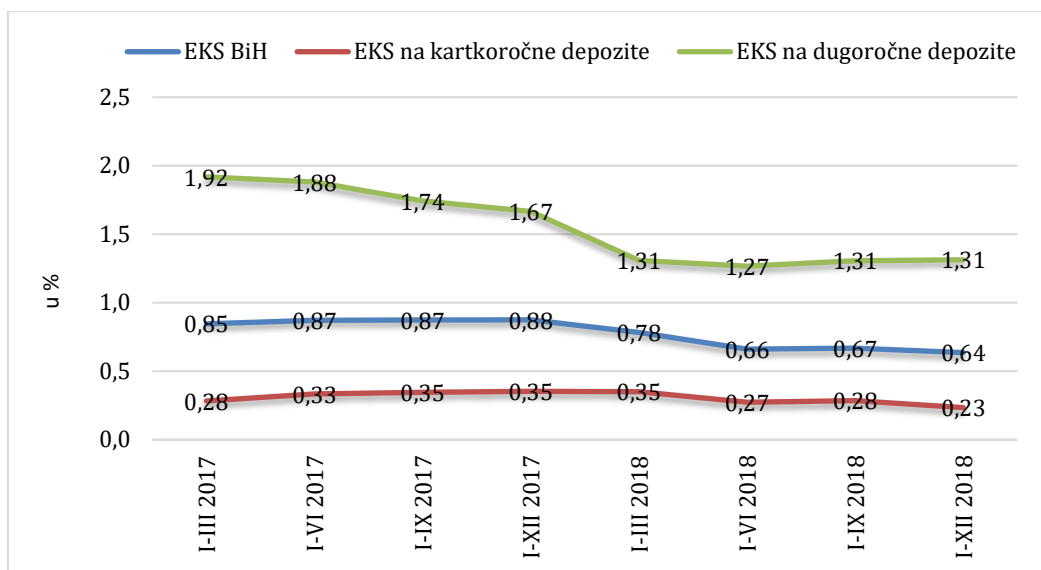
U 2018. godini prosječna EKS na depozite je iznosila 0,64%, što predstavlja pad od 0,24 p.p. u odnosu na isto razdoblje prošle godine kada je iznosila 0,88%.

U 2018. godini, prosječna EKS za depozite stanovništvu je iznosila 1,24% dok je u istom periodu prošle godine iznosila 1,53% ostvarivši time pad za 0,3 p.p. Prosječna efektivna kamatna stopa za depozite privrede je iznosila 0,88% dok je u istom periodu prošle godine iznosila 1,35% time ostvarivši pad od 0,47 p.p. Na grafikonu ispod su prikazane prosječne EKS na ukupne depozite, kao i na kratkoročne i dugoročne depozite koje imaju opadajući trend u proteklom periodu.

Grafikon 34: Kretanje prosječne EKS na depozite u BiH

⁵¹ Ponderisana prosječna efektivna kamatna stopa na ukupne kredite/depozite za cijelu BiH dobivena je ponderisanim prosjekom ukupne efektivne kamatne stope na kredite/depozite za RS i ukupne efektivne kamatne stope na kredite/depozite u FBiH. Podaci o iznosu kredita/depozita i kamatnih stopa po entitetima dobiveni su

od entitetskih agencija za bankarstvo. Podaci o kamatnim stopama koje objavljuje CBBiH nalaze se u dodatku.

Izvor: entitetske agencije za bankarstvo

Tržište kapitala

- Ukupan promet na bh. berzama ostvario pad od 29,7% g/g. Pad ukupne kapitalizacije od 5% g/g.
- Svi vodeći Indeksi u svijetu i Evropi u 2018. godini ostvarili negativan rast.

Indeksi

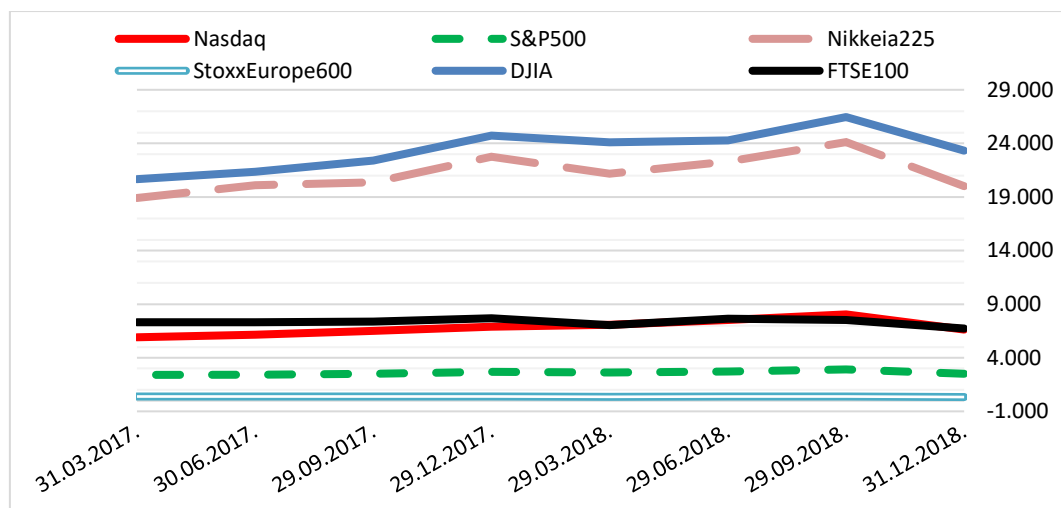
Kretanje indeksa na kraju perioda K42018/K42017 pokazuje da su gotovo svi svjetski indeksi zabilježili pad koji se naročito intenzivirao u četvrtom kvartalu. Nakon značajnog rasta u 2017. godini, sredinom 2018. godine dolazi do usporavanja rasta indeksa u SAD i Evropi, da bi u zadnjem kvartalu došlo do značajnog pada.

Tabela 6: Promjena vrijednosti vodećih berzanskih indeksa u svijetu

Period	DJIA	Nasdaq	S&P 500	FTSE 100	Stoxx Europe 600	Nikkei 225
31.12.2018/30.12.2017	-5,6%	-3,9%	-6,2%	-12,5%	-13,2%	-12,1%

Izvor: WSJ, Bloomberg

Grafikon 35: Kretanje vrijednosti indeksa u svijetu

Izvor: WSJ, Bloomberg

Na Bečkoj berzi vrijednosti regionalnih indeksa u posmatranom periodu su ostvarile rast. Bosanski BATX⁵² indeks je zabilježio rast vrijednosti od 4,5% g/g, hrvatski CROX je zabilježio rast vrijednosti od 0,4% g/g, a srbijanski SRX je ostvario rast 7,3% g/g.

Na Sarajevskoj berzi (SASE) na kraju 2018. godine, Index Investicionih fondova BIFX je nastavio trend kretanja iz prošle godine i zabilježio je pad vrijednosti od 7,9% g/g. Vrijednost indeksa SASX-10 koji prati kretanje cijena prvih 10 kompanija na tržištu u FBiH je u posmatranom periodu zabilježio rast vrijednosti od 11,5% g/g. U isto vrijeme vrijednost indeksa SASX-30 je zabilježila nešto veći rast od 16,4% g/g. Berzanski indeks RS (BIRS) je zabilježio rast od 4,1% g/g, a indeks preduzeća elektroprivrede (ERS-10) je imao najveći rast vrijednosti 17,2% g/g⁵³.

Tabela 7: Promjena vrijednosti (u % g/g) indeksa na SASE i BLSE

Period	BIFX	SASX-10	SASX-30	BIRS	ERS-10
31.12.2018./29.12.2017.	-7,9%	11,5%	16,4%	4,1%	17,2%

Izvor: SASE i BLSE

Ukupni promet i kapitalizacija

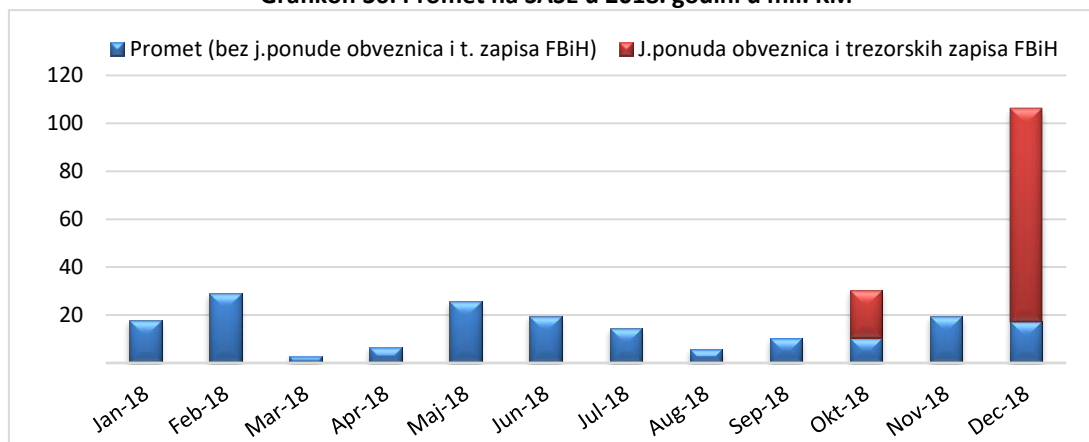
Na kraju 2018. godine ukupan promet na SASE i BLSE je iznosio 716,4 mil. KM i manji je za 29,7% u poređenju sa prometom na kraju 2017. godine. Ukupan promet u 2018. godini ostvaren na Sarajevskoj berzi (SASE) je iznosio 288,2 mil. KM što čini 40% od ukupnog ostvarenog prometa na berzama u BiH. Promet na SASE u 2018. godini je manji za 45,9% u odnosu na promet u 2017. godini. Putem sarajevske berze, primarnom emisijom obveznica JP Autoceste FBiH (49 mil. KM), te obveznica i trezorskih zapisa FBiH prikupljeno je za emitete ukupno 109 miliona KM što čini 38% ostvarenog prometa na SASE u 2018. godini. U toku godine najveći promet je ostvaren dionicama Unioninvestplastika d.d. Sarajevo u

⁵² Učešće u BATX: „BH Telecom“ d.d. Sarajevo 20,87%, „Bosnalijek“ d.d. Sarajevo 15,9%, „Fabrika Duhana Sarajevo“ d.d. Sarajevo 8,29%, „JP Elektroprivreda BiH“ d.d. Sarajevo 12,12%, „Nova Banka A.D.“ Banja Luka 19,38%, „Telekom Srpske“ 23,42%. Izvor: https://www.wienerborse.at/en/indices/index-values/composition/?ISIN=AT0000A0FSC7&ID_NOTATION=32133504

⁵³ Izmjenama Zakona o investicionim fondovima propisano je pretvaranje zatvorenih u otvorene investicione fondove te je na osnovu toga Banjalučka berza je donijela odluku o prestanku računanja i objavljivanja vrijednosti indeksa investicionih fondova Republike Srpske (FIRS) zaključno sa danom 22.09.2017. god.

ukupnom iznosu od 16,9 mil. KM, zatim Ingram dd Srebrenik u iznosu od 13,3 mil. KM i Sarajevska Pivara dd Sarajevo u iznosu od 7,5 mil. KM.

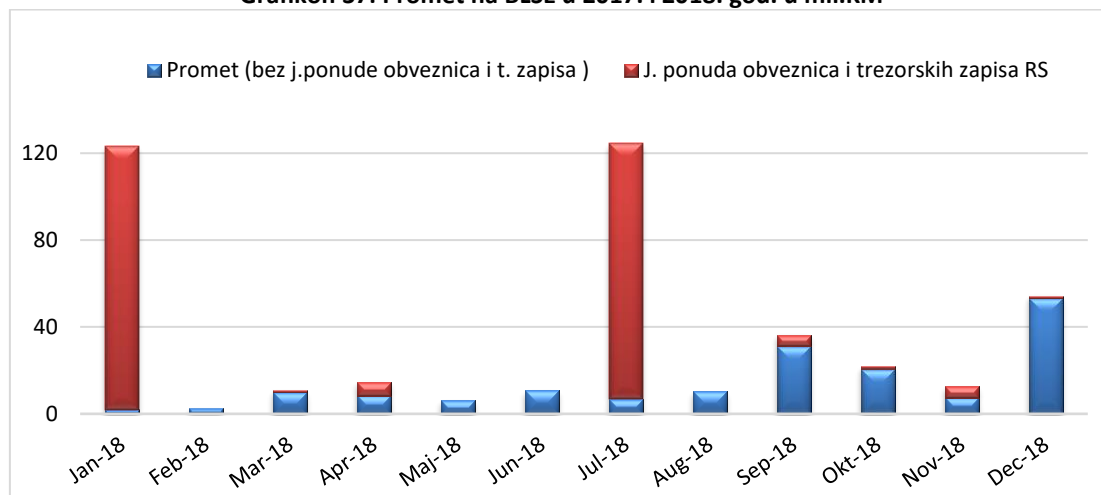
Grafikon 36: Promet na SASE u 2018. godini u mil. KM

Izvor: SASE

Na Banjalučkoj berzi (BLSE) u 2018. godini ostvaren je ukupan promet u iznosu od 428,2 miliona KM što čini 60% od ukupnog prometa ostvarenog na berzama u BiH. Od ovoga iznosa 60,4% ostvarenog prometa tj. 238,6 miliona KM je ostvareno javnom ponudom obveznica više emitenata⁵⁴ (od kojih se 218,1 mil. KM odnosi na obveznice RS). Promet na BLSE je manji za 12,1% u odnosu na ukupan promet u 2017. godini. Najveći promet je ostvaren dionicama Republika Srpska - izmirenje ratne štete br. 12 u iznosu od 20,7 mil.KM, Republika Srpska - stara devizna štednja br. 8 u iznosu od 15,1 mil.KM i dionicama Nova banka a.d. Banja Luka u iznosu 8,9 mil. KM.

Grafikon 37: Promet na BLSE u 2017. i 2018. god. u mil.KM

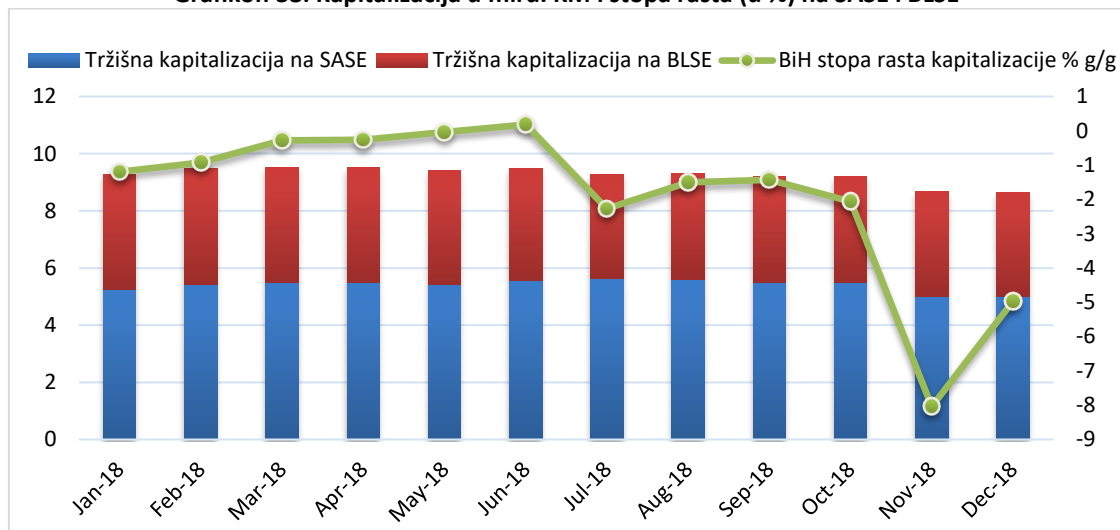

Izvor: BLSE

⁵⁴ Opština Rogatica 0,9 mil. KM, MKD Credis a.d. Banja Luka 1,93, Grad Banja Luka 6,2 mil. KM, Opština Kotor Varoš 5 mil. KM, KP Vodovod a.d. Srbac 1,3 mil. KM, Opština Istočno Novo Sarajevo 5,2 mil. KM.

Na kraju mjeseca decembra 2018. godine ukupna kapitalizacija na SASE i BLSE je iznosila 8,65 mlrd. KM ostvarivši smanjenje od 5% g/g. Kapitalizacija na SASE je dostigla iznos od 5,01 mlrd. KM uz pad od 1,1% g/g, dok je kapitalizacija na BLSE iznosila 3,63 mlrd KM ostvarivši pad od 9,8% g/g. Odnos između veličine kapitalizacija na SASE i kapitalizacije na BLSE u decembru 2018. godine je bio 58% prema 42% (udio u ukupnoj kapitalizaciji u BiH).

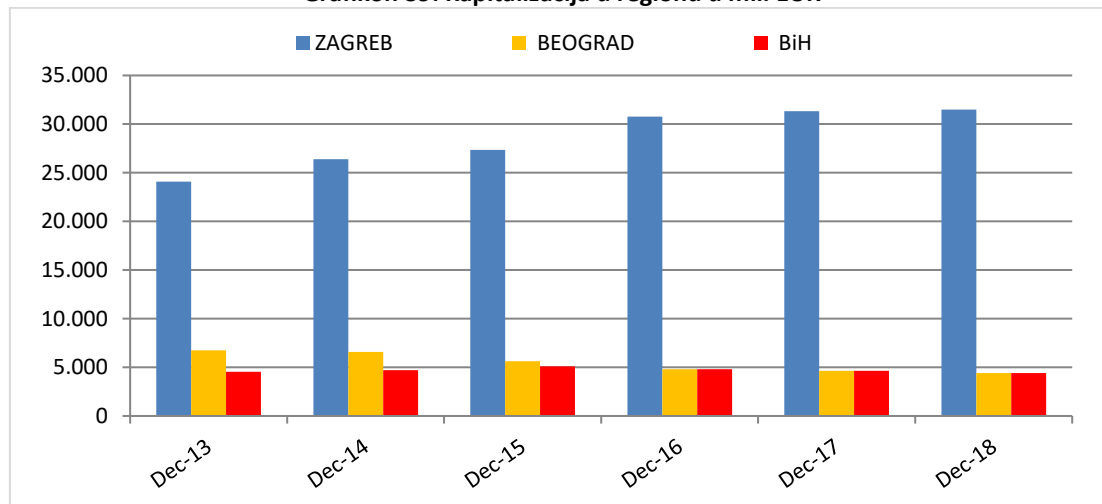
Grafikon 38: Kapitalizacija u mlrd. KM i stopa rasta (u %) na SASE i BLSE

Izvor: SASE i BLSE

Gledajući regionalno u ovom vremenskom periodu kapitalizacija na Zagrebačkoj burzi je ostvarila minimalnu stopu rasta od 0,5% g/g, dok je kapitalizacija na Beogradskoj berzi ostvarila negativnu stopu rasta od 4,6% g/g.⁵⁵

Grafikon 39: Kapitalizacija u regionu u mil. EUR

Izvor: SASE, BLSE, BELEX, CROBEX

⁵⁵ Na osnovu vrijednosti izraženih u Eur.

IV VANJSKI SEKTOR

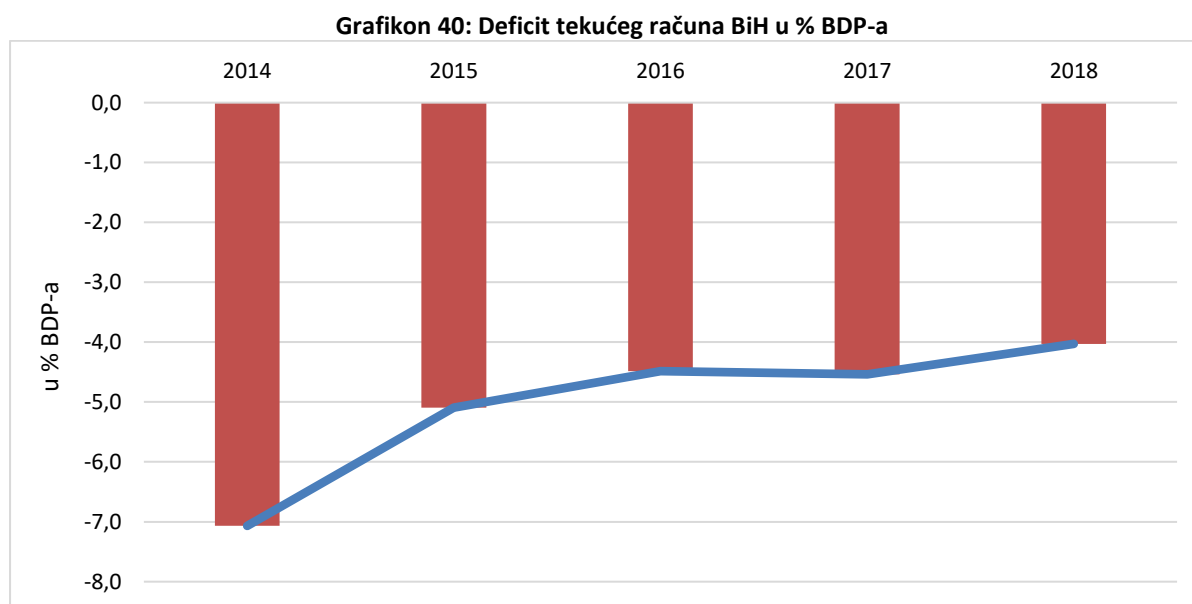
Platni bilans Bosne i Hercegovine

- Deficit tekućeg računa u 2018. godini 1,37 milijardi KM

Prema raspoloživim podacima deficit tekućeg računa Bosne i Hercegovine za 2018.godinu iznosio je 4% BDP-a⁵⁶, odnosno manji je za 0,5 p.p. u odnosu na prethodnu godinu.

Kada se posmatra nominalni iznos deficita tekućeg računa u okviru platnog bilansa Bosne i Hercegovine za 2018. godinu on je iznosio 1,37 milijardi KM što predstavlja smanjenje od 7,1% u odnosu na 2017. godinu⁵⁷.

Posmatrano po kvartalima može se vidjeti da su prvi i posljednji kvartal zabilježili rast deficita TR od 37% odnosno 3%. U drugom kvartalu zabilježena je negativna stopa rasta od 47% tako da je ovo smanjenje najviše doprinjelo smanjenju ukupnog deficita tekućeg računa za 2018.godinu⁵⁸. Deficit u trećem kvartalu je ostao na istom nivou kao i prethodne godine.

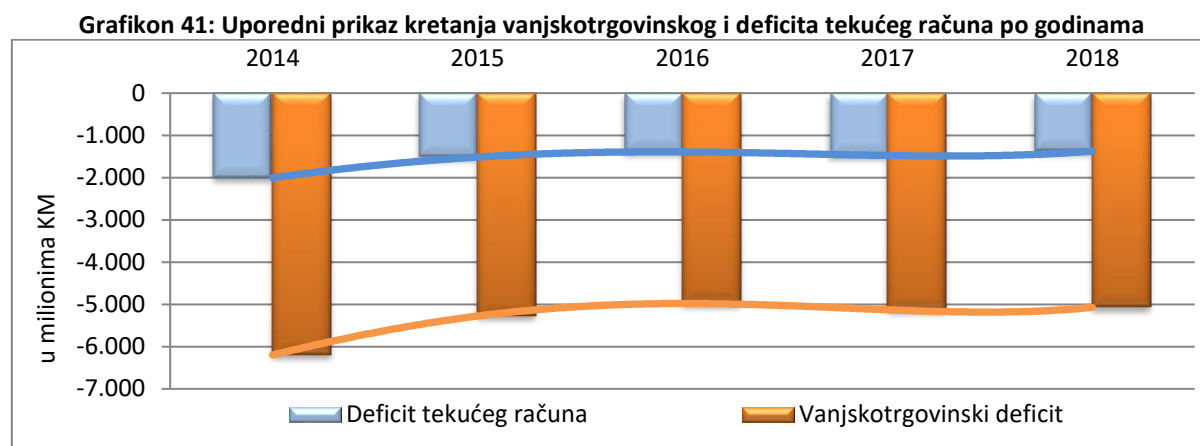
Izvor: Centralna banka BiH

Kao što je to i do sada bio slučaj deficit tekućeg računa je i dalje najviše bio određen kretanjem deficita vanjske trgovine (roba i usluga), koji je u posmatranom periodu smanjen za 1,2% (g/g). U prvom i trećem kvartalu zabilježen rast od 8,3% odnosno 3,8%. Nasuprot tome, negativna stopa rasta vanjskotrgovinskog bilansa od 11,8% zabilježena je u drugom kvartalu i u četvrtom kada je zabilježeno smanjenje iznosilo 3%.

⁵⁶ BDP prema projekcijama DEP-a po rashodovnom principu

⁵⁷ Deficit tekućeg računa u 2015. godini iznosio je 1,58 milijardi KM

⁵⁸ Izvor podataka: Centralna banka BiH

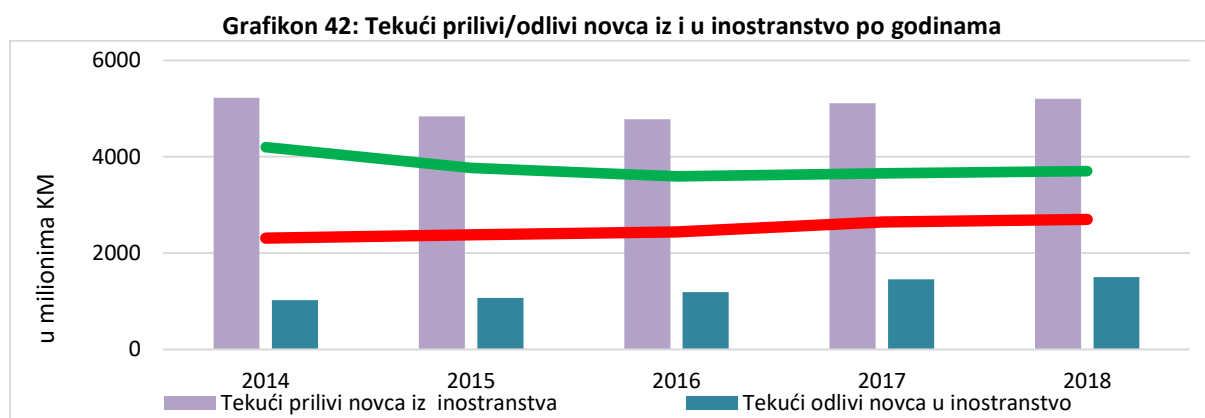

Izvor: Centralna banka BiH

Kada se posmatra nominalni uvoz roba i usluga u 2018. godini može se primjetiti da je najvećim dijelom do rasta od 5,3% došlo usljed povećanog uvoza roba (5,3%) te uvoza usluga (4,5%). Kod komponenti izvoza roba i usluga, koji je porastao za 7,9% u 2018. godini, pored porasta izvoza roba (8%) primjetan je i porast izvoza usluga (7,6%). Ukoliko se posmatra struktura izvoza usluga možemo vidjeti da su sve komponente ostvarile pozitivnu stopu rasta, pa je tako procesuiranje robe u BiH ostvarilo rast od 3,5%, transportne usluge 2,3%, putovanja 9%, građevinske usluge 11,7% te ostale usluge 19,4%.

Tekući neto prilivi iz inostranstva⁵⁹ su u posmatranom periodu ostvarili rast od 1,3% (g/g). U 2018. godini došlo je do rasta tekućih priliva iz inostranstva od 1,8% u prvom redu zbog porasta priliva kod domaćinstava i opšte vlade. Prilivi novca kod domaćinstava su u 2018. godini zabilježili rast od 1,4%, a kao dio ovih priliva doznake građana iz inostranstva su zabilježile rast od 2,1% na godišnjem nivou. Ovi prilivi su zabilježili porast u tri kvartala 2018. godine (rast se kretao u intervalu 0,5-6%) dok je u četvrtom došlo do smanjenja ovih priliva od 1,4%.

Tekući odlivi u inostranstvo su u 2018. godini zabilježili porast od 3,2% (g/g). Do ovoga rasta je prevashodno došlo zbog povećanja odliva kod domaćinstava koji su imali rast od 25,6% (najveći dio je po osnovu porasta doznaka prema inostranstvu) te zbog povećanih odliva u finansijskom sektoru gdje je zabilježeno povećanje odliva od 9,1% (najviše po osnovu dividendi od direktnih i portfolio investicija na vlasnički kapital i udjela u investicionim fondovima).

Izvor: Centralna banka BiH

⁵⁹ neto prilivi= prilivi-odlivi

Kod finansiranja deficita tekućeg računa⁶⁰ u toku 2018. godine je došlo do porasta neto strane aktive za 269 miliona KM (ovome je najviše doprinjelo povećanje ulaganja finansijskog sektora u valute i depozite na kratki rok te zbog plasmana u kratkoročne zajmove) čime su umanjena sredstva za finansiranje deficita.

Inostrane obaveze BiH u smislu finansiranja deficita tekućeg računa su finansirane kroz prilive stranih ulaganja u vlasnički kapital sa udjelom od 43% (najvećim dijelom od ulaganja nefinansijskih preduzeća), sredstvima trgovinskih kredita (udio u finansiranju deficita TR 27%), kroz vanjsko zaduživanje sa udjelom od 29% te kroz ostale obaveze prema nerezidentima čiji je udio iznosio 1%. Deficit tekućeg računa je pored navedenih izvora finansiran i sredstvima sa kapitalnog računa u iznosu 310 miliona KM uz neto greške i propuste od 203 miliona KM. Može se primjetiti da je usljed smanjenja potrebe za finansiranjem deficita tekućeg računa, u ovom periodu došlo do porasta sredstava deviznih rezervi za 1,1 milijardi KM⁶¹.

Pored svega navedenog bitno je napomenuti i doznačenu tranšu (u februaru 2018.) iz aranžmana sa MMF-om u iznosu od 146 miliona KM⁶² koja je dala doprinos stabilizaciji finansiranja platnog bilansa Bosne i Hercegovine.

Pregled vanjske trgovine u Bosni i Hercegovini u prvom polugodištu 2018. godine

- *Unatoč djelimičnom usporavanju u drugoj polovini 2018. godine, u BiH je nastavljen trend rasta vanjskotrgovinske robne razmjene sa svijetom*
- *Izvozna tražnja i svjetske cijene ključni faktori povećanja izvoza roba*
- *Rast potrošnje i investicija doveli do povećanja uvoza roba*
- *Povećanje vanjskotrgovinskog robnog deficita u nominalnom smislu od 4,1% , dok je isti kao udio u BDP-u stagnirao*

Prema trenutno raspoloživim podacima BHAS-a za 2018. godinu u Bosni i Hercegovini je nastavljen trend rasta vanjskotrgovinske razmjene sa svijetom iz prethodne godine. Međutim, baš kao što što je to bio slučaj sa fizičkim obimom industrijske proizvodnje, nominalne stope rasta vanjskotrgovinskih indikatora u 2018. godini bile su duplo niže u odnosu na prethodnu godinu.⁶³ Ovo je najvjerovatnije posljedica slabljenja izvozne tražnje koja je uzrokovana usporavanjem ekonomske aktivnosti u zemljama EU u drugoj polovini tekuće godine. Naime, u drugoj polovini 2018. godine došlo je do osjetnog slabljenja ekonomskog rasta u zemljama EU28 na čija tržišta BiH plasira preko 70% robnog izvoza. Tako je prema podacima Eurostata ekonomski rast u EU28 u posljednjem kvartalu iznosio svega 1,4%, pri čemu su registrirane stope rasta u Njemačkoj i Italiji iznosile 0,6% odnosno 0,0% respektivno. Unatoč djelimičnom usporavanju, BiH je na kraju 2018. godine zabilježila povećanje ukupne vanjskotrgovinske razmjene od 6,8%, izvoza i uvoza roba od 7,7% odnosno 6,3%, što je dovelo do povećanja robnog deficita od 4,1% u nominalnom smislu u odnosu na prethodnu godinu.⁶⁴ Međutim, vrijedi istaći da su realna povećanja ovih vanjskotrgovinskih indikatora bila dosta skromnija usljed

⁶⁰ Finansiranje deficita tekućeg računa se izračunava na sljedeći način: promjena stanja BiH ulaganja u inostranstvu + promjena stanja inostranih obaveza BiH + sredstva kapitalnog računa + neto greške i propusti - sredstva rezervne aktive

⁶¹ Za razliku od poglavlja III Cijene, monetarni i finansijski sektor gdje se analizira stanje deviznih rezervi na kraju perioda ovdje se prate tokovi novca

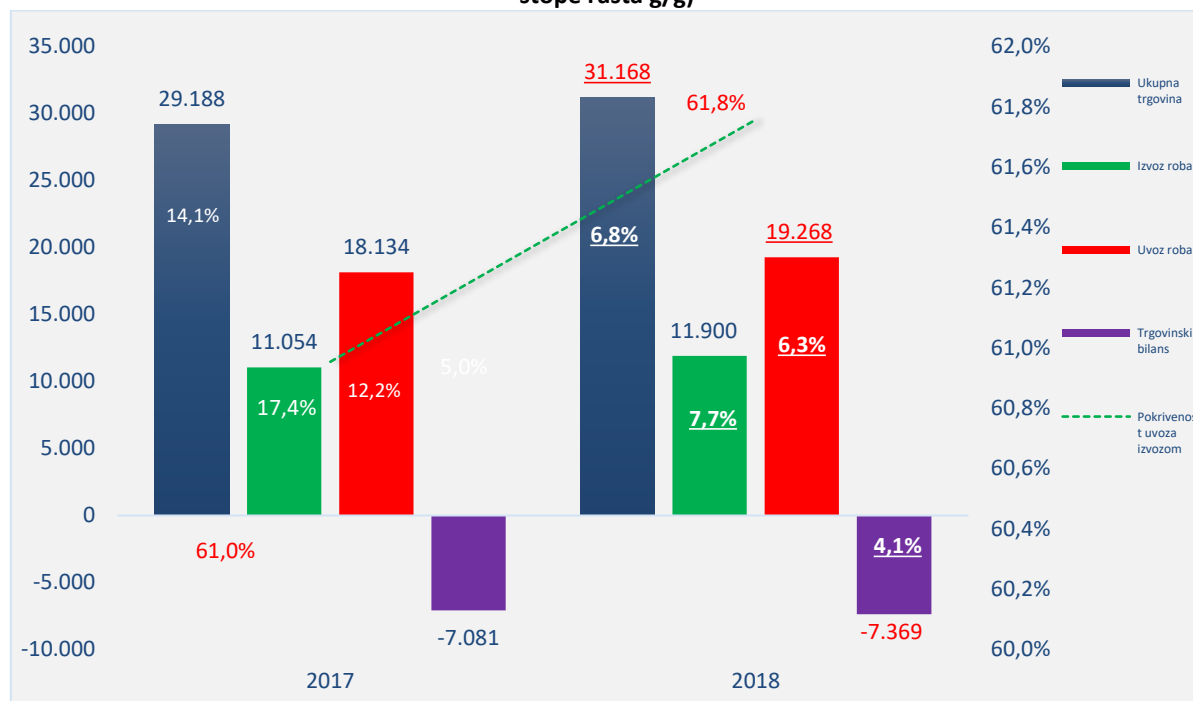
⁶² protuvrijednost 63.412.500 SDR-ova

⁶³ Referentne stope rasta vanjskotrgovinskih indikatora za 2017. i 2018. godinu uporedno su prikazane na grafikonu ispod.

⁶⁴ Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Saopštenje, „Statistika robne razmjene BiH s inostranstvom januar-decembar 2018. godne“, 20.01.2019. godine.

povećanja izvoznih i uvoznih cijena od 4,4% odnosno 3,3% u odnosu na prethodnu godinu.⁶⁵ Grafički prikaz bh. vanjskotrgovinske robne razmjene sa nominalnim iznosima i stopama rasta u 2018. godini prikazan je na grafikonu ispod:

Grafikon 43: Pregled kretanja bh. vanjskotrgovinske robne razmjene za 2018. godinu (nominalni iznosi i stope rasta g/g)

Izvor: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

Izvoz roba

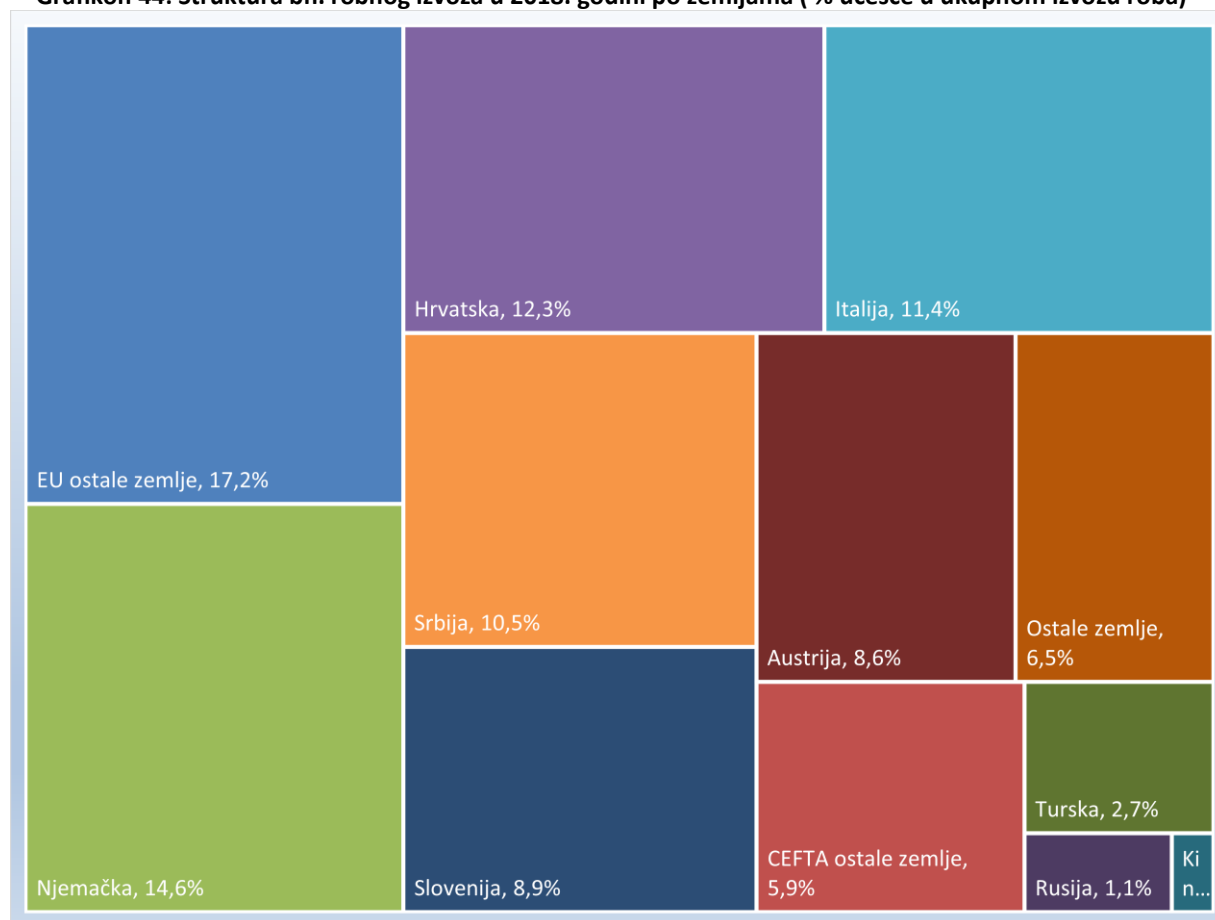
Prema trenutno raspoloživim podacima za 2018. godinu Bosna i Hercegovina je ostvarila robni izvoz u vrijednosti od 11,9 milijardi KM što predstavlja nominalno povećanje od 7,7% u odnosu na prethodnu godinu. Ovaj rast robnog izvoza predstavlja nastavak trenda rasta iz prethodne godine, međutim također vrijedi istaći da je registrirana stopa rasta bila upola niža u odnosu na prošlogodišnju kada je registrirani rast iznosio 17,4%. S druge strane, ako se pažljivije posmatra rast izvoza roba po kvartalima u 2018. godini vidljivo je da su stope rasta izvoza bile znatno niže u drugoj polovini tekuće godine. Prema podacima BHAS-a registrirane stope rasta izvoza roba u odnosu na isti kvartal prethodne godine su iznosile: K1: 12,0%, K2: 12,0%, K3: 4,3% i K4: 3,4%.

Ako se bh. robni izvoz u periodu u 2018. godini posmatra po proizvodima, najznačajnija povećanja a samim ti doprinosi rastu izvoza roba su registrirani u okviru izvoza električne energije 24% (1,0 p.p), koksa 45% (1,0 p.p), sirovog željeza i čelika 22% (0,8 p.p), aluminijuma 11% (0,6 p.p), metalnih konstrukcija 27% (0,6 p.p), te obuće 7% (0,4 p.p). S druge strane, najznačajnija smanjenja izvoza registrirana su prilikom izvoza pojedinih prehrambenih proizvoda (jestiva ulja i brašno) od preko 30% (1,0 p.p) namještaja 4,8% (0,4 p.p).

⁶⁵ Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Saopštenje, „Indeksi jediničnih vrijednosti izvoza i uvoza BiH, 2018“, 20.04.2019. godine.

Posmatrano po glavnim trgovinskim partnerima, Bosna i Hercegovina je tokom 2018. godine najviše robe izvezla na tržište zemalja EU28 u iznosu od oko 8,7 milijardi KM što predstavlja 73% ukupnog robnog izvoza i povećanje od 10,3% u odnosu na prethodnu godinu. U zemlje CEFTA-e u istom vremenskom periodu izvezeno je 1,9 milijardi KM što predstavlja 16,4% bh. robnog izvoza i povećanje od 8,8% u odnosu na prethodnu godinu. Posmatrano pojedinačno po zemljama, najznačajnija povećanja izvoza a samim time i doprinosi povećanju istog su registrirana prilikom izvoza u Hrvatsku 14,1% (1,6 p.p), Srbiju 14,5% (1,4 p.p), Njemačku 9,1% (1,3 p.p), Italiju 11,9% (1,3 p.p), Austriju 13,5% (1,1 p.p) i Sloveniju 8,6% (0,8 p.p).

Grafikon 44: Struktura bh. robnog izvoza u 2018. godini po zemljama (% učešće u ukupnom izvozu roba)

Izvor: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

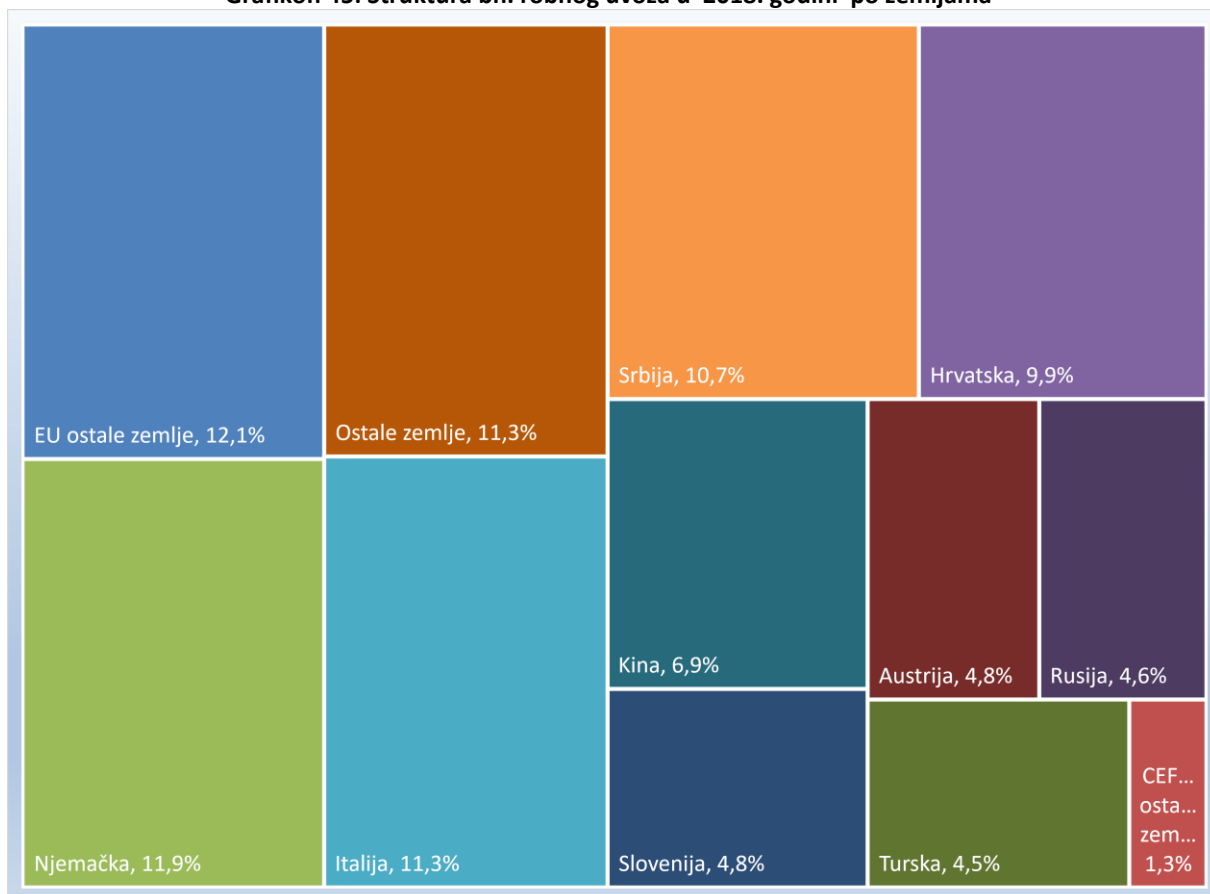
Uvoz roba

Nastavak trenda rasta ekonomske aktivnosti u zemlji i jačanje domaće tražnje koje se manifestovalo kroz povećanje privatne potrošnje i investicija, kao i porast cijena pojedinih proizvoda doveli su i do povećanja uvoza roba u Bosni i Hercegovini u 2018. godini. Prema raspoloživim podacima BHAS-a za 2018. godinu ukupni uvoz roba u BiH iznosio 19,3 milijarde KM što predstavlja nominalno povećanje od 6,3% u odnosu na prethodnu godinu. S druge strane, ako se kretanje bh. robnog uvoza posmatra po kvartalima vidljivo je da je trend kretanja sličan izvoznom, odnosno da su registrirane stope rasta u drugoj polovini godine bile nešto niže u odnosu na početak godine. Tako su stope rasta robnog uvoza po kvartalima u 2018. godini prema podacima BHAS-a iznosile: K1:10,6%, K2: 6,3%, K3: 6,0% i K4: 2,8% u odnosu na isti period prethodne godine.

Ako se pažljivije posmatra struktura ostvarenog rasta uvoza u 2018. godini vidljivo je da su u okviru većine kategorija proizvoda registrirana povećanja uvoza pri čemu su najznačajnija povećanja a samim tim i doprinosi rastu istog registrirana u okviru uvoza: rafiniranih naftnih derivata i sirove nafte od 29,3% (1,8 p.p), željeza i čelika 29,2% (0,7 p.p), aluminijuma 24,3% (0,5 p.p), motornih vozila 10% (0,5 p.p), mašina i aparata 17,4% (0,4 p.p) i hemijskih proizvoda 10,2% (0,3 p.p). S druge strane, smanjenja uvoza su registrirana u okviru uvoza električne energije, mašina za opće namjene, te poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda.

Posmatrano po glavnim trgovinskim blokovima u 2018. godini Bosna i Hercegovina je iz EU uvezla oko 11,7 milijardi KM, što predstavlja 60,5% robnog uvoza i povećanje od 5,3%, dok je uvoz iz zemalja CEFTA-e iznosio 2,3 milijardu KM čini oko 12% bh. robnog uvoza i povećanje od 0,4%. Posmatrano po zemljama, najznačajnija povećanja uvoza roba su registrirana prilikom uvoza roba iz Njemačke 9,2% (1,1 p.p), Kine 12,9% (0,8 p.p), Italije 5,3% (0,6 p.p), Turske 14,1%(0,6 p.p), Hrvatske 4,7% (0,5 p.p), Rusije 4,2% (0,2 p.p) i Srbije 2,0%(0,2 p.p).

Grafikon 45: Struktura bh. robnog uvoza u 2018. godini po zemljama

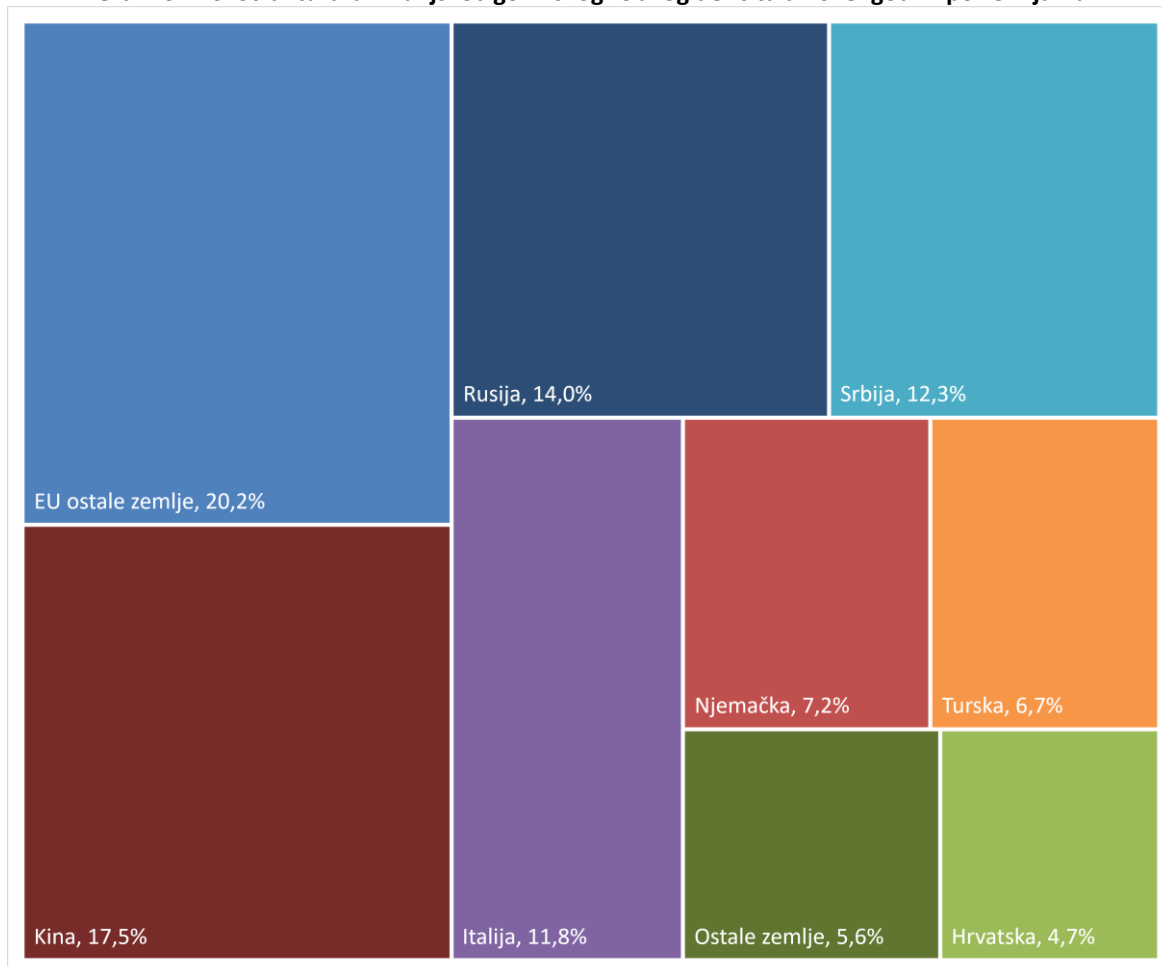
Izvor: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

Vanjskotrgovinski deficit

U 2018. godini vanjskotrgovinski robni deficit u Bosni i Hercegovini iznosio je 7,4 milijarde KM što predstavlja nominalno povećanje od 288 miliona KM odnosno 4,1% u odnosu na prethodnu godinu. Posmatrano po proizvodima, najznačajnija povećanja deficita zabilježena su u okviru kategorija kao što su rafinirani naftni derivati, motorna vozila, kameni ugalj, farmaceutski preparati, te određeni prehrambeni proizvodi. Posmatrano po zemljama tokom 2018. godine došlo je do povećanja deficita

prilikom vanjskotrgovinske razmjene sa Ruskom Federacijom, Kinom, Turskom, Njemačkom, dok je deficit smanjen u okviru vanjskotrgovinske robne razmjene sa Hrvatskom, Srbijom i Italijom. S druge strane, BiH je ostvarila vanjskotrgovinski suficit prilikom vanjskotrgovinske robne razmjene sa Crnom Gorom, Austrijom i Slovenijom.

Grafikon 46: Struktura bh. vanjskotrgovinskog robnog deficita u 2018. godini po zemljama

Izvor: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

Ukupna pokrivenost uvoza izvozom roba u 2018. godini iznosila je 61,8% što predstavlja poboljšanje za 0,8 p.p u odnosu na prethodnu godinu. Posmatrano po glavnim trgovinskim blokovima, pokrivenost uvoza izvozom iznosila je 75,4% prilikom vanjskotrgovinske robne razmjene sa EU, dok je pokrivenost sa zemljama CEFTA-e iznosila 83,1%. Detaljniji pregled bh. vanjskotrgovinske robne razmjene sa svijetom za 2018. godine po HS klasifikaciji prikazan je u tabeli ispod:

Tabela 8: Pregled bh. vanjskotrgovinske robne razmjene za 2018. godinu po HS klasifikaciji (nominalni iznosi i stope rasta)

		IZVOZ			UVOZ				DEFICIT					
Izvoz i uvoz dobara klasifikovanih prema harmonizovanom sistemu kodova (HS)		2017	2018	2018/2017 promjena %		2017	2018	2018/2017 promjena %		2017	2018	2018/2017 promjena %		Polirivenost uvoza izvozom
		u mil KM	u mil KM	g/g	p.p	u mil KM	u mil KM	g/g	p.p	u mil KM	u mil KM	g/g	p.p	
	UKUPNO	11054	11900	7,7	7,7	18134	19268	6,3	6,3	-7080	-7368	4,1	4,1	61,8%
1	ŽIVOTINJE I PROIZVODI ŽIVOTINUSKOG PORUJEKLA	173	171	-1,4	0,0	510	545	6,8	0,19	-337	-374	10,9	0,52	31,3%
2	PROIZVODI BIJNOG PORUJEKLA	302	224	-25,7	-0,70	816	757	-7,2	-0,33	-514	-533	3,6	0,26	29,6%
3	MASTI I ULJA ŽIVOTINUSKOG PORUJEKLA I PREHRAMBENE	170	114	-33,0	-0,51	263	207	-21,3	-0,31	-93	-93	0,1	0,00	55,0%
4	PRERABEIVNE PROIZVODI MINERALNOG PORUJEKLA	363	319	-12,0	-0,40	1536	1576	2,6	0,22	-1173	-1257	7,1	1,18	20,3%
5	PROIZVODI HEMIJSKE INDUSTRIJE ILI SRODNIH	1049	1298	23,7	2,25	2697	2974	10,3	1,53	-1648	-1676	1,7	0,40	43,6%
6	PLASTIČNE MASE, GUMA I KAUČUK	958	992	3,5	0,31	1680	1786	6,3	0,58	-722	-794	10,0	1,02	55,5%
7	KOŽA I KRZNO	359	415	15,6	0,51	1178	1254	6,5	0,42	-819	-839	2,4	0,28	33,1%
8	DRVO I PROIZVODI OD DRVETA	197	192	-2,7	-0,05	489	448	-8,4	-0,23	-292	-256	-12,2	-0,50	42,8%
9	CELULOZA, PAPIR I KARTON I NJIHOVI PROIZVODI	784	802	2,2	0,16	258	291	12,8	0,18	526	511	-2,9	0,22	275,5%
10	TEKSTIL I TEKSTILNI PROIZVODI	279	325	16,4	0,41	409	454	11,0	0,25	-130	-129	-0,5	-0,01	71,5%
11	OBUĆA, ŠEŠIRI, KAPE I SUDNI PROIZVODI	566	627	10,8	0,55	1192	1232	3,4	0,22	-626	-605	-3,4	-0,30	50,9%
12	PROIZVODI OD KAMENA, GIPSA, CEMENTA I SUDNIH BISERI, PLEMENTI METALI I NJIHOVI PROIZVODI,	707	757	7,1	0,45	337	343	1,8	0,03	370	414	11,9	-0,62	220,7%
13	BAZNI METALI I PROIZVODI OD BAZNIH METALA	81	90	10,7	0,08	352	383	8,8	0,17	-271	-293	8,2	0,31	23,4%
14	MAŠINE, APARATI, MEHANIČKI I ELEKTRIČNI	11	12	10,0	0,01	17	18	5,9	0,01	-6	-6	-1,7	0,00	67,2%
15	TRANSPORTNA SREDSTVA I NJIHOVI DUELOVI I SATOVI, MJERNI, MUZIČKI I MEDICINSKI INSTRUMENTI	1976	2290	15,9	2,84	1955	2203	12,7	1,37	21	87	314,3	-0,93	103,9%
16	ORUŽJE I MUNICIJA, NJIHOVI DUELOVI I PRIBOR	1290	1437	11,4	1,33	2525	2664	5,5	0,77	-1235	-1227	-0,6	-0,11	53,9%
17	RAZNI PROIZVODI	335	371	10,7	0,32	1258	1355	7,7	0,53	-923	-984	6,6	0,87	27,4%
18	UMJETNIČKA DIJELA, KOLEKCIONARSKI	0	0	0,0	0,00	0	0	0,0	0,00	0	0	0	0,00	0,0%
98	NERAZVRSTANO	0	0	0,0	0,00	0	0	0,0	0,00	0	0	0,0	0,00	0,0%

Izvor: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

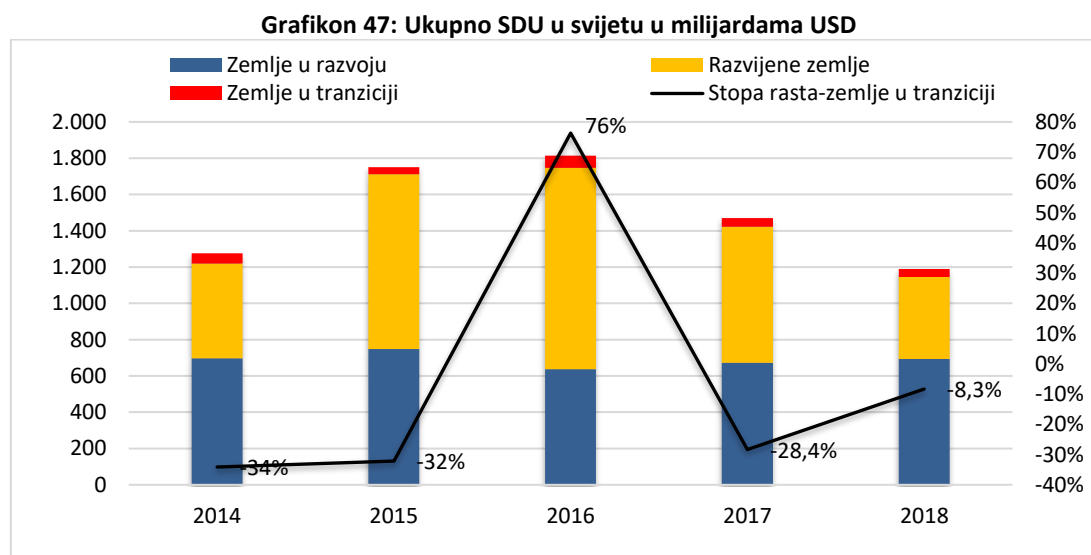
V STRANA DIREKTA ULAGANJA

- SDU u svijetu bilježe pad od 19,2% g/g u 2018. godini, a ulaganja prema zemljama u tranziciji su manja za 8,3% g/g.
- Prema podacima CBBiH u platnom bilansu SDU su 2018. godini su iznosila 799,8 mil. KM i manja su za 1,1% u odnosu na 2017. godinu.

Ulaganja u svijetu i regionu

Trenutno usporavanje ekonomskih kretanja su posljedica svjetskih trgovinskih sporova, usporavanja rasta u Kini i političke neizvjesnosti u EU. Povlačenje tj. usporavanje stranog ulaganja se takođe pripisuje i povlačenju kapitala iz svijeta (tkz. repatrijacija reinvestiranih zarada) od strane američkih kompanija koja je uzrokovana poreznim reformama u USA.

Prema najnovijim procjenama UNCTAD-a⁶⁶ za 2018. godinu SDU globalno bilježe pad od 19,2% g/g, dok ulaganje prema zemljama u tranziciji su manja za 8,3% g/g.

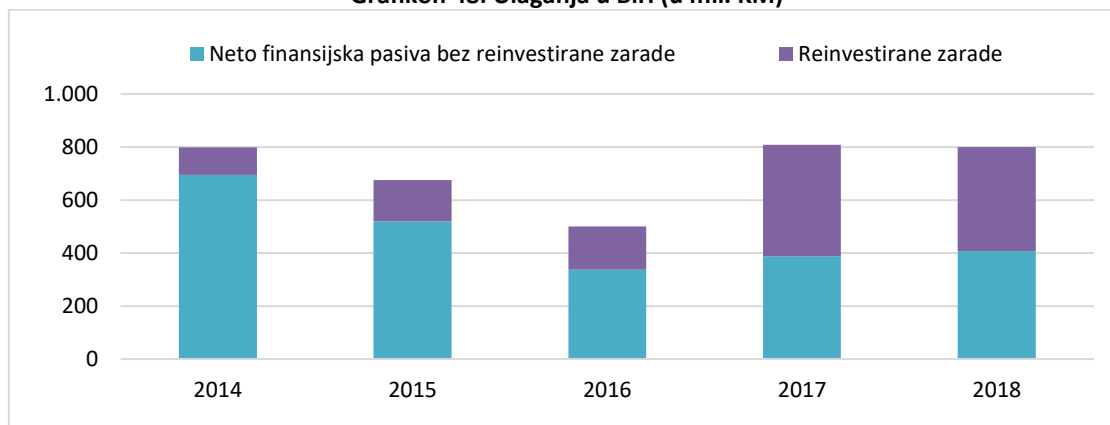
Izvor: UNCTAD, FDI/MNE database

Ulaganja u Bosni i Hercegovini

Prema podacima koje je objavila CBBiH u platnom bilansu direktna ulaganja (neto finansijska pasiva) u 2018. godini su iznosila 799,8 mil. KM i manja su za svega 1,1% g/g. Ukupne reinvestirane zarade u 2018. godini su iznosile 392,2 mil. KM uz učešće od 49% u neto finansijskoj pasivi (učešće reinvestiranih zarada u 2017. godini je bilo 52%).

⁶⁶ Investment Trends Monitor No.28.

Grafikon 48: Ulaganja u BiH (u mil. KM)

Izvor: Platni bilans, CBBiH

Ulaganje prema djelatnostima i zemlji porijekla

U periodu izrade Ekonomskih trendova nisu bili raspoloživi podaci o SDU po djelatnostima i zemlji porijekla za K4 2018. godine. Da bi se izbjeglo nepotrebno ponavljanje, raspoloživi podaci i analiza za devet mjeseci se mogu pronaći u Ekonomskim trendovima za period januar-septembar 2018.

Kreditni rejting BiH

Prema ocjenama kreditnih agencija BiH i dalje zaostaje u odnosu na okruženje i spada u zemlje koje su rizične za ulaganje⁶⁷. BiH na redovnoj osnovi dobija ocjene od dvije međunarodno priznate kreditne agencije (Standard & Poor's i Moody's Investors Service).

Prema ocjeni kreditne agencije Standard & Poor's BiH ima suvereni kreditni rejting „B sa stabilnim izgledima“.

Druga kreditna agencija Moody's Investors Service je za BiH potvrdila suvereni kreditni rejting „B3 sa stabilnim izgledima“.

Najbolje ocjenjena zemlja u regionu je Slovenija sa ocjenom od agencije S&P „A+ stabilni izgledi“ i od agencije Moody's „Baa1 stabilni izgledi“.

Tabela 9: Kreditni rejting BiH i zemalja u okruženju na kraju 2018. godine

Zemlja	S&P	S&P	Moody's	Moody's
Slovenija	A+	stabilno	Baa1	stabilno
Rumunija	BBB-	stabilno	Baa3	stabilno
Bugarska	BBB-	pozitivno	Baa2	stabilno
Hrvatska	BB+	stabilno	Ba2	stabilno
Srbija	BB	stabilno	Ba3	stabilno
Crna Gora	B+	stabilno	B1	negativno
Albanija	B+	stabilno	B1	stabilno
BiH	B	stabilno	B3	stabilno

Izvor: CBBiH, S&P, Moody's

⁶⁷ Izvor CBBiH : „B“ i „B3“ špekulativna kreditna sposobnost, visok kreditni rizik.

VI POSLOVNO OKRUŽENJE

- *Nastavljena institucionalna i finansijska podrška firmama i preduzetničkim zonama u 2018. godini.*
- *Prema izvještaju više međunarodnih organizacija i institucija pozitivno ocjenjena finansijska stabilnost te naglašena potreba nastavka provođenja ekonomskih reformi i jačanje zakonodavstva.*
- *Nastavljen razvoj poslovnih zona i tehnoloških parkova.*

Uređeno poslovno okruženje, prije svega pravna i politička sigurnost, uz jeftine i pristupačne izvore finansiranja i stručnu radnu snagu, su preduslov za uspješno ekonomsko poslovanje. Unapređenje ovih preduslova je suština zadatka koji se postavlja pred BiH na njenom putu u EU na osnovu potpisanog Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju sa elementima sigurnosne, političke i ekonomske stabilizacije koju je potrebno provesti u BiH.

Međunarodni izvještaji o poslovnom okruženju i konkurentnosti BiH u svijetu

Prema mišljenju međunarodnih organizacija BiH je uglavnom pozicionirana ispod zemalja u okruženju i u odnosu na prethodnu godinu je ostvarila pad na rang listama. U većini izvještaja se spominje potreba nastavka na spovođenju ekonomske i strukturne reforme, nastavak procesa privatizacije, rad na podizanju konkurentnosti, smanjenju administrativnih barijera sa posebnim naglaskom na vladavinu prava i borbu protiv korupcije.

Međunarodni monetarni fond (IMF⁶⁸) u svojim najnovijim izvještajima ocjenjuje bitnu ulogu uspostavljene finansijske stabilnosti i potrebu intenziviranja procesa reformi koji se odvija sporije od očekivanog. Pozdravljaju se već uvedeni zakoni o bankama i bankarskim agencijama na entitetskom nivou i naglašava potreba uvođenja novog Zakona o osiguranju depozita na nivou BiH što značajno utiče na modernizaciju bankarskog sektora. Sličnu ocjenu daje i izvještaj EBRD (Transition report 2018-19⁶⁹) koji ukazuje da je u BiH došlo do zastoja u provođenju programa reformi i privatizacije. Svjetska banka u svome izvještaju (WB Doing Business 2019⁷⁰) navodi se da je BiH jedini stvarni napredak ostvarila uvođenjem promjena u zakonodavstvu regulacije tržišta rada⁷¹, čime su smanjene premije na plate za prekovremeni rad, sedmični odmor i noćni rad. BiH je prema ovom izvještaju najbolje ocjenjena u oblasti prekogranične trgovine a najslabija je u oblasti pokretanja poslovanja i dobijanja građevinskih dozvola. Sličan zaključak donosi Svjetski ekonomski forum (Global Competitiveness report⁷²) gdje se kao pozitivan primjer navodi nivo uspostavljene makroekonomske stabilnosti uz najviše izraženih problema u oblastima efikasnosti administrativnog aparata, usvajanje inovacija i informacionih tehnologija.

Kada su u pitanju ocjene postojećeg zakonodavstva tj. provođenje zakona uz borbu protiv korupcije Transparency international (Corruption Perception Index⁷³) navodi da u BiH kompleksan regulatorni okvir objektivno pogoduje razvoju korupcije ali i da se ne preduzima dovoljno aktivnosti u prevenciji i

⁶⁸ <https://www.imf.org/en/News/Articles/2018/05/21/pr18185-imf-reaches-staff-level-agreement-with-bosnia-and-herzegovina>.

⁶⁹ <http://www.ebrd.com/news/publications/transition-report/ebd-transition-report-201516.html>.

⁷⁰ Izvještaj Doing business 2019 se odnosi na promjene koje su se desile u 2018. godini.

⁷¹ Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o radu.

⁷² <https://www.weforum.org/reports/the-global-competitiveness-report-2017-2018>.

⁷³ http://www.transparency.org/news/feature/corruption_perceptions_index_2016#resources.

borbi protiv nje⁷⁴. The Heritage foundation (Indeks ekonomskih sloboda⁷⁵) konstatuje da je pravosuđe podložno političkom uticaju, opterećeno velikim brojem zaostalih predmeta i da su imovinski registri nepouzdan i u provođenju zemljišnih transakcija što u konačnoj instanci koči razvoj tržišta nekretnina i hipoteka. WJP (The World Justice Project⁷⁶) takođe navodi da BiH zaostaje u borbi protiv korupcije i uz negativno uplitanje države u ekonomske procese, ali i pozitivno ocjenjuje oblast uspostavljanja i provođenja reda i sigurnosti. Treba spomenuti da je GRECO (The European Commission and Group of States against Corruption Council of Europe⁷⁷) donio je zaključak da nivo korupcije u BiH nije više nezadovoljavajući u globalnim razmjerama mada nije provedena na zadovoljavajući način niti jedna od petnaest preporuka sadržanih u Izvještaju Četvrtog kruga evaluacija.

Tabela 10: Rangiranje BiH u svijetu prema međunarodnim organizacijama

	BiH	BiH	Srbija	Hrvatska
	Prethodna pozicija	Trenutna pozicija	trenutna pozicija	trenutna pozicija
<i>World Bank</i> Indeks lakoće poslovanja (Doing business)	86 (od 190)	89 (od 190)	48 (od 190)	58 (od 190)
<i>Transparency International</i> Indeks percepcije korupcije	91 (od 176)	89 (od 180)	87 (od 180)	60 (od 180)
<i>The World Economic Forum</i> Globalni Indeks kokurencije	90 (od 135)	91 (od 140)	65 (od 140)	68(od 140)
<i>The World Justice Project</i> Rule of law (Indeks vladavine prava)	56 (od 113)	60 (od 126)	78 (od 126)	42 (od 126)
<i>The Heritage foundation</i> Indeks ekonomskih sloboda	91 (od 180)	83 (od 180)	69 (od 180)	86 (od 180)

Izvor: Transparency International, The Heritage foundation, The World Economic forum, *The WJ Project*, World Bank

Usvojeni dokumenti i zakoni koji bi trebali da značajnije utječu na poslovnu klimu

U 2018. godini je nastavljeno je sa donošenjem i poboljšanjem postojećeg zakonskog okvira koji bi trebao da utiče na poboljšanje poslovne klime. S tim u vezi u toku 2018. godine u FBiH donešeni su sljedeći zakoni:

- Zakon o izmjeni Zakona o doprinosima (04.05.2018. Sl.n.FBiH 34/18);
- Zakon o zdravstvenom osiguranju (11.05.2018. Sl.n.FBiH 36/18);
- Zakon o izmjenama Zakona o stečajnom postupku (04.07.2018. Sl.n.FBiH 52/18);
- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o radu (09.11.2018. Sl.n.FBiH 89/18).

Prema već pomenutom izvještaju DB2019 World Bank, BiH je napredak ostvarila uvođenjem promjena u zakonodavstvu tržišta rada.⁷⁸

⁷⁴ <https://knowledgehub.transparency.org/helpdesk/bosnia-and-herzegovina-overview-of-corruption-and-anti-corruption>

⁷⁵ <https://www.heritage.org/index/country/bosniaherzegovina>

⁷⁶ <http://data.worldjusticeproject.org/#table>

⁷⁷ <https://rm.coe.int/cetvrti-krug-evaluacije-sprecavanje-korupcije-me-u-clanovima-parlament/16808acd4f>

⁷⁸ Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o radu

U 2018. godini u RS su donešeni sljedeći zakoni:

- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o koncesijama (01.03.2018. Sl.gl.RS 16/18);
- Zakon o oduzimanju imovine proistekle izvršenjem krivičnog djela (24.07.2018 Sl. gl.RS 65/18);
- Zakon o stranim ulaganjima (19.03.2018. Sl.gl.RS 21/18);
- Zakon o rudarstvu (16.07.2018 Sl.gl. RS 62/18);
- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o radu (24.07.2018. Sl.gl.RS 66/18);
- Zakon o rokovima izmirenja novčanih obaveza u poslovnim transakcijama (25.04.2018. Sl.gl.RS 31/18);

Zakonom o rudarstvu kao i izmjenama zakona koji reguliše koncesije dodatno se uređuju uslovi i način eksploatacije mineralnih sirovina radi postizanja racionalne i održive eksploatacije. U izmjene zakona o radu prema novoj definiciji pojam plate uključuje porez na dohodak, odnosno smatra se da svaka ugovorena plata uključuje ili porez na dohodak ili i doprinose pri čemu ona postaje bruto plata. Pojam „neto plata“ ne postoji. Iznos koji radnik i poslodavac moraju ugovoriti je ili iznos plate koja sada u sebi sadrži porez ili iznos bruto plate koji predstavlja iznos plate uvećan za doprinose. Utvrđuje se i da svi elementi plate (osnovna plata, dio plate za radni učinak, cijena rada) u sebi već sadrže porez, pa se na ovaj način potpuno isključuje mogućnost ugovaranja neto plate, jer svaka ugovorena plata, ukoliko nije naglašeno u ugovoru da se radi o bruto plati, smatraće se da je sa uključenim iznosom poreza⁷⁹. Zakonom o stranim ulaganjima definisani su organi nadležni za odobrenje stranih ulaganja, rad Savjeta za strane investitore Srpske i promocija i privlačenje stranih ulaganja.

Podrška malom i srednjem preduzetništvu i stvaranje pozitivne poslovne klime

Stvaranje pozitivne poslovne klime kao osnovni vid podrške razvoju malih i srednjih preduzeća na teritoriji BiH se institucionalno finasijski provodi u vidu grantova koje plasira Federalno ministarstvo razvoja, preduzetništva i obrta te od strane Vlade RS u vidu kreditnih linija koje plasira IRBRS. Pored domaćih postoje i strani projekti koji se finansiraju od strane više međunarodnih organizacija i vlada prijateljskih zemalja.

U 2018. godini Federalno ministarstvo razvoja, preduzetništva i obrta je planiralo poticaje za deset projekata ukupne vrijednosti 7,2 mil. KM.⁸⁰ Sredstva će biti namijenjena i raspodijeljena prema već unaprijed zadatim kriterijima za izgradnju preduzetničkih zona, podsticaje inovatorima-pojedincima, unapređenje preduzetničke infrastrukture, podsticaje udruženjima, komorama i obrazovnim institucijama, podsticaje opstanku tradicionalnih i starih zanata i podsticaje razvoju posebnih zanata.

U RS se podrška od strane Vlade RS pruža putem kreditnih linija koje plasira IRBRS. Tako su u 2018. godini dvije kreditne linije namjenje razvoju privrede (krediti za preduzetnike, preduzeća i jedinice lokalne samouprave) i plasirano je 87,4 mil. KM.⁸¹

U 2018. godini nastavljen je rad na sljedećim međunarodno finansiranim projektima:

⁷⁹ <https://komorars.ba/povecanje-plata-radnika-kroz-izmjene-zakonodavnog-okvira-u-republici-srpskoj/>

⁸⁰ <https://www.fmrpo.gov.ba/potpisivanje-ugovora-poticajna-grant-sredstva-u-2018-godini/>

⁸¹ Izvor: IRBRS, kreditne linije za podsticanje razvoja privrede i zapošljavanja; baza podataka o plasiranim kreditima.

- EU ProLocal⁸² (Program za lokalnu samoupravu i ekonomski razvoj u BiH). Ovo je zajednički program EU i Njemačke vlade u iznosu 13 mil. Eur. Program provodi GIZ GmbH i predviđeno je da traje do kraja 2018. godine. EU ProLocal ima za cilj jačanje konkurentnosti malih i srednjih preduzeća.
- Projekat LIFE⁸³ s ciljem pojednostavljivanja administrativnih procedura lokalnih samouprava. Projekt provodi IFC, Grupacija Svjetske banke u partnerstvu s ambasadam Velike Britanije, Vijećem ministara BiH i entitetskim vladama. U okviru projekta pokrenut je Elektronski registar Vlade BPK, koji je rezultat usklađivanja svih procesa koje provodi kantonalna administracija. E-registar omogućava da građani i privrednici na jednom mjestu dobiju informaciju kojem kantonalnom organu trebaju podnijeti željeni zahtjev, koja je potrebna dokumentacija, cijena postupka te rok potreban za dobijanje rješenja.⁸⁴
- Program C2C⁸⁵ (Challenge to Change) finansiran od strane SIDA Švedske agencija za međunarodni razvoj i saradnju. Provodi se od strane Sarajevske regionalne razvojne agencije SERDA i Republičke agencije za razvoj malih i srednjih preduzeća u RS. U okviru projekta uspostavljen je Challenge fond koji je dostupan mikro, malim i srednjim preduzećima sa područja BiH i Švedske, kao i startup-ima sa inovativnim idejama, proizvodima ili uslugama koje mogu dovesti do smanjenja nezaposlenosti, povećanja konkurentnosti i održivog društveno-ekonomskog razvoja u BiH. Budžet predviđen za C2C (Challenge to Change) je oko 3,2 miliona Eur.
- Projekat Uspostavljanje, promocija i mentoring SME finansiran od strane JICA (Japanska agencija za međunarodnu saradnju). Predviđeno je da projekat u naredne tri godine (pokrenut u septembru 2017. godine) uspostavi kontinuiranu mentorsku podršku domaćim kompanijama. Implementacija projekta u RS se provodi putem Republičke agencija za razvoj malih i srednjih preduzeća u koordinaciji sa lokalnim razvojnim agencijama i lokalnim samoupravama. Realizacija projekta je predviđena akcionim planom Strategije razvoja malih i srednjih preduzeća u RS za period 2016-2020.
- Projekat FARMA II⁸⁶ koji provodi USAID i vlada Švedska vlada usmjeren na razvoj poljoprivrede i agrobiznisa u vrijednosti od 16,3 miliona USD. Cilj projekta je povećanje sposobnosti poljoprivrednih proizvođačkih organizacija u BiH odnosno poboljšanje kvaliteta proizvoda, povećanje produktivnosti i postizanje međunarodne certifikacije za lakši izlazak na međunarodno tržište.

Razvoj poslovnih zona i inkubatora

Federalno ministarstvo razvoja, preduzetništva i obrta je u 2018. godini je na osnovu projekta Izgradnja preduzetničkih zona u Federaciji Bosne i Hercegovine obezbjedilo potsticajna sredstva u ukupnoj vrijednosti od 1,52 mil. KM⁸⁷. Sredstva su dodijeljena jedinicama lokalne samouprave Visoko, Vitez, Maglaj, Gračanica, Posušje, Zenica i Livno. Na osnovu navedenog u pripremi je otvaranje novog

⁸² <http://eu-prolocal.ba/o-programu/>

⁸³ <http://privrednastampa.ba/projekt-life-brze-i-jednostavnije-do-dozvola-u-bosansko-podrinjskom-kantonu/>

⁸⁴ <http://bpkg.gov.ba/>

⁸⁵ <https://serda.ba/bs/projekti/challenge-to-change/8>

⁸⁶ <http://farmabih.ba/en/activities/info/6>

⁸⁷ <https://www.fmrpo.gov.ba/dodijeljena-grant-sredstav-za-izgradnju-poduzetnickih-zona>

tehnološkog parka Livno i otvaranje Fondacija Tehnološki park Posušje uz pomoć sredstava iz pomenutog granta.

U RS prema podacima Republičke agencije za razvoj malih i srednjih preduzeća trenutno ima 13 poslovnih zona⁸⁸ i devet privrednih klastera i četiri poslovna inkubatora.

Prema podacima FMRPO u FBiH trenutno postoji 180 poslovnih zona koje su predstavljene na novoj web stranici⁸⁹. Vlada FBiH je zvanično 26.09.2018. godine predstavila projekat „Izrada informacionog sistema s web portalom poslovnih zona u Federaciji Bosne i Hercegovine“. Novi informacioni sistem bi trebao omogućiti i kvalitetniju prezentaciju poslovnih potencijala lokalnih zajednica i investitorima pružiti uvid u raspoložive kapacitete i pogodnosti u poslovanju. Projekat informacionog sistema je napravljen u saradnji sa međunarodnom organizacijom CRS i sufinansiran je od strane USAID.

U 2018. godini nastavljen je Projekat lokalnog integriranog razvoja (LIR) sa UNDP-om⁹⁰. Projekat djeluje u okviru tri međusobno povezane komponente, za period od januara 2016. do decembra 2018. godine a to su poboljšanje kapaciteta lokalnih vlasti za bolju javnu upravu, unapređenje usluga putem izgradnje bolje infrastrukturu i stvaranje više prilika za generiranje prihoda za građane (generiranje razvojnih fondova). Projekat je dio EU programa za lokalni razvoj i zapošljavanje, koji finansira Europska unija u iznosu od 19 mil. Eur. Projekat se provodi u 21 partnerskoj opštini i gradovima gdje su prioritetne lokacije one sa značajnom povratničkom populacijom.

⁸⁸ <http://www.rars-msp.org/sr/preduzetnicka-infrastruktura/c69>

⁸⁹ <http://zonefbih.gov.ba/>

⁹⁰ http://www.ba.undp.org/content/bosnia_and_herzegovina/bs/home/operations/projects/poverty_reduction/project--_local-integrated-development--lid-.html

VII INDEX POSLOVNOG POVJERENJA I POVJERENJA POTROŠAČA U BIH **(U SKLADU SA METODOLOGIJOM HARMONIZIRANOG PROGRAMA EVROPSKE UNIJE ZA ANKETE** **BIZNISA I POTROŠAČA)**

Period posmatranja: juli 2018 – mart 2019, prvi kvartal perioda juli 2018 – septembar 2020

UVOD

Ankete poslovnog povjerenja i povjerenja potrošača pružaju bitne informacije za praćenje ekonomije (privrede), kratkoročna predviđanja i ekonomska istraživanja. Osim toga, ove ankete se u velikoj mjeri koriste za otkrivanje prekretnica u ekonomskom ciklusu. Ove ankete su ključne za upotpunjavanje službenih statistika, koje su često dostupne tek nakon određenog perioda, posebno u Bosni i Hercegovini. Anketni podaci su posebno korisni za praćenje ekonomskog razvoja i usporedbu BiH sa EU. Visoka učestalost, pravovremenost i kontinuirano praćenje su neke od glavnih karakteristika ovih istraživanja.

Bosna i Hercegovina do sada nije sistematski koristila neke od ovih anketa. Imajući u vidu da se Bosna i Hercegovina zalaže za to da se jednog dana i sama pridruži EU, vrlo je prirodno da se u BiH implementiraju isti standardi koji se primjenjuju u EU po pitanju ovakvih anketa. Jedan od tih standarda je HARMONIZIRANI ZAJEDNIČKI PROGRAM EVROPSKE UNIJE ZA ANKETE BIZNISA I POTROŠAČA.

Ovim Harmoniziranim programom anketa upravlja Direkcija za opšta ekonomska i finansijska pitanja (DG ECFIN). Ovaj program je pokrenut 1961. godine. Polje djelovanja ovog programa se znatno proširilo u smislu obuhvaćenih zemalja i sektora. Podaci koje DG ECFIN objavljuje svaki mjesec, proizilaze iz anketa provedenih od strane raznih institute, agencija i organizacija u državama članicama i državama kandidatima. S tim podacima, DG ECFIN gradi kompozitne indikatore putem kojih se prate ciklična kretanja u određenom sektoru ili u privredi kao cjelini. Anketne rezultate DG ECFIN onda koristi za ekonomsku analizu, praćenje i kratkoročna predviđanja. Pored Evropske komisije, Evropske centralne banke, istraživački instituti i finansijske institucije često koriste podatke anketa EU-a za kvalitativne i kvantitativne analize.

Imajući u vidu sve navedene koristi od ove studije, Direkcija za ekonomsko planiranje pri Vijeću ministara BiH je uz podršku GIZ-a (Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit GmbH) u ime Njemačke vlade, i u saradnji sa profesionalnom agencijom Prism Research & Consulting 2015 godine pokrenula dvogodišnji projekat kontinuiranog istraživanja poslovnog povjerenja u BiH, a u skladu sa harmoniziranim programom Evropske unije za ovu vrstu istraživanja. U okviru ovog istraživanja je sprovedeno ukupno 8 kvartalnih valova istraživanja u periodu juli 2015 – juni 2017 godine.

Prepoznajući značaj ovakvog istraživanja u BiH, a i potrebe Direkcije za ekonomsko planiranje, Delegacija Evropske Komisije u BiH je odlučila finansijski podržati nastavak ovog istraživanja u period juli 2018 – septembar 2020 godinu, kroz finansiranje 8 kvartalnih valova istraživanja u navedenom periodu, a sve u skladu sa istom metodologijom HARMONIZIRANOG ZAJEDNIČKOG PROGRAMA EVROPSKE UNIJE ZA ANKETE BIZNISA I POTROŠAČA.

U ovom izvještaju za navedeno istraživanje predstavljamo rezultate anketa iz tri vala istraživanja za period juli 2018 – mart 2019 godine.

OPIS METODOLOGIJE

U okviru ovog istraživanja je planirano da se ukupno spovede 8 kvartalnih valova istraživanja u periodu juli 2015 – maj 2017 godine.

U svakom od 8 valova istraživanja se sprovodi anketa na reprezentativnom uzorku od 1000 domaćinstava, odnosno potrošača širom BiH uz korištenje CATI telefonske ankete kao metode prikupljanja podataka. U okviru te ankete se koristi isti upitnik koji se koristi u istom istraživanju koje se sprovodi u svih zemljama EU, kao i zemljama koje imaju kandidatski status (Srbija, Crna Gora, Makedonija i Turska).

Osim ankete domaćinstava, odnosno potrošača, u svakom od 8 valova se sprovode i ankete biznisa, odnosno firmi na reprezentativnom uzorku od po 300 firmi iz sektora industrijske proizvodnje, građevinarstva, trgovine i usluga – ukupno 1200 firmi u svakom valu istraživanja. Kao metoda prikupljanja podataka se koriste samo-administrirajući intervjui, telefonska anketa, online anketa, anketa putem e-maila, face-to-face intervjui. I u okviru ove ankete se koristi isti upitnik koji se koristi u istom istraživanju koje se sprovodi u svih zemljama EU, kao i zemljama koje imaju kandidatski status.

Budući da se u BiH koristi ista metodologija koja se koristi u svim zemljama EU i zemljama koje imaju kandidatski status, moguće je po prvi put porediti rezultate dobijene u BiH sa svim drugim zemljama u okruženju i EU. Zbog toga vjerujemo da ovi podaci mogu baciti dodatno svjetlo na situaciju u BiH ekonomiji, pogotovo u smislu poređenja trendova u BiH sa trendovima u zemljama okruženja i EU.

U nastavku prikazujemo neke rezultate za 5 ključnih indeksa – indeks povjerenja potrošača, indeks poslovnog povjerenja industrije, građevinarstva, trgovine, usluga, te sveobuhvatni indeks ekonomskog sentimenta (ESI) koji kombinira svih 5 indeksa u jedan indeks. Rezultati su prikazani za do sada kompletirana tri vala istraživanja sprovedena u periodu juli 2018 – mart 2019 godine.

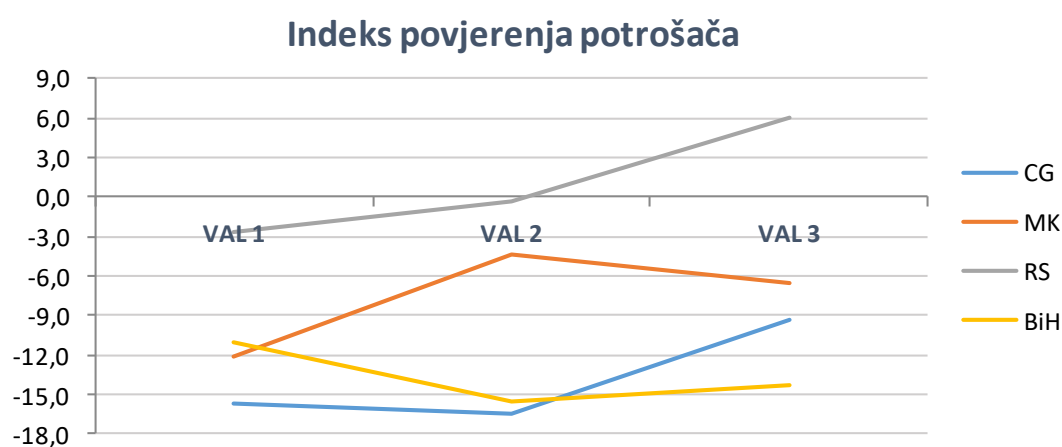
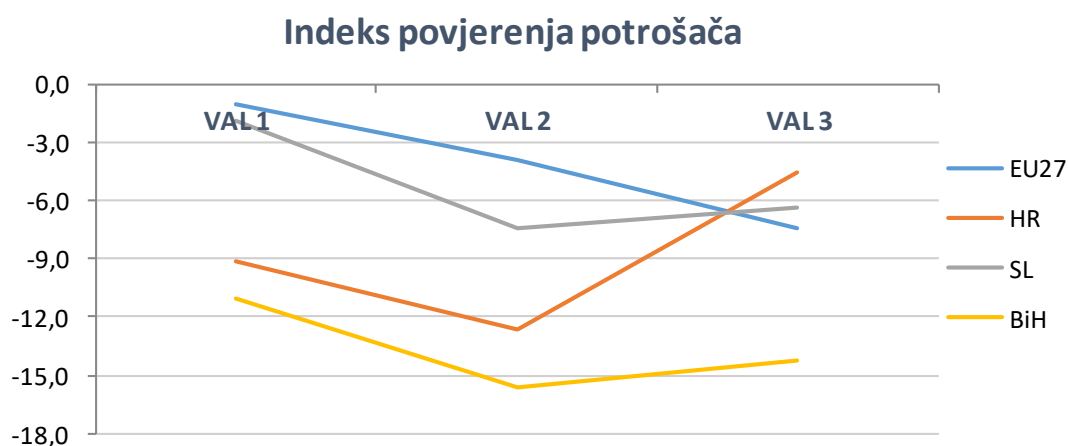
Svaki od 5 indeksa je izračunat tako da odslikava opću percepciju i očekivanja potrošača (građana) te vlasnika ili ključnih rukovodilaca firmi po pitanju ekonomskih aktivnosti. Svaki pojedinačni indeks je izračunat kao aritmetička sredina bilansi odgovora na pojedinačna pitanja unutar svakog od sektora (npr. “Kako se kretala Vaša proizvodnja u protekla tri mjeseca. Da li se povećala, smanjila, ostala ista?”, gdje bilansi predstavljaju odnos između pozitivnih i negativnih odgovora).

REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Anketa potrošača

Na osnovu sprovedene analize izračunali smo rezultate za treću anketa potrošača u BiH, sprovedenu u periodu januar – mart 2019 godine (treća anketa u periodu juli 2018 – mart 2019 godine). Za isti period smo uzeli iste podatke za sve zemlje EU, zatim pojedinačno za Sloveniju i Hrvatsku, kao i za sve zemlje iz regiona, koje imaju status kandidata. Na Grafiku 49 su prikazani rezultati.

Grafikon 49: Indeks povjerenja potrošača

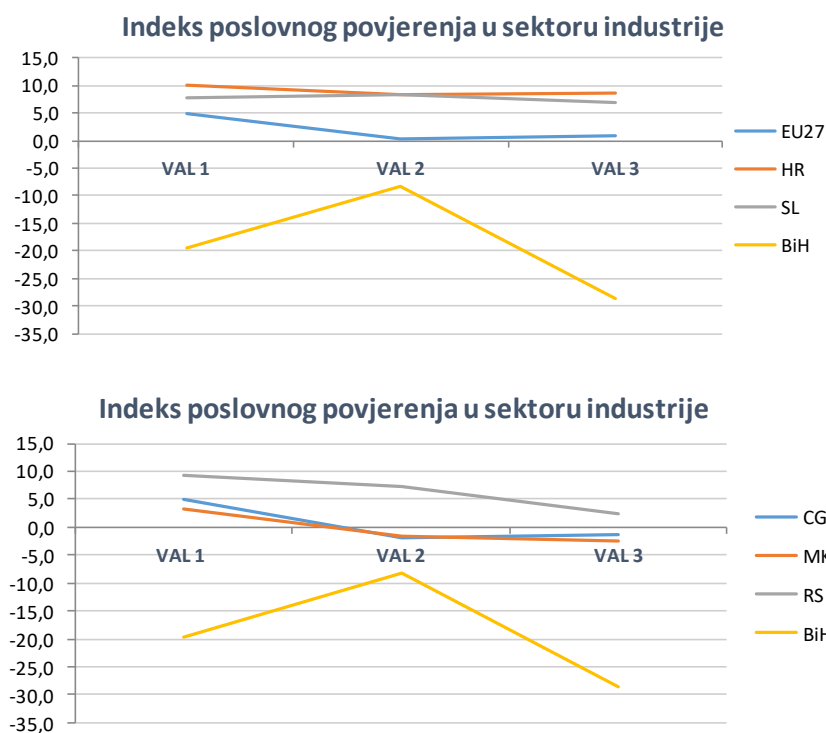
Iz navedenih grafika se vidi da je indeks povjerenja potrošača u BiH u odnosu na drugi val mjereanja iz perioda oktobar - decembar 2018 godine blago porastao, ali se još uvijek nalazi u negativnoj zoni. U istom periodu se vidi trend pada ovog indeksa u EU27. I u ovom zadnjem mjerenju je taj indeks najmanji u poređenju sa Slovenijom i Hrvatskom, odnosno zemljama EU27. U poređenju sa zemljama iz okruženja, zemljama koje imaju kandidatski status, situacija je slična u smislu da je vrijednost indeksa najniža u BiH. U smislu trenda, primjeti se rast u Srbiji i Crnoj Gori, ali relativno blag pad u Makedoniji. Ovako relativno niskom rezultatu BiH čini se najviše doprinose negativne ocjene opće ekonomske situacije u proteklih 12 mjeseci kao i negativna očekivanja u vezi sa tom situacijom u narednih 12 mjeseci.

Ankete biznisa

Kada su u pitanju biznis ankete, izračunati su indeksi povjerenje za četiri sektora ekonomije: industrija, građevinarstvo, maloprodaja i usluge, za anketu sprovedenu u periodu januar – mart 2019 godine (treća anketa u periodu juli 2018 – mart 2019 godine).

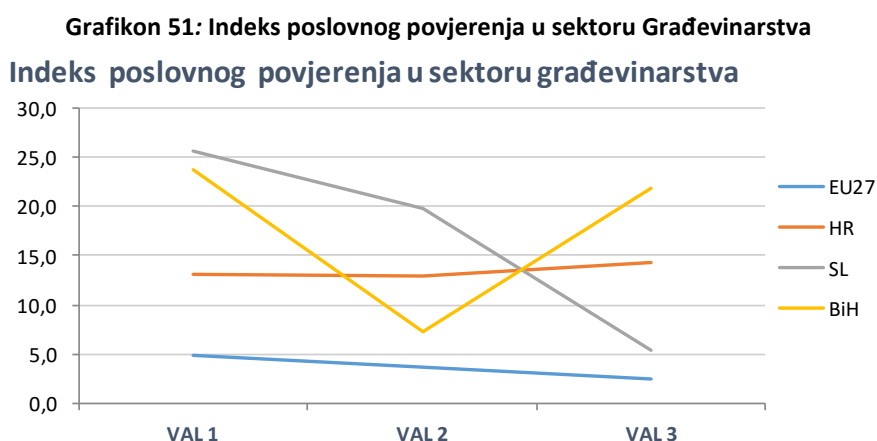
Indeks poslovnog povjerenja u sektoru industrije

Grafikon 50: Indeks poslovnog povjerenja u sektoru Industrije

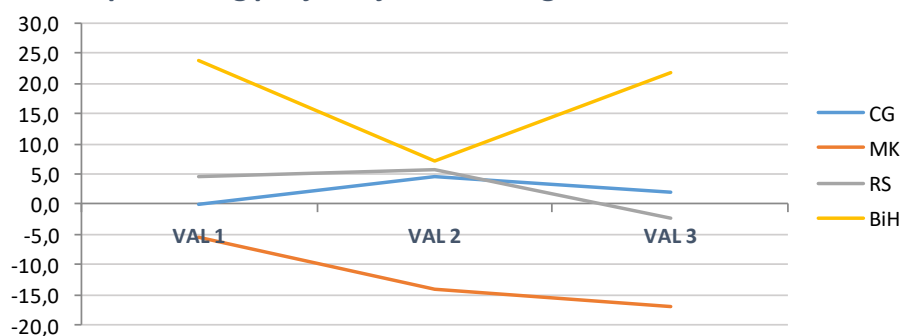

Iz prvog grafika se vidi da je indeks poslovnog povjerenja u sektoru industrije u BiH najniži u poređenju sa zemljama iz regiona i EU27. Vrijednost tog indeksa je u svim zemljama blago pozitivna, osim u BiH gdje je negativna. Ono što svakako brine je što je vrijednost tog indeksa u posmatranom periodu pala u BiH, i to značajno u odnosu na posmatrane zemlje. Iz navedenog se može zaključiti da se firme koje se bave proizvodnjom u BiH suočavaju sa velikim izazovima. Negativnoj vrijednosti ovog indeksa najviše doprinose negativna očekivanja vezano za obim proizvodnje u naredna tri mjeseca.

Indeks poslovnog povjerenja u sektoru građevinarstva

Indeks poslovnog povjerenja u sektoru građevinarstva

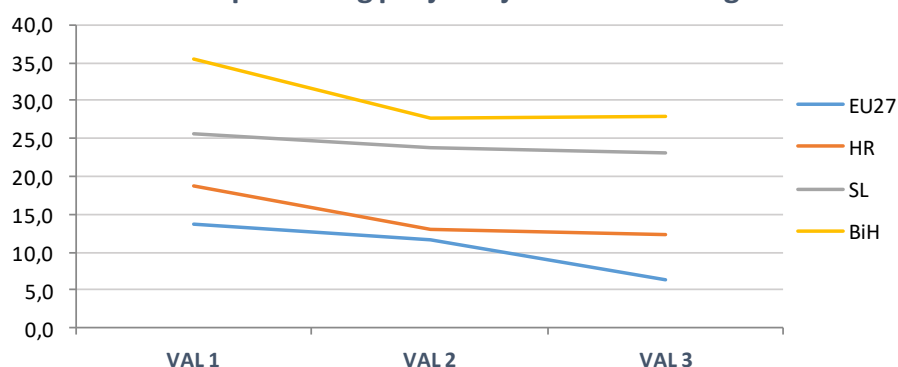

Iz prvog grafika se vidi da je indeks poslovnog povjerenja u sektoru građevinarstva u BiH doživio vrlo značajan rast, doduše u pozitivnoj zoni. Trenutno je veći u poređenju sa Hrvatskom i Slovenijom, ali i znatno veći u odnosu na prosjek na zemalja EU27. Specifično za taj indeks je da je isti u svim zemljama pozitivan, osim u Makedoniji. U poređenju sa zemljama u regionu, indeks u BiH ima najveću vrijednost. Tome najviše doprinose pozitivna očekivanja vezano za aktivnosti u narednom periodu od tri mjeseca (početak građevinske sezone).

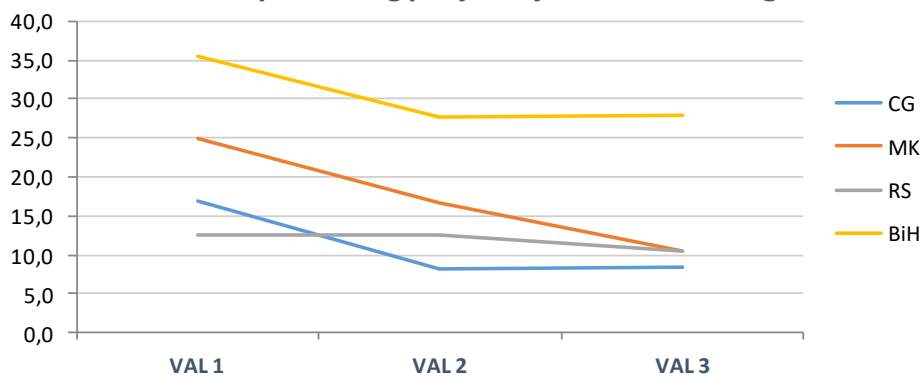
Indeks poslovnog povjerenja u sektoru usluga

Grafikon 52: Indeks poslovnog povjerenja u sektoru Usluga

Indeks poslovnog povjerenja u sektoru usluga

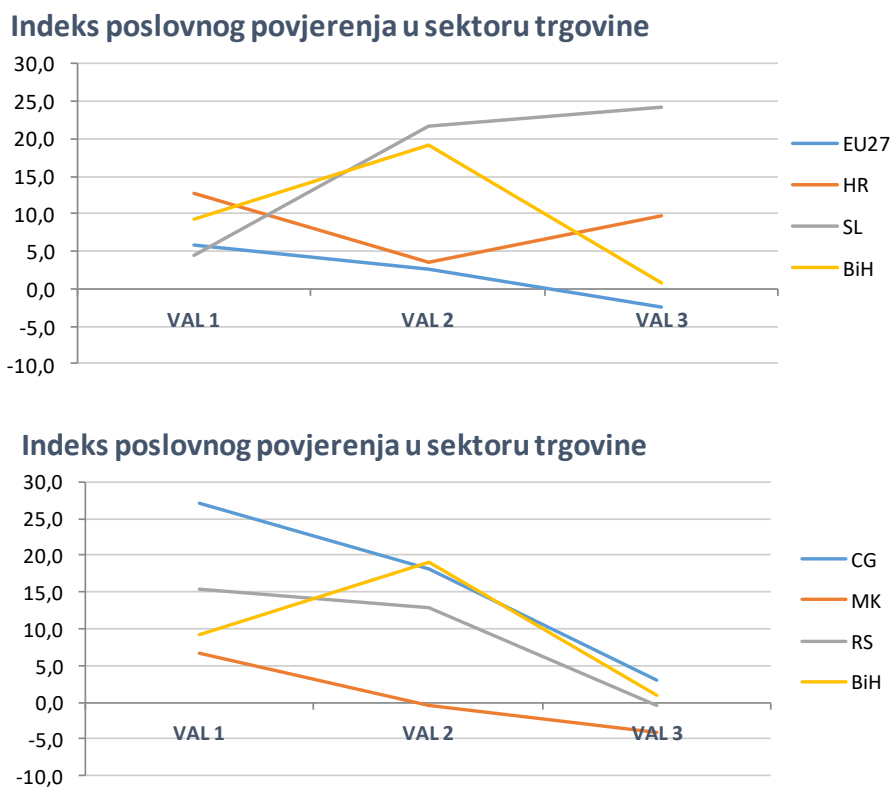
Indeks poslovnog povjerenja u sektoru usluga

Iz navedenih grafika se jasno vidi sa su svi indeksi, u svim zemljama u EU u navedenom periodu pozitivni. U tom smislu se BiH ističe sa najpozitivnijim indeksima u odnosu na sve posmatrane zemlje. Međutim, taj indeks je u odnosu na period od prije tri mjeseca otprilike na istom nivou, što je vjerovatno posljedica sezone zime u kojoj su značajno usporene ugostiteljske usluge.

Indeks poslovnog povjerenja u sektoru trgovine

Grafikon 53: Indeks poslovnog povjerenja u sektoru Trgovine

Iz navedenih grafika se vidi da je indeks poslovnog povjerenje u sektoru trgovine u BiH za posmatrani period, u odnosu na protekla tri mjeseca doživio značajan pad vrijednosti. Slično se dešava i na nivou EU27, ali ne u tolikom iznosu. U posmatranom periodu taj indeks raste jedino u Sloveniji. Ovakvoj relativno pesimističnoj slici najviše doprinose negativna očekivanja u naredna tri mjeseca.

DODATAK

Godišnji izvještaj 2018. godina

Tabela 1: Industrijska proizvodnja u BiH

KD BiH 2010 (EU NACE Rev.2) po oblastima	Struktura	2016	2017	2018																
	2010=100	Jan-Dec	Jan-Dec	Jan.	Febr.	Mart	K1	Apr.	Maj	Juni	K2	Juli	Aug.	Sept.	K3	Okt.	Nov.	Dec.	K4	Jan.-Dec.
Industrija ukupno	100,0	4,4	3,1	8,2	3,6	3,2	5,0	2,1	6,1	-3,4	1,5	3,7	-2,5	1,1	0,8	2,2	-1,6	-2,1	-0,5	1,6
Proizvodi za međufaznu potrošnju	30,3	2,0	5,9	29,2	1,8	-10,3	4,2	-3,9	-6,6	-9,8	-6,8	-2,1	-4,7	2,0	-1,6	4,4	-0,9	-3,8	0,1	-1,3
Energija	33,5	8,0	-1,2	-2,0	13,1	26,6	12,3	7,1	32,0	-2,0	11,0	14,5	1,5	1,2	5,7	-0,9	-4,4	0,1	-1,7	6,6
Kapitalni proizvodi	8,9	4,0	8,7	2,6	-5,8	1,0	-0,8	-8,6	-6,6	-0,2	-5,2	0,0	-5,9	0,8	-1,5	8,1	4,6	-4,8	3,0	-1,0
Trajni proizvodi za široku potrošnju	2,9	10,1	0,4	5,8	3,5	2,5	3,8	7,7	4,6	-1,3	3,7	-3,5	-15,8	-4,3	-7,7	7,0	-1,0	15,6	7,1	1,8
Netrajni proizvodi za široku potrošnju	24,5	1,9	4,3	6,4	-3,0	-0,7	0,7	4,3	0,2	4,4	3,0	-0,2	-3,0	0,7	-0,8	-2,0	-2,0	-2,4	-2,1	0,1
B Vađenje ruda i kamena	12,8	3,7	5,0	13,1	0,3	-17,8	-3,1	0,8	6,9	-5,4	0,6	7,4	-2,9	1,0	1,7	10,9	1,2	-5,7	2,2	1,1
C Prerađivačka industrija	66,2	3,0	5,4	11,4	-0,1	-1,2	2,9	-4,1	2,0	-5,6	-2,6	0,1	-5,9	0,6	-1,7	-1,8	-3,9	-1,9	-2,5	-1,1
D Proizvodnja i snabdjevanje električnom energijom i plinom (izuzev grane 35.3) 1	21,0	9,1	-4,1	-0,1	17,2	32,0	15,7	21,5	20,5	8,3	16,5	11,1	9,9	5,7	9,0	8,8	5,5	0,5	4,5	11,3
B05 Vađenje ugljena i lignita	10,1	8,8	6,2	8,0	0,9	-6,3	0,5	7,4	9,4	-1,7	4,9	11,3	0,0	-2,9	2,5	1,3	-1,6	-6,1	-2,2	1,3
B07 Vađenje metalnih ruda	1,4	-14,1	-0,7	68,2	-0,4	-20,9	1,6	-41,1	-10,9	-27,1	-26,0	-5,4	-17,5	7,5	-5,6	41,0	12,6	21,2	25,5	-1,7
B08 Vađenje ostalih ruda i kamena	1,3	-3,5	4,0	89,4	12,4	-21,1	9,5	29,1	16,1	5,1	16,1	1,4	-2,0	12,7	4,0	12,4	7,9	-8,5	4,9	8,1
C10 Proizvodnja prehrambenih proizvoda	10,6	8,1	-1,6	3,7	-8,8	-2,7	-2,8	4,0	-3,2	3,8	1,5	-0,3	-5,5	-8,2	-4,6	-5,2	-0,6	-3,5	-3,2	-2,3
C11 Proizvodnja pića	3,7	-2,0	9,1	26,0	-1,4	-9,4	2,7	5,1	0,2	0,0	1,8	-3,6	0,5	-3,3	-1,9	37,1	-4,4	-1,5	9,6	2,6
C12 Proizvodnja duhanskih proizvoda	0,9	-13,2	-20,8	-21,7	-53,5	-68,2	-51,5	-61,2	-29,3	-5,9	-36,3	-71,5	-25,4	-40,8	-46,4	-34,4	-57,0	42,1	-10,7	-35,9
C13 Proizvodnja tekstila	3,1	4,1	16,8	6,1	-5,1	-14,6	-5,6	-6,7	-8,0	-8,6	-7,8	-3,9	-12,9	-18,0	-11,7	-37,2	-42,5	-55,2	-44,4	-17,4
C14 Proizvodnja odjeće	2,4	-3,8	-3,4	-3,3	-0,1	14,4	3,3	1,1	2,3	14,9	6,0	15,1	4,3	4,2	8,2	3,6	-3,5	5,1	1,6	4,8
C15 Proizvodnja kože i srodnih proizvoda	2,7	-2,7	5,6	-3,1	2,5	-0,7	-0,5	7,6	-9,6	-4,5	-2,8	-1,7	-9,3	-9,4	-6,6	-1,7	-1,4	0,3	-1,0	-2,6
C16 Prerada drva i pro. od drva i pluta, osim namještaja; materijala	3,2	5,7	-1,4	28,0	-17,3	-27,7	-10,8	-9,8	-7,0	-17,3	-11,6	-9,6	-20,2	-6,7	-12,3	-2,6	-2,0	-15,4	-6,3	-10,3
C17 Proizvodnja papira i proizvoda od papira	2,0	-14,3	16,8	65,2	48,4	10,5	39,9	37,9	-6,8	-11,4	2,2	-4,2	0,3	-5,9	-3,4	-19,6	-6,0	-2,3	-9,7	3,7
C18 Štampanje i umnožavanje snimljenih zapisa	1,4	8,0	9,0	4,2	-15,2	0,2	-3,3	-3,8	-8,7	-15,9	-9,3	-32,1	17,7	11,1	-1,7	1,4	12,8	21,0	11,3	0,0
C19 Proizvodnja koksa i rafiniranih naftnih proizvoda	2,4	-6,5	0,1	-62,4	17,7	232,4	27,6	-68,0	641,3	-53,4	-11,2	52,8	-68,0	-11,6	-7,0	-54,6	-69,0	97,6	-44,4	-12,2
C20 Proizvodnja hemikalija i hemijskih proizvoda	2,0	12,7	10,3	6,3	-4,6	-10,2	-3,2	-9,8	-16,0	-10,4	-12,1	-4,6	1,3	-3,3	-2,4	-1,6	-1,8	-14,3	-5,8	-5,9
C21 Proizv. osnovnih farmaceutskih proizvoda i farm. preparata	1,1	-1,9	12,8	9,8	13,7	13,2	12,4	2,1	23,4	12,1	12,1	4,8	-16,9	62,6	18,9	-2,1	25,3	4,3	8,6	12,4
C22 Proizvodnja proizvoda od gume i plastičnih masa	2,5	14,9	10,3	39,3	8,6	3,5	14,3	6,7	3,5	8,4	6,2	2,6	-9,2	0,9	-1,9	4,3	2,9	4,4	3,8	5,0
C23 Proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda	4,9	2,9	-14,6	90,7	12,5	-25,9	5,2	2,1	7,0	2,5	3,9	-3,4	6,6	14,8	5,8	4,5	1,5	8,0	4,3	4,8
C24 Proizvodnja baznih metala	7,3	-5,9	6,5	21,4	10,7	-1,0	9,8	-5,2	-19,1	-28,1	-17,5	1,5	4,7	6,3	4,1	24,5	4,4	3,6	10,3	1,6
C25 Proizvodnja gotovih met. proizvoda, osim mašina i opreme	6,6	12,3	11,7	29,0	-8,6	-11,4	0,0	-19,1	-14,5	-11,7	-15,0	2,5	-5,1	-6,5	-3,1	-1,1	-4,9	-13,8	-6,2	-6,4
C26 Proizvodnja računara te elektroničkih i optičkih proizvoda	0,4	-9,5	196,6	53,6	50,5	-33,3	-1,4	16,5	94,2	-18,3	19,1	-21,5	18,4	9,2	0,3	1,3	12,8	-22,5	-2,5	3,2
C27 Proizvodnja električne opreme	1,5	9,9	10,8	17,0	-17,2	-0,3	-1,5	1,8	-5,5	4,3	0,0	1,2	-13,4	1,3	-3,7	-1,7	-14,7	1,2	-5,6	-2,7
C28 Proizvodnja mašina i uređaja, d. n.	1,9	2,8	17,3	-5,9	20,1	-3,0	2,2	50,5	40,0	5,0	32,0	-4,6	-10,1	-4,0	-6,1	5,1	-1,4	0,1	1,5	6,9
C29 Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	1,4	-2,3	-5,8	13,1	-2,3	-4,1	1,4	4,4	-4,6	-3,7	-1,4	28,6	6,4	9,3	14,1	11,9	9,4	-13,2	3,4	4,0
C30 Proizvodnja ostalih prijevoznih sredstava	0,1	-15,0	-6,2	3,1	-4,2	-12,5	-5,5	11,0	13,9	19,0	14,7	-5,4	18,0	23,3	10,5	-26,8	-2,9	33,2	-2,3	4,3
C31 Proizvodnja namještaja	2,6	10,3	0,6	0,9	6,4	3,3	3,5	7,3	7,5	-0,6	4,8	-2,5	-15,2	-2,6	-6,6	8,9	-0,3	16,1	8,2	2,5
C32 Ostala prerađivačka industrija	0,3	21,4	12,0	54,3	50,5	62,0	56,2	34,2	33,3	38,8	35,1	16,7	-38,8	33,3	0,8	-5,5	-1,7	-7,6	-5,0	20,9
C33 Popravak i instaliranje mašina i opreme	1,4	-11,4	-6,2	-6,5	-11,3	4,2	-4,1	10,7	3,4	36,7	16,1	-0,1	19,4	65,8	26,9	110,3	48,4	33,7	62,9	24,6
D35 Proizvodnja i snabdjevanje el. energijom i plinom	21,0	9,1	-4,1	-0,1	17,2	32,0	15,7	21,5	20,5	8,3	16,5	11,1	9,9	5,7	9,0	8,8	5,5	0,5	4,5	11,3

Izvor: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

Tabela 2: Industrijska proizvodnja u FBiH

KD BiH 2010 (EU NACE Rev.2) po oblastima	Struktura	2016	2017	2018																
	2010=100	Jan-Dec	Jan-Dec	Jan.	Febr.	Mart	K1	Apr.	Maj	Juni	K2	Juli	Aug.	Sept.	K3	Okt.	Nov.	Dec.	K4	Jan-Dec
Industrija ukupno	100,0	2,6	3,6	12,9	3,8	2,0	6,2	0,8	-0,9	-2,9	-1,0	-1,1	-2,6	0,3	-1,1	1,5	0,2	-1,8	0,0	0,8
Proizvodi za međufaznu potrošnju	29,1	1,9	3,8	31,3	2,9	-6,4	9,2	-0,4	-8,9	-13,4	-7,6	-3,3	-4,5	0,3	-2,5	3,2	-1,7	-5,2	-1,2	-1,4
Energija	31,8	2,4	1,8	0,6	11,1	14,1	8,6	-0,8	5,4	3,2	2,6	-1,7	2,1	-3,5	-1,0	4,6	3,9	-1,6	2,3	3,1
Kapitalni proizvodi	9,4	3,6	5,5	15,2	-1,4	10,1	8,0	-14,7	-5,5	3,6	-5,5	10,1	-8,2	1,6	1,2	4,0	4,8	-0,7	2,7	1,2
Trajni proizvodi za široku potrošnju	2,7	16,8	4,8	4,4	-0,9	-6,1	-0,8	-0,2	-6,8	-7,7	-4,9	-8,8	-13,8	-3,6	-8,8	8,0	2,3	25,8	12,1	-0,6
Netrajni proizvodi za široku potrošnju	27,1	1,6	5,6	12,7	-0,6	1,2	4,4	8,5	5,0	5,0	6,2	-1,7	-2,8	5,2	0,2	-6,2	-4,6	-0,7	-3,8	1,5
B Vađenje ruda i kamena	11,6	5,7	9,8	12,2	3,6	-4,8	3,6	-0,1	4,2	1,0	1,7	1,0	-5,0	-3,4	-2,4	1,2	-4,2	-9,6	-4,2	-0,6
C Prerađivačka industrija	68,8	2,8	4,5	20,2	1,0	-2,3	6,3	0,2	-3,5	-5,0	-2,8	-1,2	-4,4	1,4	-1,4	-0,5	-1,5	-1,7	-1,2	-0,2
D Proizvodnja i snabdjevanje el. energijom i plinom (izuzev grane 35.3) 1	19,6	0,4	-1,9	-2,4	15,2	24,8	12,5	1,7	5,8	3,6	3,7	-3,5	6,4	-1,1	0,6	8,4	10,1	4,3	7,6	6,1
B05 Vađenje ugljena i lignita	10,0	6,9	10,4	7,4	3,7	-3,7	2,5	-5,6	1,8	0,5	-1,1	1,8	-4,9	-7,9	-3,7	-2,4	-8,3	-11,4	-7,4	-2,7
B07 Vađenje metalnih ruda	0,3	1,3	-4,7	134,0	-7,9	33,6	53,2	61,7	-18,2	-34,7	2,9	-39,6	-14,6	67,3	4,4	48,2	91,0	7,7	49,0	8,4
B08 Vađenje ostalih ruda i kamena	1,3	-3,2	8,4	67,8	12,2	-16,8	21,1	30,0	24,1	12,0	22,0	6,7	-5,1	13,9	5,2	14,3	7,0	-0,5	6,9	10,6
C10 Proizvodnja prehrambenih proizvoda	10,3	5,3	-1,3	6,6	0,2	1,9	2,9	4,5	-1,9	4,4	2,3	-8,8	-4,4	-5,2	-6,1	-6,2	-5,1	0,8	-3,5	-1,4
C11 Proizvodnja pića	4,7	-6,2	12,9	40,9	-18,5	-12,1	3,4	12,1	-4,0	2,5	3,6	-2,8	-6,0	0,9	-2,6	9,1	2,7	0,0	3,9	0,7
C12 Proizvodnja duhanskih proizvoda	1,2	-14,5	-21,4	-26,5	-51,4	-65,6	-47,9	-57,1	-17,0	4,6	-23,1	-68,6	-17,2	-29,6	-38,5	-28,5	-53,6	49,7	-10,8	-30,0
C13 Proizvodnja tekstila	3,8	5,7	18,4	6,0	-6,5	-14,7	-5,1	-7,2	-7,9	-10,0	-8,3	-3,2	-13,3	-19,4	-12,0	-40,2	-43,6	-57,4	-47,1	-18,2
C14 Proizvodnja odjeće	2,6	-2,1	-3,5	13,8	12,0	23,3	16,4	22,4	22,4	24,2	23,0	28,3	4,9	15,0	16,1	23,4	8,5	34,0	22,0	19,3
C15 Proizvodnja kože i srodnih proizvoda	2,0	1,7	2,1	-0,8	-3,2	-4,3	-2,8	21,5	2,3	-11,0	4,2	-4,5	-7,4	-9,3	-7,0	-6,1	2,0	3,3	-0,3	-1,7
C16 Prerada drva i proizvoda od drva i pluta, osim namještaja; materijala	2,4	5,6	3,9	30,8	-17,6	-24,6	-3,8	-9,5	-6,6	-21,5	-12,5	-5,5	-17,7	-4,9	-9,4	-5,6	0,0	-14,9	-6,8	-9,2
C17 Proizvodnja papira i proizvoda od papira	2,2	-17,9	13,3	69,3	66,6	11,9	49,3	50,0	-9,8	-13,7	8,8	-7,8	-0,2	-9,2	-5,7	-23,5	-7,4	-5,5	-12,2	2,8
C18 Štampanje i umnožavanje snimljenih zapisa	1,7	14,7	4,6	11,3	-15,4	1,0	-1,0	-1,3	-6,7	-17,4	-8,5	-35,1	22,8	9,4	-1,0	6,6	5,4	5,0	5,7	-1,1
C19 Proizvodnja koksa i rafiniranih naftnih proizvoda	2,1	-4,9	-1,6	33,5	16,9	4,8	18,4	2,7	32,6	26,3	20,5	1,4	-1,9	-2,9	-1,1	7,5	25,6	-9,8	7,8	10,3
C20 Proizvodnja hemikalija i hemijskih proizvoda	2,0	10,7	6,5	6,1	-0,9	-9,1	-1,3	-3,1	-19,9	-15,8	-13,0	-6,9	2,8	-3,8	-2,7	-3,3	-1,4	-10,5	-5,1	-5,6
C21 Proizvodnja osnovnih farmaceutskih pro. i farmaceutskih preparata	1,4	-6,1	18,0	17,3	19,9	22,4	19,9	-2,9	24,2	4,3	8,6	6,6	-14,4	69,5	20,6	-8,1	18,7	5,9	5,5	12,3
C22 Proizvodnja proizvoda od gume i plastičnih masa	2,8	15,2	4,7	37,5	14,6	10,3	20,8	12,7	10,6	7,4	10,2	2,5	-16,7	4,5	-3,2	4,7	3,4	1,9	3,3	6,3
C23 Proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda	5,3	2,5	-18,2	103,5	14,7	-27,6	30,2	0,1	5,0	0,6	1,9	-9,9	-1,2	9,8	-0,4	-0,2	0,8	10,7	3,8	2,1
C24 Proizvodnja baznih metala	8,6	-4,2	4,1	24,7	9,5	1,5	11,9	-11,3	-26,0	-38,3	-25,2	-0,8	6,6	2,3	2,7	27,2	3,5	3,0	11,2	-0,5
C25 Proizvodnja gotovih metalnih proizvoda, osim mašina i opreme	6,7	13,3	10,0	38,3	-3,6	-2,9	10,6	-19,4	-11,6	-7,5	-12,8	11,4	-4,0	-0,3	2,4	5,9	0,4	-5,6	0,2	-1,1
C26 Proizvodnja računara te elektroničkih i optičkih proizvoda	0,5	-16,7	230,7	63,1	27,6	6,4	32,4	17,2	98,0	-20,5	31,6	-43,3	-14,1	-7,3	-21,6	-9,4	0,6	-35,6	-14,8	-3,6
C27 Proizvodnja električne opreme	1,4	5,6	4,6	19,3	-27,0	-9,8	-5,8	-3,1	-4,9	2,3	-1,9	-8,3	-18,0	5,3	-7,0	10,2	-7,2	-3,8	-0,2	-4,4
C28 Proizvodnja mašina i uređaja, d. n.	2,3	-6,7	13,2	20,8	17,1	3,6	13,8	18,2	8,7	-1,7	8,4	-5,1	-16,3	-3,8	-8,4	-6,1	-14,6	-6,5	-9,1	0,5
C29 Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	1,7	-2,8	-8,3	12,4	-6,9	-5,9	-0,1	3,5	-5,0	-8,9	-3,5	28,9	2,9	5,7	12,5	9,6	6,3	-15,0	0,3	1,7
C30 Proizvodnja ostalih prijevoznih sredstava	0,1	-55,4	-12,3	4,4	15,5	-34,5	-4,9	-25,1	30,7	25,3	10,3	33,2	-45,6	31,9	6,5	-37,7	-55,7	81,0	-4,1	-8,4
C31 Proizvodnja namještaja	2,4	17,7	5,3	-2,2	3,5	-4,5	-1,1	-0,7	-2,8	-6,2	-3,2	-7,5	-12,3	-1,2	-7,0	9,9	3,3	27,0	13,4	0,6
C32 Ostala prerađivačka industrija	0,3	28,1	17,4	49,7	56,0	61,8	55,8	46,6	40,6	57,3	48,1	30,9	-43,2	36,0	7,9	-9,4	-4,9	-5,3	-6,5	24,7
C33 Popravak i instaliranje mašina i opreme	0,4	-11,7	-12,7	-0,5	-10,8	6,2	-1,7	16,9	13,1	38,7	22,9	5,0	-1,0	-1,5	0,8	13,4	1,7	4,9	6,7	7,1
D35 Proizvodnja i snabdjevanje električnom energijom i plinom	19,6	0,4	-1,9	-2,4	15,2	24,8	12,5	1,7	5,8	3,6	3,7	-3,5	6,4	-1,1	0,6	8,4	10,1	4,3	7,6	6,1

Izvor: Federalni zavod za statistiku

Tabela 3: Industrijska proizvodnja u RS

KD BiH 2010 (EU NACE Rev.2) po oblastima	Struktura	2016	2017	2018																
	2010=100	Jan.-Dec.	Jan-Dec	Jan.	Febr.	Mart	K1	Apr.	Maj	Jun	K2	Jul	Aug.	Sept.	K3	Okt.	Nov.	Dec.	K4	Jan-Dec
Industrija ukupno	100,0	8,2	1,4	-1,8	5,2	8,5	4,0	3,7	21,2	-4,4	6,8	14,1	-1,9	3,7	5,3	5,9	-4,9	-3,1	-0,7	3,6
Proizvodi za međufaznu potrošnju	32,7	2,9	6,9	22,1	-1,1	-18,6	0,8	-12,0	-2,8	-3,5	-6,1	-0,3	-5,7	5,6	-0,1	6,7	1,0	-0,9	2,3	-1,6
Energija	38,8	17,7	-5,6	-5,7	16,4	47,0	19,2	19,1	83,9	-8,2	31,6	43,8	0,6	8,9	17,8	-10,3	-15,9	2,6	-7,9	12,4
Kapitalni proizvodi	7,9	9,8	20,7	-36,0	-23,5	-29,3	-29,6	14,1	-10,2	-15,2	-3,8	-30,3	4,4	-0,1	-8,7	24,5	7,7	-16,7	5,2	-8,9
Trajni proizvodi za široku potrošnju	2,9	-3,0	-4,1	14,2	15,1	23,0	17,4	27,8	33,2	12,9	24,6	4,5	-26,8	-7,2	-9,8	4,9	-9,0	-6,2	-3,4	7,2
Netrajni proizvodi za široku potrošnju	17,7	1,1	2,2	-7,8	1,3	0,8	-1,9	-8,2	-7,9	7,1	-3,0	4,3	0,8	-1,7	1,1	16,1	3,9	-7,8	4,0	0,1
B Vađenje ruda i kamena	16,6	0,4	-2,1	15,2	-5,5	-20,4	-3,5	2,8	12,0	-15,4	-0,2	19,4	0,9	8,1	9,5	31,0	9,6	1,0	13,9	4,1
C Prerađivačka industrija	59,0	3,6	6,5	-10,0	0,2	2,3	-2,5	-15,1	15,3	-7,3	-2,4	2,7	-9,5	0,5	-2,1	-1,9	-9,3	-2,9	-4,7	-3,0
D Proizvodnja i snabdjevanje el. energijom i plinom (izuzev grane 35.3) 1	24,5	25,3	-7,5	4,0	20,5	42,8	22,5	52,1	43,6	14,7	36,8	37,4	16,6	18,1	24,0	10,0	-1,1	-4,8	1,3	19,8
B05 Vađenje ugljena i lignita	10,9	12,9	-3,0	9,4	-5,6	-11,7	-2,6	56,4	32,8	-6,2	27,7	39,7	13,8	9,2	20,9	14,1	13,0	5,1	10,7	11,4
B07 Vađenje metalnih ruda	4,5	-15,8	-0,2	61,5	0,6	-25,3	12,3	-51,1	-10,0	-25,7	-28,9	1,7	-18,0	3,5	-4,3	40,2	6,8	22,1	23,0	-3,0
B08 Vađenje ostalih ruda i kamena	1,2	-4,7	-6,5	3002)	13,3	-32,7	-9,7	26,6	-2,2	-11,3	4,4	-12,7	6,9	10,1	1,4	7,7	10,4	-33,6	-5,2	1,0
C10 Proizvodnja prehrambenih proizvoda	9,6	11,0	-2,3	-3,8	-4,2	1,9	-2,0	-2,3	-1,8	11,5	2,5	16,2	0,1	0,0	5,4	13,6	7,0	-14,1	2,2	1,8
C11 Proizvodnja pića	1,4	8,1	1,5	-7,5	60,5	-2,2	17,0	-7,8	10,0	-5,8	-1,2	-5,3	15,7	-14,0	-1,2	89,2	-17,4	-5,0	22,3	7,0
C12 Proizvodnja duhanskih proizvoda	0,1	13,9	-37,3	28,8	-70,6	-100,0	-47,3	-100,0	-100,0	-100,0	-100,0	-100,0	-100,0	-100,0	-100,0	-100,0	-100,0	-100,0	-100,0	-90,9
C13 Proizvodnja tekstila	1,3	-6,3	0,8	6,9	10,2	-13,2	1,3	-1,8	-9,2	8,1	-1,0	-9,9	-8,6	-4,6	-7,7	-7,0	-31,2	-39,3	-25,8	-9,4
C14 Proizvodnja odjeće	1,9	-8,7	-2,6	-47,7	-38,9	-13,5	-33,4	-49,4	-52,3	-16,0	-39,2	-28,4	1,9	-29,1	-18,5	-45,7	-41,8	-54,7	-47,4	-37,4
C15 Proizvodnja kože i srodnih proizvoda	4,6	-7,5	9,9	-5,6	9,9	4,0	2,8	-9,4	-21,2	3,8	-8,9	1,7	-11,7	-9,6	-6,5	2,9	-5,2	-2,7	-1,7	-3,7
C16 Prerada drva i proizvoda od drva i pluta, osim namještaja; materijala	5,2	6,9	-4,7	24,8	-16,3	-30,4	-7,3	-10,5	-6,8	-13,1	-10,1	-13,5	-22,0	-8,3	-14,6	0,8	-2,9	-16,3	-6,1	-11,1
C17 Proizvodnja papira i proizvoda od papira	1,5	3,1	29,2	53,6	4,7	7,5	21,9	8,5	5,7	-1,8	4,1	10,6	1,9	6,7	6,4	-5,7	-1,2	8,0	0,4	6,8
C18 Štampanje i umnožavanje snimljenih zapisa	0,8	-14,6	26,5	-20,5	-14,6	-3,2	-12,7	-15,2	-16,7	-9,8	-13,9	-14,8	-8,5	18,2	-1,7	-12,8	34,2	62,6	28,0	4,1
C19 Proizvodnja koksa i rafiniranih naftnih proizvoda	3,4	-7,1	0,7	-98,1	17,9	3002)	-40,1	-81,1	3003)	-64,7	-72,9	71,2	-94,5	-13,6	-12,3	-66,1	-87,7	2)	-76,9	-19,1
C20 Proizvodnja hemikalija i hemijskih proizvoda	2,1	25,4	31,6	7,0	-20,7	-16,0	-9,9	-35,5	0,0	8,6	-9,0	4,6	-5,0	-1,1	-0,5	7,5	-3,4	-30,3	-8,7	-7,4
C21 Proizvodnja osnovnih farm. proizvoda i farmaceutskih preparata	0,4	13,0	-7,1	-11,7	-5,3	-4,6	-7,2	33,1	20,2	39,7	31,0	-2,6	-26,7	35,7	2,2	24,4	69,4	-2,2	30,5	12,8
C22 Proizvodnja proizvoda od gume i plastičnih masa	1,9	19,1	6,7	27,1	-11,3	-17,8	-0,7	-13,5	-20,6	7,1	-9,0	-3,3	8,0	-12,8	-2,7	1,3	6,0	20,3	9,2	-3,1
C23 Proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda	4,2	6,3	-1,2	37,7	1,7	-18,9	6,8	6,8	11,5	7,0	8,5	16,7	35,8	31,9	28,1	20,8	2,4	0,0	7,8	12,7
C24 Proizvodnja baznih metala	4,2	-11,3	17,2	9,9	15,2	-9,8	5,1	24,7	8,5	12,0	15,1	11,5	-3,6	24,4	10,8	15,7	8,0	6,1	9,9	9,7
C25 Proizvodnja gotovih metalnih proizvoda, osim mašina i opreme	6,2	9,7	17,2	0,4	-22,0	-34,1	-18,6	-18,3	-22,7	-25,3	-22,1	-22,5	-9,4	-24,4	-18,8	-21,0	-19,6	-32,0	-24,2	-22,0
C26 Proizvodnja računara te elektroničkih i optičkih proizvoda	0,2	7,7	140,7	43,1	108,2	-59,1	30,8	14,8	87,8	-14,1	29,5	74,1	133,5	53,8	87,1	45,2	48,3	-1,4	30,7	17,4
C27 Proizvodnja električne opreme	1,8	22,1	25,2	11,7	7,0	17,9	12,2	10,8	-6,5	7,9	4,0	18,2	-0,2	-5,6	4,1	-20,3	-26,6	11,8	-11,7	0,5
C28 Proizvodnja mašina i uređaja, d. n.	0,7	32,2	28,0	-34,4	28,1	-16,1	-7,5	116,3	121,6	24,5	87,5	-3,7	3,6	-4,4	-1,5	28,3	35,7	12,8	25,6	20,0
C29 Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	0,7	-1,9	16,8	16,9	33,6	6,6	19,0	9,8	-2,5	39,2	15,5	26,8	32,0	37,7	32,2	29,1	34,1	-5,2	19,3	19,2
C30 Proizvodnja ostalih prijevoznih sredstava	0,0	-13,8	-6,1	3,1	-4,5	-11,9	-4,4	11,6	13,6	18,9	14,7	-5,8	19,0	23,3	12,2	-26,7	-2,3	33,1	1,4	4,5
C31 Proizvodnja namještaja	2,7	-3,2	-4,2	13,6	14,2	21,2	16,4	28,2	32,6	11,7	24,1	4,8	-28,9	-7,3	-10,5	7,4	-8,6	-6,8	-2,7	6,9
C32 Ostala prerađivačka industrija	0,3	3,8	-9,4	98,5	12,9	63,8	58,4	-14,1	4,4	-13,0	-7,6	-28,7	-9,4	14,1	-8,0	21,0	16,4	-17,7	6,5	2,0
C33 Popravlak i instaliranje mašina i opreme	3,8	-10,4	12,4	-30,3	-12,7	-1,9	-15,0	-3,3	-21,2	32,5	2,7	-10,0	63,7	217,0	90,3	2)	133,4	81,9	107,7	65,1
D35 Proizvodnja i snabdjevanje električnom energijom i plinom	24,5	25,3	-7,5	4,0	20,5	42,8	22,5	52,1	43,6	14,7	36,8	37,4	16,6	18,1	24,0	10,0	-1,1	-4,8	1,3	19,8

Izvor: Republički zavod za statistiku RS

Tabela 4: Realni sektor - industrija i usluge (rast g/g u %)

		2017	2018	2017				2018			
				K1	K2	K3	K4	K1	K2	K3	K4
Industrija	Industrijska proizvodnja - fizički obim	3,1	1,6	2,1	2,1	5,8	2,5	5,2	1,5	0,8	-0,5
	<i>Intermedijarni proizvodi</i>	5,8	-1,3	1,1	2,2	10,1	9,3	4,2	-6,8	-1,6	0,1
	<i>Energija</i>	-0,9	6,6	1,0	1,6	0,1	-5,5	12,3	11,0	5,7	-1,7
	<i>Kapitalni proizvodi</i>	8,8	-1,0	13,7	6,0	8,1	8,5	-1,6	-4,8	-1,0	3,0
	<i>Trajni proizvodi za široku potrošnju</i>	-14,8	1,8	-34,4	-11,4	-1,6	-3,4	3,8	3,6	-7,7	7,1
	<i>Netrajni proizvodi za široku potrošnju</i>	4,6	0,1	3,5	1,8	9,1	4,2	0,7	3,0	-0,8	-2,1
Građevinarstvo	Obim građevinskih radova - Ukupno	-1,3	0,5	-4,7	-1,6	-1,5	-1,1	1,6	0,9	-0,2	-0,1
	<i>Visokogradnja</i>	3,2	1,9	-0,6	3,0	4,7	3,8	3,2	0,9	1,5	2,2
	<i>Niskogradnja</i>	-4,7	-0,7	-7,1	-4,2	-3,5	-3,8	0,3	0,9	-1,6	-2,0
Prevoz	Cestovni (prevezeno robe)	15,4	-	-2,4	11,1	11,4	13,8	4,7	-0,6	-4,9	-
	Cestovni (prevezeni putnici)	9,9	-	-3,5	-5,3	-1,0	-3,8	-8,6	10,8	25,9	-
	Gradsko - Prigradski prevoz (prevezeni putnici)	1,0	-	0,4	-3,6	-0,1	-0,9	-1,8	-2,3	-1,5	-
	Željeznički (prevezeno robe)	0,7	-	5,9	-2,8	1,7	3,5	5,6	-7,2	2,0	-
	Željeznički (prevezeni putnici)	15,4	-	-8,0	-3,8	39,0	34,3	22,8	34,3	12,3	-
Maloprodaja	Realni rast prometa	5,1	8,2	6,0	6,2	4,2	4,4	5,4	8,5	9,2	9,2
	<i>Motorna goriva u s.p.</i>	5,0	7,8	8,4	7,6	2,2	2,9	0,1	6,3	14,0	8,9
	<i>Trgovina na malo, osim motornih goriva u s.p.</i>	5,2	8,4	5,2	5,7	4,9	4,9	7,1	9,2	7,7	9,3
Turizam	Dolasci turista - ukupno	13,7	12,1	8,6*	13,5*	16,9*	13,7*	15,5*	12,4*	10,8*	10,7*
	<i>Domaći turisti</i>	3,3	7,3	3,9*	0,0*	6,9*	3,2*	10,7*	5,8*	9,0*	4,9*
	<i>Strani turisti</i>	18,6	14,0	12,1*	20,0*	19,9*	21,1*	18,8*	15,2*	11,3*	14,1*

Izvori: BHAS zvanična saopštenja

* prosjek mjesečnih stopa

Tabela 5: Realni sektor po entitetima (rast g/g u %)

			2017	2018	2017				2018			
					K1	K2	K3	K4	K1	K2	K3	K4
Proizvodnja i građevinarstvo	Industrijska proizvodnja - fizički obim	FBIH RS	3,6 1,4	5,1 3,6	1,7* 5,8*	1,3* 4,1*	9,2* -3,2*	2,5* 0,9*	6,2* 4,0*	-1,0* 6,8*	0,8* 5,3*	1,2* -0,7*
	Građevinarstvo (vrijednost radova)	FBIH RS	-0,6^ -5,1^	0,5^ 0,8^	-3,4^ -6,9^	-0,5^ -3,7^	0,8^ -5,9^	0,6^ -3,8^	0,2^ 3,9^	1,0^ 1,1^	0,6^ -1,3^	0,2^ -0,6^
Prijevoz	Cestovni (prevezeno robe)	FBIH RS	-1,9 11,8	2,9* -9,4*	-8,5 -8,5	-4,4 26,9	-3,7 15,5	9,2 13,3	6,0 2,1	7,3 -8,3	5,1 -24,2	-6,8 -7,2
	Cestovni (prevezeni putnici)	FBIH RS	-10,2 9,1	-13,1* 15,7*	-5,0 -5,5	-11,2 11,1	-12,3 14,4	-11,4 16,4	-12,4 -4,0	-15,0 21,8	-9,6 31,7	-15,5 13,4
	Gradsko - Prigradski Prijevoz (prevezeni putnici)	FBIH RS	-1,7 -1,4	0,8* -10,5*	-0,9 -7,3	-4,7 0,9	-0,9 2,9	-0,4 -2,1	-0,7 -9,5	0,6 -12,5	0,2 -9,7	2,9 -10,3
	Željeznički (prevezeno robe)	FBIH RS	-0,2 3,8	4,7* 1,2*	-1,3 17,7	-5,4 0,3	1,4 -0,5	4,6 -2,5	6,6 4,1	4,2 -14,5	3,2 -1,0	4,6 16,0
	Željeznički (prevezeni putnici)	FBIH RS	37,7 -27,1	20,0* 16,8*	6,2 -30,0	12,1 -31,0	79,6 -22,5	50,0 -25,0	29,7 7,1	44,1 10,3	8,6 25,8	-2,6 24,1
	Ugostiteljstvo	Nominalni rast prometa Nominalni rast prometa	FBIH RS	- -	7,9* -	13,4 -	11,8 -	14,3 -	11,9 -	8,9 -	7,6 -	5,0 -
Turizam	Dolasci domaćih turista	FBIH RS	6,1 1,2	8,6* 6,8	9,8 -0,4	7,2* -6,1	9,4* 3,3	-2,2* 8,2	10,0 12,1	4,0* 9,9*	9,4* 8,9*	11,1* -1,5*
	Dolasci stranih turista	FBIH RS	20,2 12,2	15,1* 14,6	14,8* 7,5*	23,8* 3,9*	20,9* 16,6*	21,2* 20,9*	18,1 20,7	14,8* 17,8*	10,2* 17,7*	17,4* 3,2*

Izvori: Zvanična saopštenja entitetskih zavoda za statistiku

^ Realni rast proizvodnje u građevinarstvu

* prosjek mjesečnih stopa

Tabela 6: Tržište rada

Period	Broj zaposlenih lica*				Broj registrovanih nezaposlenih lica				Stopa registrovane nezaposlenosti**				Prosječne neto plate				Prosječne penzije***			
	BiH	FBiH	RS	BD	BiH	FBiH	RS	BD	BiH	FBiH	RS	BD	BiH	FBiH	RS	BD	BiH	FBiH	RS	BD
	osobe								%				KM							
I-XII 2016.	725.872	457.974	253.305	16.791	521.357	377.854	131.659	11.845	41,8	45,2	34,2	41,4	838	839	836	830	359	370	342	326
I-XII 2017.	784.094	505.201	260.608	17.129	489.360	357.971	120.056	11.333	38,4	41,5	31,5	39,8	851	860	831	838	361	372	344	326
I-XII 2018.	804.497	519.800	266.309	17.486	451.698	335.610	105.793	10.295	36,0	39,2	28,4	37,1	879	889	857	872	382	395	361	343
I 2018.	790.629	509.344		17.231	475.541	350.217	114.357	10.967	37,6	40,7		38,9	870	888	825	856	365	374	351	329
II 2018.	791.115	509.887		17.367	472.957	348.639	113.429	10.889	37,4	40,6		38,5	849	852	841	842	367	377	351	329
III 2018.	794.349	513.198	263739	17.412	466.330	343.207	112.333	10.790	37,0	40,1	29,9	38,3	869	881	840	860	379	397	351	337
IV 2018.	797.400	514.331		17.397	458.355	337.127	110.619	10.609	36,5	39,6		37,9	863	872	840	862	381	396	358	340
V 2018.	804.185	520.452		17.471	450.067	331.519	108.128	10.420	35,9	38,9		37,4	881	896	847	873	385	402	358	343
VI 2018.	807.553	522.687		17.432	448.071	330.647	107.034	10.390	35,7	38,7		37,3	872	881	849	884	388	401	367	347
VII 2018.	807.235	521.291		17.526	450.392	333.610	106.423	10.359	35,8	39,0		37,1	878	891	848	875	387	401	367	348
VIII 2018.	802.795	517.409		17.596	448.578	334.315	104.022	10.241	35,8	39,3		36,8	888	904	852	880	387	400	367	348
IX 2018.	810.135	523.626	268879	17.630	441.672	330.579	100.981	10.112	35,3	38,7	27,3	36,5	877	875	881	872	387	400	367	348
X 2018.	814.730	526.940		17.583	437.783	328.895	98.986	9.902	35,0	38,4		36,0	894	899	884	886	387	399	367	348
XI 2018.	816.465	529.147		17.641	435.358	328.663	97.193	9.502	34,8	38,3		35,0	899	907	880	892	387	399	367	347
XII 2018.	817.375	529.281		17.544	435.266	329.907	96.005	9.354	34,7	38,4		34,8	906	914	891	885	386	399	366	347

Izvor: Agencija za statistiku BiH, entitetski zavodi za statistiku, Zavod za zapošljavanje FBiH, RS i BD, Zavod za MIO/PIO FBiH i Fond PIO RS.

* Broj zaposlenih lica u BiH, izvor: Agencija za statistiku BiH; broj zaposlenih lica u FBiH i RS izvor: entitetski zavodi za statistiku. U RS broj zaposlenih lica se objavljuje za mart i septembar.

Napomena: Broj zaposlenih lica je predstavljen prema novoj metodologiji za 2017. i 2018. godinu. Ukupan broj zaposlenih u BiH je podatak agregiran na osnovu prikupljenih i obrađenih podataka iz Federacije BiH, Republike Srpske i podružnice Agencije za statistiku BiH u Brčko distriktu BiH. Podaci o ukupnom broju zaposlenih osoba u Federaciji BiH (pravna lica, obrt i srodne djelatnosti) dobijeni su obradom podataka koji su preuzeti iz administrativnog izvora, Porezne uprave Federacije BiH. U dosadašnjem načinu prikupljanja podataka o broju zaposlenih lica putem Mjesečnog izvještaja o zaposlenima i plati (Rad-1) obuhvaćeni su poslovni subjekti-pravna lica koja zapošljavaju 10 i više zaposlenih. Broj zaposlenih u poslovnim subjektima-pravnim licima koja zapošljavaju manje od 10 zaposlenih se procjenjivao. Promjena izvora za prikupljanje podataka rezultirala je punim obuhvatom podataka i time povećanjem broja zaposlenih lica (Izvor: Saopćenje za javnost, 15.03.2018, Federalni zavod za statistiku). Podaci o zaposlenima u Republici Srpskoj dobijaju se na osnovu polugodišnjeg statističkog istraživanja o zaposlenima i plaćama zaposlenih, stanje na dan 31. mart i 30. septembar. Izvor podataka o preduzetnicima i zaposlenima u RS je Poreska uprava Republike Srpske. Podaci o zaposlenima u pravnim licima u Brčko distriktu BiH se prikupljaju putem mjesečnog statističkog istraživanja o zaposlenima i plaći. Za javnu upravu, obrazovanje i zdravstvo vrši se potpuni obuhvat. Za subjekte koji se ne prate Mjesečnim istraživanjem o zaposlenima i plaći, jedanput godišnje se vrši imputacija na mjesečnom nivou iz podataka završnih računa. Podaci o broju samostalnih preduzetnika se procjenjuju na osnovu administrativnog registra, a podaci o broju zaposlenih kod njih se preuzimaju od Fonda zdravstvenog osiguranja. Podaci o ukupnom broju zaposlenih u BiH su obračunati retroaktivno i za 2017. godinu. Time je prekinuta serija podataka o zaposlenima u BiH, kao i uporedivost sa prethodno objavljivanim mjesečnim i godišnjim podacima o broju zaposlenih u BiH. Izvor: BHAS, Saopštenje, zaposleni po djelatnostima u martu 2018. godine.

** Stopa registrovane nezaposlenosti je izračunata kao odnos broja registrovanih nezaposlenih lica i ukupne radne snage.

*** Prosječne penzije u BiH su izračunate na osnovu entitetskih nivoa penzija ponderisanih odnosom ukupnog broja pensionera u svakom od bh. entiteta (bez obzira na mjesto prebivališta).

Tabela 7: Rast i struktura monetarnih agregata (kraj perioda)

u mil. KM

Period	Gotovina izvan monetarnih vlasti	Depoziti banaka kod monetarnih vlasti	Prenosivi depoziti drugih domaćih sektora kod monetarnih vlasti	Gotovina izvan banaka	Prenosivi depoziti u domaćoj valuti	Ostali depoziti u domaćoj valuti	Prenosivi depoziti u stranoj valuti	Ostali depoziti u stranoj valuti	Rezervni (primarni) novac (M0)	Transakcijski novac (M1)	Kvazi novac (QM)	M2 ukupno
1	3	4	5	6	7	8	9	10	11=3+4+5	12=6+7	13=8+9+10	14=12+13
I-III 2017.	4.074,4	3.968,5	60,6	3.382,4	5.992,4	3.984,5	1.592,7	5.591,7	8.103,4	9.374,8	11.168,8	20.543,6
I-VI 2017.	4.180,2	4.077,4	73,7	3.468,0	6.281,1	4.008,3	1.633,5	5.566,1	8.331,2	9.749,1	11.207,9	20.957,1
I-IX 2017.	4.334,0	4.543,6	74,1	3.616,6	6.643,9	4.058,4	1.734,4	5.564,3	8.951,7	10.260,5	11.357,2	21.617,6
I-XII 2017.	4.319,4	5.033,1	76,1	3.648,1	6.924,4	4.091,6	1.816,2	5.636,1	9.428,5	10.572,5	11.543,8	22.116,3
I-III 2018.	4.342,7	5.205,3	85,8	3.637,7	7.085,6	4.088,1	1.889,1	5.680,9	9.633,8	10.723,3	11.658,1	22.381,4
I-VI 2018.	4.515,4	5.024,3	98,1	3.756,0	7.467,9	4.143,6	2.030,8	5.686,8	9.637,8	11.223,9	11.861,2	23.085,2
I-IX 2018.	4.717,2	5.437,8	112,6	3.946,4	8.046,8	4.140,1	1.966,6	5.740,1	10.267,6	11.993,2	11.846,8	23.840,0
I-XII 2018.	4.750,6	5.523,3	125,5	3.978,6	8.166,4	4.302,2	1.961,4	5.782,4	10.399,4	12.145,1	12.046,0	24.191,1
g/g stopa rasta												
I-III 2017.	16,3%	0,7%	20,1%	11,4%	15,4%	9,7%	12,2%	1,5%	8,1%	13,9%	5,8%	9,3%
I-VI 2017.	15,4%	3,2%	111,7%	9,9%	17,8%	9,9%	14,2%	2,0%	9,5%	14,9%	6,4%	10,2%
I-IX 2017.	8,7%	9,2%	137,5%	7,6%	17,9%	9,5%	15,3%	1,9%	9,5%	14,0%	6,4%	9,9%
I-XII 2017.	6,2%	17,9%	46,5%	7,3%	17,4%	5,4%	18,3%	2,9%	12,4%	13,7%	5,9%	9,5%
I-III 2018.	6,6%	31,2%	41,6%	7,5%	18,2%	2,6%	18,6%	1,6%	18,9%	14,4%	4,4%	8,9%
I-VI 2018.	8,0%	23,2%	33,1%	8,3%	18,9%	3,4%	24,3%	2,2%	15,7%	15,1%	5,8%	10,2%
I-IX 2018.	8,8%	19,7%	52,0%	9,1%	21,1%	2,0%	13,4%	3,2%	14,7%	16,9%	4,3%	10,3%
I-XII 2018.	10,0%	9,7%	64,9%	9,1%	17,9%	5,1%	8,0%	2,6%	10,3%	14,9%	4,4%	9,4%

Izvor: Centralna banka BiH

Tabela 8: Indeks potrošačkih cijena (CPI)

Kod	00			01			02			03			04			05			06		
Opis koda	UKUPAN INDEKS			Hrana i bezalkoholna pića			Alkoholna pića i duvan			Odjeća i obuća			Stanovanje, voda, električna energija, plin i drugi energenti			Namještaj, kućanski aparati i redovno održavanje kuće			Zdravstvo		
Vrsta indeksa	bazni indeks	m/m	g/g	bazni indeks	m/m	g/g	bazni indeks	m/m	g/g	bazni indeks	m/m	g/g	bazni indeks	m/m	g/g	bazni indeks	m/m	g/g	bazni indeks	m/m	g/g
I-XII 2016.	-	-	98,9	-	-	98,9	-	-	107,4	-	-	91,2	-	-	100,3	-	-	98,9	-	-	100,5
I-XII 2017.	-	-	101,3	-	-	101,0	-	-	105,2	-	-	92,2	-	-	101,7	-	-	99,0	-	-	100,8
I-XII 2018.	-	-	101,4	-	-	100,6	-	-	106,6	-	-	89,9	-	-	102,7	-	-	99,0	-	-	101,8
I 2018.	99,7	100,2	100,3	100,3	100,8	101,0	116,6	104,5	106,3	74,7	92,4	91,7	105,0	100,2	101,8	97,5	100,2	98,9	102,2	100,1	101,2
II 2018.	100,7	101,0	100,9	101,2	100,9	100,6	116,6	100,0	106,5	74,3	99,5	91,0	105,7	100,7	102,5	97,2	99,7	99,1	102,3	100,1	101,2
III 2018.	101,0	100,4	101,1	101,8	100,6	101,3	118,2	101,3	107,9	76,2	102,5	89,9	105,4	99,7	102,2	96,9	99,7	98,8	102,6	100,2	101,2
IV 2018.	100,6	99,6	101,0	102,1	100,3	101,1	118,1	100,0	107,9	76,4	100,2	88,9	100,9	95,7	101,8	96,8	99,9	99,4	102,9	100,3	101,3
V 2018.	100,8	100,2	101,3	102,0	99,9	100,9	118,4	100,3	108,1	76,5	100,2	89,4	100,5	99,6	101,7	97,0	100,2	99,0	103,4	100,5	101,7
VI 2018.	100,7	100,0	101,9	101,4	99,4	101,2	118,2	99,9	107,5	75,0	98,1	89,3	101,2	100,7	102,6	97,0	100,0	99,1	103,6	100,3	101,6
VII 2018.	100,0	99,3	101,8	99,9	98,6	100,6	118,0	99,8	105,5	70,4	94,0	90,4	100,9	99,7	102,2	97,0	100,1	99,3	104,1	100,4	102,2
VIII 2018.	99,9	99,9	101,8	99,7	99,8	100,4	118,1	100,1	105,7	70,2	99,6	90,7	101,7	100,8	102,9	96,7	99,6	99,0	104,1	100,0	102,2
IX 2018.	100,4	100,5	101,7	100,0	100,3	100,1	118,1	100,0	106,0	72,8	103,8	89,0	102,7	101,0	103,4	96,7	100,0	98,7	104,5	100,4	102,4
X 2018.	101,3	100,9	101,8	99,6	99,7	100,1	118,0	99,9	105,9	74,8	102,7	89,6	108,2	105,4	103,8	96,6	99,9	98,5	104,5	100,0	102,4
XI 2018.	101,4	100,1	101,8	99,3	99,7	99,9	118,1	100,1	105,9	75,3	100,6	90,0	108,9	100,7	104,0	96,9	100,3	99,0	104,5	100,0	102,2
XII 2018.	101,1	99,7	101,6	99,6	100,3	100,1	118,3	100,2	106,0	72,5	96,3	89,7	108,6	99,7	103,6	96,6	99,7	99,3	104,6	100,1	102,5

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Napomena: Indeks potrošačkih cijena u BiH izračunava se na osnovu reprezentativne liste proizvoda koju u 2018. godini čini 615 proizvoda. Za izračunavanje indeksa potrošačkih cijena u BiH od januara 2018. godine primjenjuju se ponderi koji se baziraju na podacima iz Ankete o potrošnji domaćinstava za 2015. godinu (referentna baza za izračunavanje indeksa je 2015. godina). Ponderi se svake godine koriguju s kretanjem cijena u prethodnoj godini.

Tabela 8: Indeks potrošačkih cijena - nastavak

Kod	07			08			09			10			11			12		
Opis koda	Prevoz			Komunikacije			Rekreacija i kultura			Obrazovanje			Restorani i hoteli			Ostala dobra i usluge		
Vrsta indeksa	bazni indeks	m/m	g/g	bazni indeks	m/m	g/g	bazni indeks	m/m	g/g	bazni indeks	m/m	g/g	bazni indeks	m/m	g/g	bazni indeks	m/m	g/g
I-XII 2016.	-	-	94,7	-	-	99,0	-	-	99,9	-	-	101,1	-	-	100,5	-	-	99,8
I-XII 2017.	-	-	105,6	-	-	100,8	-	-	101,1	-	-	100,7	-	-	100,3	-	-	99,7
I-XII 2018.	-	-	108,9	-	-	98,8	-	-	101,2	-	-	100,1	-	-	100,4	-	-	99,6
I 2018.	100,0	100,5	100,9	97,1	100,0	96,9	102,5	99,8	100,5	101,2	100,0	100,0	100,8	100,0	100,1	99,3	100,3	99,5
II 2018.	105,1	105,1	105,7	97,0	100,0	97,0	102,5	100,0	100,7	101,2	100,0	100,0	101,0	100,2	100,3	99,4	100,1	100,3
III 2018.	105,3	100,2	105,6	97,0	100,0	97,1	102,6	100,1	100,9	101,2	100,0	100,0	101,0	100,0	100,2	99,2	99,8	100,0
IV 2018.	105,9	100,6	106,3	96,9	99,8	97,0	102,9	100,3	101,2	101,2	100,0	99,9	101,0	100,0	100,2	99,4	100,2	100,6
V 2018.	107,5	101,6	108,3	96,9	100,1	99,7	103,2	100,3	101,3	101,2	100,0	99,9	101,0	100,1	100,5	98,8	99,5	99,7
VI 2018.	108,9	101,3	110,7	96,9	100,0	99,7	103,6	100,4	101,2	101,2	100,0	99,9	101,2	100,1	100,5	98,9	100,1	100,0
VII 2018.	108,6	99,7	110,8	97,0	100,1	99,9	105,5	101,9	102,1	101,2	100,0	99,9	101,2	100,0	100,5	99,2	100,3	100,1
VIII 2018.	108,4	99,8	111,5	96,9	99,9	99,9	105,2	99,7	101,8	101,4	100,2	100,1	101,2	100,0	100,5	98,7	99,5	99,4
IX 2018.	109,3	100,8	112,1	96,8	99,9	99,7	104,3	99,1	101,2	101,4	100,0	100,1	101,2	100,0	100,5	98,0	99,3	98,6
X 2018.	110,4	101,1	112,7	96,7	99,9	99,6	103,9	99,6	101,1	101,8	100,4	100,5	101,2	100,0	100,5	98,4	100,4	99,1
XI 2018.	110,6	100,2	112,3	96,6	100,0	99,6	103,8	100,0	100,9	101,8	100,0	100,5	101,2	100,0	100,5	98,4	100,0	99,1
XII 2018.	109,5	99,0	110,1	96,6	99,9	99,5	103,8	99,9	101,0	101,8	100,0	100,5	101,3	100,1	100,5	98,1	99,7	99,1

Tabela 9: Rast i sektorska struktura kredita (stanje na kraju razdoblja, u mil. KM)

Razdoblje	Kredit opšoj vladi	Kredit nefinansijskim javnim preduzećima	Kredit nefinansijskim privatnim preduzećima	Kredit stanovništvu	Ostali kredit*	Ukupni kredit
	1	2	3	4	5	6=1+...+5
I. - III. 2016.	1.099,0	381,2	7.505,4	7.828,5	113,6	16.927,7
I. - VI. 2016.	1.022,3	374,6	7.521,8	7.916,9	107,7	16.943,3
I. - IX. 2016.	1.072,8	385,8	7.498,4	7.978,1	87,4	17.022,5
I. - XII. 2016.	962,7	371,9	7.703,0	8.076,3	86,9	17.201,1
I. - III. 2017.	1.020,9	376,4	7.898,7	8.186,8	97,0	17.579,8
I. - VI. 2017.	1.018,9	371,5	8.032,2	8.393,5	114,1	17.930,1
I. - IX. 2017.	973,9	382,3	8.122,4	8.522,0	118,7	18.119,3
I. - XII. 2017.	966,5	401,6	8.319,8	8.613,7	120,9	18.422,5
I. - III. 2018.	917,3	385,4	8.510,8	8.749,5	121,9	18.695,1
I. - VI. 2018.	1.061,2	410,8	8.565,6	8.993,9	146,5	19.178,0
I. - IX. 2018.	1.078,1	411,0	8.537,3	9.154,1	150,9	19.331,4
I. - XII. 2018.	1.045,3	421,3	8.623,0	9.241,3	158,4	19.489,3
Stopa rasta (g/g)						
I. - III. 2016.	-3,5%	-10,3%	3,2%	4,2%	26,5%	3,0%
I. - VI. 2016.	-10,6%	-11,2%	2,3%	2,9%	3,9%	1,3%
I. - IX. 2016.	-6,0%	-6,3%	2,3%	2,9%	-8,7%	1,8%
I. - XII. 2016.	-17,2%	-6,2%	3,3%	3,8%	-17,3%	2,0%
I. - III. 2017.	-7,1%	-1,3%	5,2%	4,6%	-39,0%	3,9%
I. - VI. 2017.	-0,3%	-0,8%	6,8%	6,0%	5,9%	5,8%
I. - IX. 2017.	-9,2%	-0,9%	8,3%	6,8%	35,9%	6,4%
I. - XII. 2017.	0,4%	8,0%	8,0%	6,7%	39,1%	7,1%
I. - III. 2018.	-10,2%	2,4%	7,7%	6,9%	25,6%	6,3%
I. - VI. 2018.	4,2%	10,6%	6,6%	7,2%	28,4%	7,0%
I. - IX. 2018.	10,7%	7,5%	5,1%	7,4%	27,1%	6,7%
I. - XII. 2018.	8,2%	4,9%	3,6%	7,3%	31,0%	5,8%

Izvor: Centralna banka BiH

*U ostalim kreditima su krediti dani ostalim finansijskim institucijama, neprofitnim organizacijama i ostali krediti.

Tabela 10: Rast i sektorska struktura depozita (stanje na kraju razdoblja, u mil. KM)

Razdoblje	Depoziti opće vlade	Depoziti nefinansijskih javnih preduzeća	Depoziti nefinansijskih privatnih preduzeća	Depoziti stanovništva	Ostali depoziti*	Ukupni depoziti
	1	2	3	4	5	6=1+...+5
I. - III. 2016.	1.442,8	1.203,9	2.490,4	10.074,3	1.323,7	16.535,2
I. - VI. 2016.	1.486,2	1.184,3	2.534,8	10.132,5	1.352,1	16.689,8
I. - IX. 2016.	1.634,8	1.173,8	2.755,9	10.253,3	1.393,8	17.211,6
I. - XII. 2016.	1.711,6	1.219,9	2.787,8	10.661,1	1.371,6	17.752,1
I. - III. 2017.	1.773,3	1.300,1	2.749,8	10.875,0	1.403,2	18.104,9
I. - VI. 2017.	1.903,7	1.326,4	2.836,3	10.948,5	1.442,8	18.460,7
I. - IX. 2017.	2.167,1	1.325,0	3.096,7	11.024,2	1.512,5	19.128,5
I. - XII. 2017.	2.216,8	1.384,7	3.329,9	11.271,0	1.466,5	19.668,8
I. - III. 2018.	2.489,5	1.492,0	3.183,8	11.459,0	1.520,8	20.145,0
I. - VI. 2018.	2.729,2	1.517,1	3.429,3	11.651,8	1.544,3	20.871,7
I. - IX. 2018.	2.765,5	1.613,4	3.535,4	11.833,2	1.594,4	21.341,9
I. - XII. 2018.	2.799,7	1.482,4	3.723,2	12.146,4	1.598,1	21.749,8
Stopa rasta g/g						
I. - III. 2016.	14,0%	0,5%	13,3%	7,6%	10,1%	8,6%
I. - VI. 2016.	22,0%	-3,0%	6,6%	6,8%	8,1%	7,3%
I. - IX. 2016.	19,3%	-3,0%	11,1%	6,6%	3,4%	7,4%
I. - XII. 2016.	8,8%	2,7%	6,9%	8,1%	5,6%	7,4%
I. - III. 2017.	23,2%	8,0%	10,4%	7,9%	6,0%	9,5%
I. - VI. 2017.	28,3%	12,0%	11,9%	8,1%	6,7%	10,6%
I. - IX. 2017.	32,7%	12,9%	12,4%	7,5%	8,5%	11,1%
I. - XII. 2017.	29,5%	13,5%	19,4%	5,7%	6,9%	10,8%
I. - III. 2018.	40,1%	14,8%	15,8%	5,4%	8,4%	11,3%
I. - VI. 2018.	43,1%	14,4%	20,9%	6,4%	7,0%	13,1%
I. - IX. 2018.	27,4%	21,8%	14,2%	7,3%	5,4%	11,6%
I. - XII. 2018.	26,3%	7,1%	11,8%	7,8%	9,0%	10,6%

Izvor: Centralna banka BiH

*U ostalim depozitima su depoziti sektora ostalih finansijskih institucija, neprofitnih organizacija i ostali depoziti.

Tabela 11: Kamatne stope na kredite stanovništvu u KM s valutnom klauzulom (u %, na godišnjem nivou)

Godina	Mjesec	POTROŠAČKI KREDITI				STAMBENI KREDITI					OSTALI KREDITI			
		promjenjiva stopa i do 1 god. IPFKS		preko 1 do 5 god. IPFKS	preko 5 god. IPFKS	promjenjiva stopa i do 1 godine IPFKS		preko 1 do 5 god. IPFKS	krediti preko 5 god. IPFKS	preko 10 god. IPFKS	promjenjiva stopa i do 1 godine IPFKS		preko 1 do 5 god. IPFKS	preko 5 god. IPFKS
			s originalnim dospijećem preko 1 god.				s originalnim dospijećem preko 1 god.					s originalnim dospijećem preko 1 god.		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
2017.	01.	NA	NA	7,92	NA	5,09	5,09	5,59	5,28	5,40	7,58	7,59	6,89	7,07
2017.	02.	NA	NA	8,02	NA	4,95	4,95	5,13	4,92	5,18	7,59	7,61	6,97	7,38
2017.	03.	NA	NA	NA	NA	4,62	4,62	4,65	4,94	4,92	7,17	7,20	6,68	6,95
2017.	04.	NA	NA	7,35	NA	4,39	4,41	4,27	4,93	4,58	7,14	7,14	6,87	6,75
2017.	05.	NA	NA	7,39	NA	4,38	4,38	4,08	4,83	4,78	7,17	7,17	6,86	6,72
2017.	06.	NA	NA	NA	NA	4,43	4,43	4,12	4,78	4,87	6,99	6,99	6,80	6,67
2017.	07.	NA	NA	NA	NA	4,30	4,30	4,05	4,55	4,59	7,05	7,07	7,08	7,01
2017.	08.	NA	NA	6,99	NA	4,39	4,39	4,04	4,65	4,67	7,15	7,16	7,39	7,23
2017.	09.	NA	NA	7,50	NA	4,22	4,22	4,28	4,84	4,96	6,97	7,00	6,65	6,85
2017.	10.	NA	NA	7,22	NA	4,16	4,16	4,64	4,82	4,83	6,54	6,54	6,05	6,34
2017.	11.	NA	NA	6,99	NA	4,24	4,24	4,14	4,76	4,87	6,46	6,44	6,37	6,40
2017.	12.	NA	NA	7,17	NA	4,33	4,33	4,24	4,62	4,70	6,38	6,39	5,99	6,36
2018.	01.	NA	NA	NA	NA	4,12	4,09	4,10	4,41	4,58	6,41	6,42	5,59	6,48
2018.	02.	NA	NA	6,38	NA	4,05	4,05	NA	4,14	4,52	6,47	6,49	5,48	6,04
2018.	03.	NA	NA	6,94	NA	3,98	3,98	5,04	4,04	4,35	6,05	6,05	5,68	6,10
2018.	04.	NA	NA	6,78	NA	3,94	3,94	3,57	3,92	4,18	5,99	6,01	5,77	6,06
2018.	05.	NA	NA	7,27	NA	3,75	3,75	NA	3,95	3,67	6,39	6,39	5,61	5,97
2018.	06.	NA	NA	7,28	NA	3,92	3,92	5,52	4,17	4,10	6,22	6,22	5,34	5,72
2018.	07.	NA	NA	6,33	NA	3,69	3,69	4,01	4,14	4,08	6,32	6,33	5,79	6,11
2018.	08.	NA	NA	6,76	NA	3,72	3,72	NA	3,89	4,12	6,21	6,22	5,32	5,97
2018.	09.	NA	NA	NA	NA	3,64	3,64	NA	4,18	4,09	6,49	6,50	5,33	5,73
2018.	10.	NA	NA	NA	NA	3,63	3,63	3,59	3,99	3,95	6,34	6,36	5,27	5,77
2018.	11.	NA	NA	NA	NA	3,77	3,75	NA	4,10	3,75	6,77	6,79	5,58	5,52
2018.	12.	NA	NA	NA	NA	3,64	3,64	3,17	3,82	4,02	6,63	6,64	5,62	5,47

Izvor: Centralna banka BiH

Kamatne stope u tablici se odnose na nove poslove

IPFKS - inicijalni period fiksne kamatne stope

Tabela 12: Kamatne stope na kredite nefinansijskim preduzećima u KM s valutnom klauzulom (u %, na godišnjem nivou)

Godina	Mjesec	od iznosa od 0,25 milijuna EUR				preko 0,25 milijuna EUR do 1 milijuna EUR				Preko iznosa 1 milijun EUR			
		promjenjiva stopa i do 1 god. IPFKS		preko 1 do 5 god. IPFKS	preko 5 god. IPFKS	promjenjiva stopa i do 1 god. IPFKS		preko 1 do 5 god. IPFKS	preko 5 god. IPFKS	promjenjiva stopa i do 1 god. IPFKS		preko 1 do 5 god. IPFKS	preko 5 god. IPFKS
			s originalnim dospijećem preko 1 god.				s originalnim dospijećem preko 1 god.				s originalnim dospijećem preko 1 god.		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
2017.	01.	5,92	5,71	5,34	4,73	5,21	5,16	4,20	4,70	5,24	4,98	NA	NA
2017.	02.	5,90	5,67	4,87	4,63	5,58	5,34	4,64	4,75	5,27	5,27	NA	NA
2017.	03.	6,06	5,94	5,20	4,89	5,25	5,11	4,32	4,47	5,13	5,17	NA	5,29
2017.	04.	5,61	5,44	5,02	4,78	5,58	5,62	4,05	4,17	4,60	5,24	3,86	2,92
2017.	05.	5,83	5,59	4,99	4,80	5,15	5,32	4,31	4,30	4,26	4,44	NA	NA
2017.	06.	5,65	5,23	4,76	4,72	5,22	5,39	4,08	4,30	4,57	4,55	NA	4,05
2017.	07.	5,49	5,27	4,97	4,80	5,26	5,06	3,90	4,43	4,26	4,16	NA	2,59
2017.	08.	5,37	4,85	5,00	4,53	5,22	5,20	3,86	NA	4,81	NA	NA	NA
2017.	09.	5,44	5,10	4,89	4,98	5,09	4,61	4,08	5,03	4,86	4,86	NA	5,26
2017.	10.	4,94	4,87	4,64	4,98	4,71	4,64	4,03	4,81	5,48	5,61	NA	4,17
2017.	11.	5,53	5,41	4,62	4,75	4,75	5,21	4,21	4,96	5,30	5,30	NA	NA
2017.	12.	4,65	4,65	4,35	5,30	4,39	4,39	3,77	4,60	3,52	4,04	2,72	5,05
2018.	01.	4,47	4,30	4,54	4,26	4,12	4,46	3,81	4,32	3,09	3,09	NA	NA
2018.	02.	4,71	4,84	4,61	4,24	4,50	4,86	3,42	4,33	3,16	NA	NA	3,80
2018.	03.	4,30	4,33	4,28	4,75	4,23	4,56	3,96	4,28	4,38	4,38	NA	4,04
2018.	04.	4,54	4,74	4,38	4,21	4,29	4,42	3,25	3,47	3,61	3,61	NA	NA
2018.	05.	4,59	4,66	4,02	4,16	4,10	4,20	3,03	3,71	4,11	3,70	2,53	4,67
2018.	06.	4,24	4,56	4,42	4,52	3,91	3,88	3,11	3,78	3,78	3,78	NA	2,73
2018.	07.	4,29	4,39	4,39	3,93	4,04	4,13	3,28	3,99	4,35	4,35	NA	3,94
2018.	08.	4,29	4,56	4,34	4,20	4,79	4,85	3,30	4,01	3,84	3,84	NA	4,08
2018.	09.	4,13	4,26	4,00	4,26	4,84	4,83	3,04	4,18	3,55	3,55	NA	3,15
2018.	10.	4,07	4,27	4,05	4,01	4,25	4,30	3,14	3,74	3,44	3,33	NA	3,33
2018.	11.	4,05	4,05	4,00	4,06	4,19	4,19	3,20	3,59	4,79	4,79	NA	NA
2018.	12.	4,20	4,19	3,91	3,67	3,80	4,16	3,32	3,57	4,48	4,48	2,38	2,53

Izvor: Centralna banka BiH

Kamatne stope u tablici se odnose na nove poslove

IPFKS - inicijalni period fiksne kamatne stope

Tabela 13: Kamatne stope na depozite (u %, na godišnjem nivou)

Depoziti stanovništvu											
Godina	Mjesec	Depoziti u KM i depoziti s valutnom klauzulom				Depoziti u EUR				Depoziti u stranoj valuti	
		s dogovorenim dospeljeem			Depoziti po viđenju	s dogovorenim dospeljeem			Depoziti po viđenju	s dogovorenim dospeljeem	Depoziti po viđenju
		do 1 god.	preko 1 do 2 god.	preko 2 god.		do 1 god.	preko 1 do 2 god.	preko 2 god.			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
2017.	01.	0,55	1,57	2,03	0,07	0,43	1,52	2,01	0,09	0,32	0,06
2017.	02.	0,47	1,66	1,81	0,07	0,40	1,43	1,71	0,09	0,41	0,06
2017.	03.	0,37	1,78	1,76	0,08	0,46	1,59	2,10	0,09	0,29	0,06
2017.	04.	0,35	1,70	1,64	0,07	0,30	1,54	1,61	0,09	0,45	0,06
2017.	05.	0,36	1,60	1,59	0,06	0,34	1,58	1,45	0,07	0,52	0,05
2017.	06.	0,44	1,72	1,51	0,06	0,31	1,66	1,49	0,07	0,42	0,05
2017.	07.	0,48	1,47	1,51	0,06	0,33	1,48	1,57	0,07	0,36	0,05
2017.	08.	0,42	1,49	1,52	0,05	0,34	1,43	1,57	0,07	0,37	0,05
2017.	09.	0,57	1,47	1,57	0,06	0,36	1,30	1,62	0,06	0,46	0,05
2017.	10.	0,40	1,49	1,48	0,06	0,47	1,31	2,06	0,06	0,42	0,05
2017.	11.	0,38	1,45	1,89	0,05	0,34	1,32	1,52	0,06	0,66	0,05
2017.	12.	0,23	1,35	1,46	0,07	0,31	1,26	1,53	0,06	0,57	0,05
2018.	01.	0,37	1,39	1,28	0,06	0,32	1,17	1,41	0,06	0,44	0,05
2018.	02.	0,29	1,45	1,38	0,07	0,27	1,23	1,37	0,06	0,42	0,04
2018.	03.	0,32	1,24	1,51	0,06	0,27	1,08	1,47	0,06	0,21	0,05
2018.	04.	0,25	1,15	1,26	0,06	0,32	1,13	1,57	0,06	0,46	0,05
2018.	05.	0,33	1,23	1,45	0,06	0,24	1,14	1,31	0,06	0,55	0,04
2018.	06.	0,38	1,18	1,48	0,05	0,24	1,30	1,34	0,06	0,83	0,04
2018.	07.	0,27	1,31	1,22	0,05	0,67	1,39	1,40	0,06	0,64	0,04
2018.	08.	0,23	1,25	1,42	0,05	0,25	1,15	1,51	0,06	0,58	0,04
2018.	09.	0,28	1,27	1,33	0,05	0,26	1,10	1,77	0,06	0,84	0,04
2018.	10.	0,46	1,12	1,25	0,05	0,35	1,10	1,24	0,06	0,85	0,04
2018.	11.	0,27	1,22	1,41	0,05	0,23	1,21	1,42	0,06	1,87	0,04
2018.	12.	0,34	1,26	1,45	0,05	0,25	1,37	1,66	0,05	1,04	0,04
Depoziti nefinansijskih preduzeća											
2017.	01.	0,72	1,54	NA	0,08	NA	NA	NA	0,09	NA	0,04
2017.	02.	0,60	1,23	1,43	0,08	NA	NA	1,77	0,08	NA	0,05
2017.	03.	0,92	1,02	2,10	0,07	NA	1,35	NA	0,07	NA	0,05
2017.	04.	0,47	0,71	2,19	0,07	NA	1,26	NA	0,06	NA	0,03
2017.	05.	0,61	1,33	1,78	0,07	NA	NA	NA	0,06	NA	0,03
2017.	06.	0,57	0,91	2,03	0,06	NA	NA	1,66	0,06	NA	0,03
2017.	07.	0,52	1,21	1,79	0,06	NA	0,15	NA	0,06	NA	0,04
2017.	08.	1,13	0,98	1,67	0,05	1,05	1,24	NA	0,05	NA	0,03
2017.	09.	0,81	1,46	NA	0,05	0,85	NA	NA	0,03	0,48	0,02
2017.	10.	1,15	0,95	1,86	0,05	0,53	1,89	NA	0,02	0,21	0,03
2017.	11.	0,43	0,98	1,74	0,05	NA	NA	NA	0,02	NA	0,04
2017.	12.	0,71	1,59	NA	0,04	0,59	NA	NA	0,02	NA	0,03
2018.	01.	0,77	1,21	NA	0,04	0,49	NA	NA	0,02	NA	0,03
2018.	02.	0,47	1,27	NA	0,04	NA	NA	NA	0,03	NA	0,04
2018.	03.	0,60	0,82	1,32	0,03	NA	NA	1,10	0,02	NA	0,03
2018.	04.	0,46	1,40	1,99	0,04	NA	NA	NA	0,02	NA	0,04
2018.	05.	0,33	0,97	1,58	0,04	NA	NA	NA	0,03	NA	0,03
2018.	06.	0,58	1,02	1,73	0,04	NA	NA	NA	0,02	NA	0,03
2018.	07.	0,62	1,28	1,67	0,03	NA	1,08	NA	0,04	NA	0,03
2018.	08.	0,42	1,32	1,77	0,04	0,19	NA	NA	0,04	NA	0,03
2018.	09.	0,53	1,15	1,76	0,04	NA	NA	NA	-2,96	NA	-2,97
2018.	10.	0,51	1,07	1,05	0,04	NA	1,43	NA	0,05	NA	0,06
2018.	11.	0,45	1,28	1,41	0,04	NA	0,85	1,75	0,03	NA	0,04
2018.	12.	0,71	1,14	1,96	0,08	1,00	0,97	NA	0,03	NA	0,04

Izvor: Centralna banka BiH

Kamatne stope na depozite po viđenju se odnose na postojeće poslove

Kamatne stope na depozite sa dogovorenim dospeljeem se odnose na nove poslove

Depoziti u stranoj valuti obuhvataju sve strane valute osim EUR

Tabela 14: Uvoz i izvoz roba prema HS klasifikaciji za januar- decembar 2018.god.

Izvoz i uvoz dobara klasifikovanih prema harmonizovanom sistemu kodova (HS)		IZVOZ				UVOZ				DEFICIT				
		2017	2018	2018/2017 promjena %		2017	2018	2018/2017 promjena %		2017	2018	2018/2017 promjena %		Pokrivenost uvoza izvozom
		u mil. KM	u mil. KM	g/g	p.p	u mil. KM	u mil. KM	g/g	p.p	u mil. KM	u mil. KM	g/g	p.p	
	UKUPNO	11054	11900	7,7	7,7	18134	19268	6,3	6,3	-7080	-7368	4,1	4,1	61,8%
1	ŽIVOTINJE I PROIZVODI ŽIVOTINJSKOG PORIJEKLA	173	171	-1,4	0,0	510	545	6,8	0,19	-337	-374	10,9	0,52	31,3%
2	PROIZVODI BILJNOG PORIJEKLA	302	224	-25,7	-0,70	816	757	-7,2	-0,33	-514	-533	3,6	0,26	29,6%
3	MASTI I ULJA ŽIVOTINJSKOG PORIJEKLA I BILJNOG PORIJEKLA	170	114	-33,0	-0,51	263	207	-21,3	-0,31	-93	-93	0,1	0,00	55,0%
4	PREHRAMBENE PRERAĐEVINE	363	319	-12,0	-0,40	1536	1576	2,6	0,22	-1173	-1257	7,1	1,18	20,3%
5	PROIZVODI MINERALNOG PORIJEKLA	1049	1298	23,7	2,25	2697	2974	10,3	1,53	-1648	-1676	1,7	0,40	43,6%
6	PROIZVODI HEMIJSKE INDUSTRIJE ILI SRODNIH INDUSTRIJA	958	992	3,5	0,31	1680	1786	6,3	0,58	-722	-794	10,0	1,02	55,5%
7	PLASTIČNE MASE, GUMA I KAUČUK	359	415	15,6	0,51	1178	1254	6,5	0,42	-819	-839	2,4	0,28	33,1%
8	KOŽA I KRZNO	197	192	-2,7	-0,05	489	448	-8,4	-0,23	-292	-256	-12,2	-0,50	42,8%
9	DRVO I PROIZVODI OD DRVETA	784	802	2,2	0,16	258	291	12,8	0,18	526	511	-2,9	0,22	275,5%
10	CELULOZA, PAPIR I KARTON I NJIHOVI PROIZVODI	279	325	16,4	0,41	409	454	11,0	0,25	-130	-129	-0,5	-0,01	71,5%
11	TEKSTIL I TEKSTILNI PROIZVODI	566	627	10,8	0,55	1192	1232	3,4	0,22	-626	-605	-3,4	-0,30	50,9%
12	OBUĆA, ŠEŠIRI, KAPE I SLIČNI PROIZVODI	707	757	7,1	0,45	337	343	1,8	0,03	370	414	11,9	-0,62	220,7%
13	PROIZVODI OD KAMENA, GIPSA, CEMENTA I SLIČNIH MATERIJALA, KERAMIČKI PROIZVODI, STAKLO I STAKLENI PROIZVODI	81	90	10,7	0,08	352	383	8,8	0,17	-271	-293	8,2	0,31	23,4%
14	BISERI, PLEMENITI METALI I NJIHOVI PROIZVODI, DRAGO I POLUDRAGO KAMENJE	11	12	10,0	0,01	17	18	5,9	0,01	-6	-6	-1,7	0,00	67,2%
15	BAZNI METALI I PROIZVODI OD BAZNIH METALA	1976	2290	15,9	2,84	1955	2203	12,7	1,37	21	87	314,3	-0,93	103,9%
16	MAŠINE, APARATI, MEHANIČKI I ELEKTRIČNI UREĐAJI	1290	1437	11,4	1,33	2525	2664	5,5	0,77	-1235	-1227	-0,6	-0,11	53,9%
17	TRANSPORTNA SREDSTVA I NJIHOVI DIJELOVI I PRIBOR	335	371	10,7	0,32	1258	1355	7,7	0,53	-923	-984	6,6	0,87	27,4%
18	SATOVİ, MJERNI, MUZIČKI I MEDICINSKI INSTRUMENTI	29	32	9,0	0,02	222	290	30,6	0,37	-193	-258	33,9	0,92	10,9%
19	ORUŽJE I MUNICIJA, NJIHOVI DIJELOVI I PRIBOR	194	205	5,7	0,10	14	12	-14,3	-0,01	180	193	7,2	-0,18	1708,3%
20	RAZNI PROIZVODI	1226	1227	0,1	0,01	419	469	11,9	0,28	807	758	-6,1	0,69	261,6%
21	UMJETNIČKA DJELA, KOLEKCIONARSKI PREDMETI I ANTIKVITETI	0	0	0,0	0,00	0	0	0,0	0,00	0	0	0	0,00	0,0%
98	NERAZVRSTANO	0	0	0,0	0,00	0	0	0,0	0,00	0	0	0,0	0,00	0,0%

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Tabela 15: Vanjskotrgovinska razmjena u BiH po glavnim trgovinskim partnerima za 2018. godinu

u 000 KM

Zemlje	IZVOZ						Promjena u %	UVOZ						Promjena u %	DEFICIT						Promjena u %
	2016		2017		2018			2016		2017		2018			2016		2017		2018		
	KM	u %	KM	u %	KM	u %		KM	u %	KM	u %	KM	u %		KM	u %	KM	u %	KM	u %	
EU	6.734	71,5%	7.866	71,2%	8.682	73,0%	10,4%	10.007	61,9%	11.075	61,1%	11.660	60,5%	5,3%	-3.273	48,5%	-3.209	45,3%	-2.978	40,4%	-7,2%
CEFTA	1.393	14,8%	1.790	16,2%	1.948	16,4%	8,8%	2.068	12,8%	2.319	12,8%	2.329	12,1%	0,4%	-675	10,0%	-529	7,5%	-381	5,2%	-28,0%
EU ostale zemlje	1.601	17,0%	1.906	17,2%	2.045	17,2%	7,3%	2.828	17,5%	3.255	17,9%	2.329	12,1%	-28,4%	-1.227	18,2%	-1.349	19,1%	-284	3,9%	-78,9%
CEFTA ostale zemlje	570	6,1%	696	6,3%	697	5,9%	0,1%	240	1,5%	289	1,6%	258	1,3%	-10,7%	330	-4,9%	407	-5,7%	439	-6,0%	7,9%
Njemačka	1.479	15,7%	1.596	14,4%	1.742	14,6%	9,1%	1.999	12,4%	2.104	11,6%	2.297	11,9%	9,2%	-520	7,7%	-508	7,2%	-555	7,5%	9,3%
Hrvatska	985	10,5%	1.283	11,6%	1.464	12,3%	14,1%	1.618	10,0%	1.828	10,1%	1.915	9,9%	4,8%	-633	9,4%	-545	7,7%	-451	6,1%	-17,2%
Italija	1.131	12,0%	1.209	10,9%	1.353	11,4%	11,9%	1.900	11,8%	2.062	11,4%	2.171	11,3%	5,3%	-769	11,4%	-853	12,0%	-818	11,1%	-4,1%
Srbija	823	8,7%	1.094	9,9%	1.251	10,5%	14,4%	1.828	11,3%	2.030	11,2%	2.071	10,7%	2,0%	-1.005	14,9%	-936	13,2%	-820	11,1%	-12,4%
Slovenija	807	8,6%	973	8,8%	1.057	8,9%	8,6%	831	5,1%	913	5,0%	917	4,8%	0,4%	-24	0,4%	60	-0,8%	140	-1,9%	133,3%
Austrija	731	7,8%	899	8,1%	1.021	8,6%	13,6%	831	5,1%	913	5,0%	917	4,8%	0,4%	-100	1,5%	-14	0,2%	104	-1,4%	-842,9%
Turska	401	4,3%	431	3,9%	323	2,7%	-25,1%	687	4,3%	767	4,2%	874	4,5%	14,0%	-286	4,2%	-336	4,7%	-551	7,5%	64,0%
Rusija	110	1,2%	147	1,3%	131	1,1%	-10,9%	729	4,5%	856	4,7%	892	4,6%	4,2%	-619	9,2%	-709	10,0%	-761	10,3%	7,3%
Kina	26	0,3%	38	0,3%	37	0,3%	-2,6%	1.092	6,8%	1.186	6,5%	1.339	6,9%	12,9%	-1.066	15,8%	-1.148	16,2%	-1.302	17,7%	13,4%
Ostale zemlje	754	8,0%	782	7,1%	779	6,5%	-0,4%	1.578	9,8%	1.931	10,6%	2.176	11,3%	12,7%	-824	12,2%	-1.149	16,2%	-1.397	19,0%	21,6%
UKUPNO	9.418	100,0%	11.054	100%	11.900	100,0%	7,7%	16.161	100%	18.134,0	100%	19.270	100,0%	6,3%	-6.743	100,0%	-7.080	100,0%	-7.370	100,0%	4,1%

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Tabela 16: Platni bilans

PLATNI BILANS - SKRAĆENA VERZIJA u milionima KM	2015	2016	2017	2018	Promjena 2018/2017
TEKUĆI RAČUN	-1.513	-1.391	-1.476	-1.371	-7,1%
Roba - saldo	-7.191	-7.061	-7.384	-7.529	2,0%
Izvoz robe, fob	7.194	7.699	9.340	10.083	8,0%
Uvoz robe, fob	14.385	14.759	16.724	17.612	5,3%
Usluge - saldo	1.915	2.081	2.257	2.458	8,9%
Potražuje - ukupno	2.775	2.961	3.235	3.482	7,6%
Duguje - ukupno	860	880	977	1.023	4,7%
Primarni dohodak - saldo	194	81	-139	-169	21,9%
Potražuje - ukupno	928	929	959	941	-1,9%
Duguje - ukupno	734	847	1.098	1.110	1,1%
Sekundarni dohodak - saldo	3.570	3.507	3.790	3.868	2,1%
Od čega: Personalni transferi - potražuje	2.378	2.439	2.645	2.700	2,1%
KAPITALNI RAČUN	360	297	302	310	2,8%
FINANSIJSKI RAČUN	-1.190	-945	-998	-858	-14,1%
Direktne investicije	-509	-502	-646	-745	15,4%
Od čega: Reinvestirane zarade - Pasiva	155	163	421	392	-6,8%
Portfolio investicije	110	167	153	233	52,4%
Ostale investicije	-1.671	-1.541	-1.642	-1.455	-11,4%
Neto finansijska aktiva	-709	-437	-905	-20	-97,8%
Valuta i depoziti	-658	-461	-760	-352	-53,6%
Ostala finansijska aktiva	12	-2	23	-16	-167,0%
Neto finansijska pasiva	962	1.104	737	1.435	94,8%
Valuta i depoziti	-58	-106	66	402	508,2%
Zajmovi	521	713	95	413	334,8%
Vladin sektor	24	175	-279	-48	-82,8%
Ostali sektori	498	538	373	461	23,4%
Trgovinski krediti i avansi	523	487	581	606	4,2%
Ostala finansijska pasiva	-28	7	-7	17	-334,3%
Rezervna aktiva	881	930	1.136	1.114	-1,9%
NETO GREŠKE I PROPUSTI	-37	149	176	203	15,7%

Izvor: Centralna banka BiH

Polazeći od naprijed navedenog, predlaže se Vijeću ministara Bosne i Hercegovine da nakon razmatranja dokumenta Bosna i Hercegovina „Ekonomski trendovi“ godišnji izvještaj 2018. godine, donese sljedeći:

Z A K L J U Č A K:

Dokument Bosna i Hercegovina „Ekonomski trendovi“ godišnji izvještaj 2018. godine se usvaja.